

T.C.

TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRKİYE'DE İŞSİZLİK SÜRESİNİN BELİRLEYİCİLERİ

Hazırlayan

Hülya ARSLAN

İktisat Anabilim Dalı

İktisat Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi İsmail ŞENTÜRK

TOKAT – 2018

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

TokatGaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü tez yazım kılavuzuna göre, Dr. Öğr. Üyesi İsmail ŞENTÜRK danışmanlığında hazırlamış olduğum “Türkiye’de İşsizlik Süresinin Belirleyicileri” adlı Yüksek Lisans tezimin bilimsel etik değerlere ve kurallara uygun, özgün bir çalışma olduğunu, aksinin tespit edilmesi halinde her türlü yasal yaptırımını kabul edeceğimi beyan ederim.

.../.../201...

Hülya ARSLAN

İmza

TÜRKİYE'DE İŞSİZLİK SÜRESİNİN BELİRLEYİCİLERİ

Tezin Kabul Ediliş Tarihi: 21 / 06 / 2018

Jüri Üyeleri (Unvanı, Adı Soyadı)

İmzası

Başkan : Dr. Öğr. Üyesi Binnat Sertok

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Tamer ŞAYEK

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin TEMİZ

Üye : .....

Üye : .....

Bu tez, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun 04 / 06 / 2018 tarih ve 26-11 sayılı oturumunda belirlenen jüri tarafından kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Mustafa ÇOLAK
Enstitü Müdürü: ..... Enstitü Müdürü

Bu çalışmamı, tüm eğitim hayatım boyunca yanımda olan ve beni her koşulda destekleyen aileme ithaf ediyorum.

ÖNSÖZ

Çalışmamın her aşamasında tecrübesi, fikirleri, sabrı ve yönlendirmesiyle yanımda olan, bu çalışmayı bu noktaya getirmemi sağlayan değerli danışmanım Dr. Öğr.Üyesi İsmail ŞENTÜRK'e,

Çalışmalarım sırasında önemli katkılarda bulunan, her aşamasında yardımını esirgemeyen Murat İSTEKLİ'ye, yine çalışmama katkı sağlayan Mervenur YURT'a ve son olarak aileme teşekkürlerimi sunuyorum.

ÖZET

Çalışmada küreselleşen dünyada emek piyasasının neredeyse en önemli sorunu haline gelen işsizliğe, genel bir bakış yapılarak işsiz kişilerin işsizlik süresini etkileyen faktörler belirlenmeye çalışılmıştır. Bu amaçla daha önce yapılan çalışmalar da incelenerek bir anket veri seti hazırlanmıştır. Çalışma, bu anket veri seti sayesinde bir çok değişkenin işsizlik süresi üzerinde etkisini göstermesi bakımından önemlidir. Hazırlanan anket Türkiye'nin farklı bölgelerini temsil edecek şekilde 13 ilde işsiz bireylere uygulanmıştır. Uygulanan toplam anket sayısı 2162'dir. Sağ kalım analiz yöntemi kullanılan çalışmada bireylerin işsizlik süresi üzerinde etkili olan sosyo-ekonomik ve demografik faktörler irdelenmiştir. Parametrik olmayan yöntemlerden Kaplan Meier ve Log-rank testinin sonuçlarına; parametrik yöntemlerden Gompertz modeli bulgularına yer verilmiştir. İşsizlik süresi üzerinde etkili olabilecek değişkenlerle ilgili beklentiler ve bulguların karşılaştırılması yapılarak elde edilen bulgular ışığında işsizlik ve işsizlik süresinin azaltılması yönünde önerilerde bulunulmaya çalışılmıştır.

Anahtar kelimeler: İşsizlik süresi, İşsizlik, Türkiye.

ABSTRACT

In this study, unemployment, which has become almost the most important problem of the labor market in the globalizing world, with a general overview the unemployment rate of unemployed people by trying to determine factors that affect the unemployment period. For this purpose, a survey data set was prepared by examining previous studies. The study is important because many variables are affected by this survey dataset on the duration of unemployment. This prepared is applied unemployed people in 13 cities in order to represent different regions of Turkey. The total number of surveys applied is 2162. In the study using the survival analysis method, socio-economic and demographic factors that affect the unemployment duration of the individuals are examined. Results of Kaplan Meier and log-rank test from nonparametric methods ; findings of Gompertz model is found in parametric methods. Expectations about variables which may have an impact on the unemployment rate and Unemployment in the light of findings obtained by comparing findings and suggestions are given to reduce the duration of unemployment.

Key Words: Unemployment Duration, Unemployment, Turkey.

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİK SAYFASI	i
ÖNSÖZ	iv
ÖZET	vi
ABSTRACT	vii
TABLolar LİSTESİ	x
ŞEKİLLER LİSTESİ	xi
KISALTMALAR	xii
GİRİŞ	1
BÖLÜM 1: İŞSİZLİK İSTİHDAM VE İŞSİZLİK SÜRESİ	5
1.1.İŞSİZLİK VE İSTİHDAM TANIMI	6
1.2.İŞSİZLİKLE İLGİLİ DİĞER TEMEL KAVRAMLAR	10
1.2.1.İşgücü Kavramı	10
1.2.2.İşsizlik Oranı	10
1.2.3.İşgücüne Katılım Oranı	10
1.2.4.İşsizlik Sigortası	11
1.3.İŞSİZLİĞİN ORTAYA ÇIKMA NEDENLERİ VE İŞSİZLİĞİN ÖNEMİ	13
1.4.İŞSİZLİĞİN ÇEŞİTLERİ	14
1.4.1.Açık İşsizlik	14
1.4.2.Gizli İşsizlik	14
1.4.3.Yapısal İşsizlik	15
1.4.4.Friksiyonel İşsizlik	16
1.4.5.Konjonktürel İşsizlik	16
1.4.6.Mevsimsel İşsizlik	17
1.4.7.Teknolojik İşsizlik	17
1.5.İŞSİZLİĞİN TOPLUM ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ	17
1.6.İŞSİZLİK SÜRESİ	19
BÖLÜM 2: LİTERATÜR TARAMASI	22

BÖLÜM 3: VERİ VE YÖNTEM	36
3.1. Veri	36
3.2. Yöntem.....	41
3.2.1. Yaşam Çözümlemesi ve Yaşam Süresi	41
3.2.2. Parametrik Olmayan Modeller.....	43
3.2.3. Parametrik ve Yarı Parametrik Modeller.....	44
3.2.3.1. Cox Modeli	44
3.2.3.2. Üstel (Exponential) Model.....	46
3.2.3.3. Weibull Modeli	47
3.2.3.4. Gompertz Modeli.....	48
3.2.3.5. Log-logistic Model	48
BÖLÜM 4: BULGULAR	55
4.1. Parametrik Olmayan Bulgular	55
4.2. Parametrik Bulgular	60
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	68
KAYNAKÇA.....	73
ÖZGEÇMİŞ	80

TABLolar LİSTESİ

<u>Tablo No</u>	<u>Sayfa</u>
Tablo 1: İşsizlik oranları ve anket sayıları.....	37
Tablo 2: Değişkenlere ait tanımlayıcı istatistikler.....	40
Tablo 3: Sağ kalım fonksiyonları için log rank testi sonuçları.....	60
Tablo 4: Modellere göre AIC ve BIC değerleri.....	62
Tablo 5: Gompertz modeli bulguları.....	63
Tablo 6: Gompertz modeli tehlike oranları için bulgular.....	66

ŞEKİLLER LİSTESİ

<u>Şekil No</u>	<u>Sayfa</u>
Şekil 1: Yumuşatılmış tehlike tahmini.....	55
Şekil 2: Kaplan-Meier sağ kalım tahmini.....	55
Şekil 3: İşsizlik ödeneği alma durumuna göre sağ kalım tahmini.....	56
Şekil4:Ailenin geçiminden öncelikli sorumlu olma durumuna göre sağ kalım tahmini.....	56
Şekil 5: Cinsiyete göre sağ kalım tahmini.....	57
Şekil 6: Mesleki eğitim alma durumuna göre sağ kalım tahmini.....	57
Şekil 7: Bağımlı çocuğa sahip olan kadınlar ve diğerleri için sağ kalım tahmini.....	58
Şekil 8: Medeni hale göre sağ kalım tahmini.....	58
Şekil 9: Sigara kullanma durumuna göre sağ kalım tahmini.....	59
Şekil 10: Alkol kullanma durumuna göre sağ kalım tahmini.....	59

KISALTMALAR

TÜİK	:Türkiye İstatistik Kurumu
ILO	:Uluslar arası Çalışma Örgütü
EKK	:En Küçük Kareler Yöntemi
İŞKUR	:Türkiye İş Kurumu
İBBS	:İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması
GAP 2	: Güneydoğu Anadolu Projesi Eylem Planı
AIC	:Akaike Bilgi Kriteri
BIC	:Bayesyan Bilgi Kriteri
EUROSTAT	:Avrupa Birliği İstatistik Ofisi
HİA	: Hanehalkı İşgücü Anketi
OECD	: Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü

GİRİŞ

Günümüzde sosyal etkileri hissedilir derecede önemli olan sorunlardan birisi de işsizliktir. Bireysel bir problem olarak başlayan bu durumun aynı zamanda toplumsal boyutu da bulunmaktadır. Bu özelliği nedeniyle tüm ülkelerin karşı karşıya kaldıkları ve giderilebilmesi için çeşitli politikaların uygulandığı öncelikli bir sorun haline dönüşmüştür.

Genel anlamda işsizlik, emek faktörünün üretim sürecine katılamaması durumudur. İşi olmayan, iş arayan ve belli bir ücret düzeyinden işe başlayabilecek konumda olan bireyler işsiz olarak adlandırılır. Dar ve geniş kapsamda birçok tanımı olan işsizlik, hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerin sorunudur. Süreç olarak buhar makinesinin icadı, yani sanayi devrimiyle birlikte, üretimde makinelerin kullanılmasıyla ortaya çıkmıştır. Makineler sayesinde üretim artmış, orta vadede maliyetler azalmış ve aynı süreçte pazarlama olanaklarının artması her ne kadar olumlu olsa da, istihdam eğiliminin azalması bu döngünün getirdiği olumsuz bir durum olarak kendini göstermiştir. Birçok birey işini kaybederken birçoğu da düşük ücretleri kabul etmeye mecbur kalmıştır.

1980'lere kadar gelişmekte olan ülkelerin sorunu gibi görünen işsizlik 1980 sonrası gelişmiş ülkelerin de sorunu haline gelmiştir. Çondur ve Bölükbaş (2014) bunu küreselleşme sürecine bağlamış ve bu süreçte sendikaların eskisi kadar güçlü olmadığına, yeni ekonomi politikalarının uygulandığına, çok uluslu şirketlerin ucuz işgücü aradığına değinmiştir. Kırsal nüfusunun kentlere kayması, tarım ağırlıklı ekonominin yerini sanayi ve hizmet ağırlıklı ekonominin alması işsizlik problemini arttırmıştır. Tarım sektöründen çıkan bireyler, kentlerdeki işgücü talebinin vasıflarına sahip olmadıkları için, atıl durumda kalmış veyahut direkt olarak hizmet sektörüne atılmaya çalışmıştır. Nitekim tarım sektörü daralırken aradıkları vasıfta eleman bulamayan hizmet sektörünün talebi karşılanamamıştır. Bu sorun genel anlamda yapısal işsizlik olarak tanımlanmaktadır. Sermaye yetersizliğinden kaynaklı yatırım eksikliği de gelişmekte olan ülkelerde istihdam sorununun kaynaklarından biri konumuna gelmiştir.

Türkiye'de işsizlik Cumhuriyet döneminden 1978'e kadar olan dönemde düşük bir seyir izlemiştir. Bu döneme bakıldığında nüfusun az olduğu ve tarım sektörünün ağırlığı görülmektedir. Ekinci (2008) çalışmasında 1923-1950 yılları arasındaki dönemi iktisadi düzenin oturtulmaya çalışıldığı tarım ağırlıklı ekonomiden sanayi ekonomisine

geçiş aşamasının hakim olduğu dönem olarak nitelendirir. Cumhuriyetin başlangıcında yüksek bir seviyede bulunan işsizlik oranı planlı dönemin başlangıcına kadar ufak iniş çıkışlar gösterebilir genelde azalma trendi içinde bulunmuş, planlı dönemin başında oran %3,4 olmuştur (Biçerli, 2011:476). 1978'den sonra ise işsizlik daha belirgin olarak gözlemlenmiş ve en önemli sorunlardan biri haline almıştır. Kırdan kente göç yükselişte büyük bir etkidir. Tarıma dayalı çalışma ortamından gelen bireyler kentlerdeki işgücü talebinin beklentilerini karşılayamamıştır. Ayrıca genç nüfusun çokluğu, yetersiz kalan yatırımlar istihdam açığını büyütüştür. Takip eden dönemlerde yaşanan ekonomik krizler de işsizliği tetiklemiştir. Sektörel daralmalar, reel sektörün krediye ulaşamaması, krizin finans kuruluşlarını vurması hem işten çıkışlara hem de işgücüne yeni dahil olanlara istihdam yaratılamamasına sebep olmuştur.

Teknolojik ilerlemeler ve küreselleşmenin getirdiği hızlı değişim insan faktörünü bir adım arka plana atmıştır. Teknoloji sayesinde insan gücüne olan ihtiyacın azalmasının yanı sıra iş nitelikleri de değişmiş ve değişen nitelikleri karşılayacak düzeyde yeteneklere sahip olmayan kişiler işgücünün dışında kalmıştır.

İstihdam ve işsizlik oranları ülkelerin gelişmişlik ve ekonomik düzeyinin bir göstergesi niteliğindedir. Bu nedenle de bu konunun geçmişte ve günümüzde etkili olduğu gibi gelecekte de önemli bir yere sahip olacağı açıktır. İşsizliğin belki tamamen ortadan kaldırılması mümkün değilse de en aza indirgenmesi için politika yapıcılarına, yatırımcılara ve konunun uzmanı bireylere görevler düşmektedir. Daha önce de değinildiği gibi işsizlik bireysel bir sorun gibi görünse de aslında toplumsal bir soruna zemin teşkil etmektedir. Kısacası işsizlik yalnızca maddi sıkıntılara değil, aynı zamanda da psikolojik ve sosyal sorunlara da neden olur. Bu sorunlar göz önüne alındığında, işsizliğin süresi de en az işsizlik kadar önem arz etmektedir. İşsizlik süresi uzadıkça işsizliğin yıkıcı boyutu da artış gösterecektir.

Bir bireyin işsiz kalması yaşamı üzerinde göz ardı edilemez etkilere sebebiyet verir. Bireyin yaşam standardı eskisine oranla düşer, sosyal hayatındaki dengeler altüst olur. Alışkanlıklarını ertelemek ya da onlardan ödün vermek zorunda kalan kişi zamanla kendini yetersiz ve dışlanmış görmeye başlar. Bu etkiler süreç uzadıkça daha hissedilir bir düzeye ulaşır. Bu durumda işsizlik oranını azaltma politikaları tek başına yeterli olmayacaktır. İşsizlik süresinin düşürülmesi üzerine de çalışmalar yapılmalıdır.

Bireyin işsizlikten psikolojik olarak etkilenme derecesinin, işsizliğin süresiyle doğru orantılı olarak artması beklenebilir (Kurt, 2006:362). İşsiz kalınan süre uzadıkça kişi kendine olan güvenini yitirir, psikolojik olarak yıkıma uğrar ve agresif tutumlar sergileyebilir. İçinde bulunduğu bu buhranın etkisine uzayan süreçle birlikte iş bulma ümidinin azalması da eklenince, işsizliğin toplumsal bir boyut alması kaçınılmazdır. Toplumsal bir boyut alan işsizlik; boşanma, intihar, suça teşvik gibi birçok problemle karşı karşıya kalınmasına neden olur. Kurt (2006) çalışmasında bu duruma değinmiş iş bulma imkânının azalıp kişinin içine kapandığı süreci ölümcül dönem olarak nitelendirmiştir. Bu dönemde gerekli önlemlerin alınmamasının mental hastalıklara ve intihara yol açabileceğini de aktarmıştır. Yine Taşçı ve Özdemir (2006) çalışmalarında işsizliğin motivasyon kaybına, depresyona, sağlık sorunlarına, boşanmaya, suça ve hatta intihara neden olabileceğini dile getirmiştir.

İşsizlik süresini etkileyen faktörlere baktığımızda bazılarının bireyin kontrolünde ve değiştirilebilir nitelikte olduğunu görürken bazılarının da dışsal etkilerden kaynaklandığını görüyoruz. Kişi çeşitli aktivite programlarıyla kendini geliştirebilir veya eğitim seviyesini yükseltebilirken, işgücü piyasasına müdahale edememektedir. Bu noktada kamu otoritesinin düzenlemeler yapmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Hali hazırda mevcut işlerin talebini karşılayacak vasıflara sahip bireyler yetiştirilebilmesi için çeşitli kurumlar aracılığıyla eğitimler verilebilir. Yine özel sektör teşvikleriyle yatırımlarda artış sağlanabilir. Ayrıca işsizlik sigortası ve işçi primlerinin düşürülmesi de yeni bireyler çalıştırılmasında katkı sağlayabilir.

Bu çalışmada, Türkiye’de işsizlik süresinin belirleyicileri üzerine bir araştırma yapılmıştır. İşsizlik süresinin belirleyicilerinden olan asgari kabul ücreti de açıklayıcı değişken olarak kullanılmıştır. Çalışmanın kaynağını çalışmaya özel olarak hazırlanan bir anket ile elde edilen veri seti oluşturmaktadır. İşsizlik süresi üzerine yapılan diğer çalışmalardan farklı olarak yüz yüze anket yöntemi uygulanmış olup bireylerin sorulara daha sağlıklı cevaplar verebilmesine imkân tanınmıştır. Anket soruları daha önce yapılmış çalışmalar incelenerek hazırlanmıştır. Anket bu yönüyle işsizlik süresinin belirleyicilerini tespit edebilecek bir kapsam içermektedir. Böylece işsizlik süresinin azaltılabilmesi için bireylere ve politika yapıcılara çeşitli öneriler geliştirilebilecektir.

Çalışmanın ilk bölümünde işsizlik ve istihdamın ortaya çıkışına değinilmiştir. İşsizlik ve istihdamın tanımına, işsizlikle ilgili genel kavramlara yer verilirken işsizlik

süresinin belirleyicilerinden işsizlik sigortasının Türkiye'deki işleyişinden bahsedilmiş ve işsizliğin ortaya çıkış nedeni ve önemi üzerinde durulmuştur. İkinci bölümde işsizlik süresinden, kısa ve uzun süreli işsizliğin zaman olarak nitelendirilmesinden bahsedilmiştir. Üçüncü bölümde konuyla ilgili kapsamlı bir literatür taraması yapılmış olup farklı ülkelerdeki çalışmalara yer verilmiştir. Ayrıca Türkiye'deki işsizlik süresinin belirleyicileri ile ilgili yapılan diğer çalışmalar da ele alınmıştır. Dördüncü bölümde çalışmada kullanılan veri seti tanıtılmıştır. Ayrıca parametrik ve parametrik olmayan yöntemler açıklanmıştır. Beşinci bölüm olan bulgular kısmında ise öncelikle parametrik olmayan bulgulara yer verilmiş sonrasında ise parametrik yöntemler arasında çalışma için en uygun olan Gompertz modelinin sonuçlarına değinilmiştir. Son bölümde ise bulgular ışığında elde edilen sonuçlar toparlanıp değerlendirilmiş ve çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

1. İŞSİZLİK İSTİHDAM VE İŞSİZLİK SÜRESİ

İşsizlik olgusu sadece gelişmekte olan ülkelerin değil aynı zamanda gelişmiş ülkelerinde göz ardı edilemez bir sorundur. Hatta günümüzde tüm dünya ülkelerinin karşı karşıya kaldıkları en önemli sorunlardan birisidir.

İşsizlik 18. Yüzyılda buhar makinesinin icadıyla ortaya çıkan Sanayi Devrimi ile birlikte, ülkelerde farklı boyutlarda görülmeye başlanmıştır. Sanayi Devrimi hem pozitif hem de negatif olarak tüm toplumları etkisi altına almıştır.

Mahiroğulları (2006) çalışmasında bu duruma yer vererek makinelerin yoğun olarak kullanılmasıyla kitle üretime geçildiğine bunun sonucu olarak da birim maliyetin ve fiyatların düştüğüne değinmiştir. Diğer taraftan da elverişsiz çalışma koşulları, düşük ücretler ve emek istismarının da bu döneme eşlik ettiğinin gözlemlendiği üzerinde durmuştur.

Endüstri devrimiyle boy gösteren makineleşme daha seri üretimlerin yapılabilmesine olanak sunarken, insan gücüne olan ihtiyacın da azalmasına sebebiyet vermiştir. Süreç içerisinde köyden kente göçlerin artmasıyla birlikte de emek azı artış gösterirken emek talebinde düşüş yaşanmıştır. Bunun nedeni olarak makineleşme ve teknolojik gelişme sonucu vasıfsız işçilerin işe uyumsuzluğu da gösterilebilir.

Bu süreçte yaşanan olaylar işsizlik sorununu görünür kılmakla kalmamış aynı zamanda yayılmasına ve ortaya çıkardığı etkinin de hızla artmasına neden olmuştur. Bu yayılma 1980 sonrası gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde de görülmeye başlamıştır.

Küreselleşme süreciyle birlikte uygulama bulan yeni ekonomi politikaları, özelleştirmelerin gündeme gelmesi, sendikaların eskisi gibi güçlü bir yapıya sahip olmayışı ve etkilerinin zayıflatılması, özellikle 1980 sonrası dönemde ortaya çıkan ve çok uluslu şirketlerin işgücü maliyetlerini azaltmak amacıyla ucuz işgücü arayışına girmesi gibi faktörler işsizliği hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerin uğraştığı bir sorun haline getirmiştir (Çondur ve Bölükbaş, 2014:79). Yine küreselleşme ile birlikte ülkelerin birbirleriyle olan yakın ilişkileri belli standartların tutturulmasına da zemin hazırlamıştır. Ülkeler ise gelişen teknolojiyi yakalamak zorunda kalmıştır.

Ülkelerin sahip oldukları işgücünün durumu ve niteliği o ülkenin ekonomik gelişmelerinin temel göstergelerinden biridir. Ülkeler sahip oldukları insan kaynaklarını en etkin şekilde üretime sokabilmelidir. Aksi takdirde, önemli derecede sosyal ve ekonomik maliyet yüklenmek zorunda kalırlar (Bulut, 2011:6).

Türkiye'nin işsizlik sorununun temelinde ise tarım toplumu niteliğinin az da olsa ağırlığının sürmesi, hızla artan genç nüfusa istihdam olanaklarının sağlanamaması gibi temel nedenler yatmaktadır. Bu da, Türkiye'de işsizliğin yapısal bir özellik taşıması sonucunu doğurmaktadır (Aydemir,2013:116). Ayrıca yeterli yatırımların yapılamaması ya da sürekliliğinin sağlanamaması da bunun nedeni olarak gösterilebilir. Tarım sektöründe istihdam edilen kişiler diğer sektörler için gereken vasıf ve donanıma sahip olmadıkları için tarım sektörü dışında istihdam edilmeleri zordur.

İşsizlik Türkiye'nin Cumhuriyetle birlikte içine girdiği hızlı toplumsal ve ekonomik değişimle birlikte, 1950'li yıllardan itibaren kırdan kente yoğun bir göç ve kentleşme hareketiyle yeni bir boyut kazanmıştır (Durak ve Kaya,2014:55). Kırsal alanda, tarımda artan nüfusun aynı oranda artmayan tarım arazisine getirdiği baskı, tarımın makineleşmesi ile birlikte kırsal alanda işgücü fazlasına neden olmuştur (Aydemir,2013:134). Kırdan kente göç eden bireyler daha önce yaptıkları işlerden çok farklı bir ortamla karşı karşıya kalmış ve beklentilerini bulamamıştır. Bu da kentlerdeki işsizlik oranının artmasına sebebiyet vermiştir. Bozdağlıoğlu (2008) işsizliğin tarım dışı sektörlerde daha belirgin olduğuna ve bu durumun nedeninin de Türkiye'de ücretsiz aile işçiliği ve kendi hesabına çalışmanın yaygın olmasıyla açıklanabileceğine yer vermiştir.

İzleyen dönemlerde küreselleşmeyle kendini daha fazla hissettiren işsizlik yaşanankrizlerle daha yüksek düzeylere ulaşmıştır. 2001 yılında uygulanan politikalarla büyüme yakalandıysa da sürdürülebilir bir istihdam sağlanamamıştır. Kısacası işsizlik hala Türkiye'nin en önemli sorunlarının başında yer almaktadır.

1.1.İŞSİZLİK VE İSTİHDAM TANIMI

İstihdam üretim faktörleri olan emek, sermaye, doğal kaynak ve girişimcinin üretim sürecine katılmasıdır. Üretim faktörlerinin tamamının üretime katılması geniş anlamda istihdam tanımıdır. Dar anlamda istihdam tanımı ise emeğin üretim sürecine katılması olarak ifade edilebilir. Bu tanımlar iktisadi tanımlardır.

Çalışma ekonomisi açısından bakıldığında ise istihdam tanımlaması bireye özgü nitelik kazanmaktadır. İstihdam belirli bir dönemde işi olanlar yani işe sahip olanlar şeklinde tanımlanmıştır (Bekiroğlu, 2010:6).

Burada istihdamdan söz edebilmesi için bireyin ortaya koyduğu emeğin karşılığında belirli bir ücret elde etmesi gerekmektedir. Ücret karşılığı yapılmayan çalışma istihdam olarak nitelendirilemeyebilir.

İstihdamı tam istihdam ve eksik istihdam başlıkları altında açacak olursak tam istihdam; tüm üretim faktörlerinin kullanıldığı istihdamdır. Orhan ve Erdoğan (2006) tüm işgücünün istihdam edilmesinin mümkün olmadığına ve işgücünün dinamik karaktere sahip olması nedeniyle hiçbir ekonominin tam istihdam düzeyinde olamayacağına değinmiştir. Bu nedenle ülkelerin amacı ancak tam istihdama yaklaşmak olabilir. Eksik istihdam ise üretim faktörlerinin tamamının aynı zaman diliminde üretim sürecinde kullanılmadığı durumu ifade eder.

İşsizlik kavramının literatürde bir çok tanımı mevcuttur. Bu tanımlamalardan bazılarını incelenecek olursa ;

Bir ülkede çalışabilecek durumda olan ve çalışmak isteyen kişilerin bir kısmının işinin olmamasına işsizlik, bu durumda olan kişilere de işsiz denir (Bozdağlıoğlu,2008:47).İşsizlik, çalışmak isteyip de iş bulamadığı için çalışmayan çalışma çağındaki nüfusun, nedeni kendileri olan bir beceriksizlik olmayıp, ekonomi yönetiminde söz sahibi olanların bir beceriksizliği olan toplumsal merkezli bir olgudur (Aydemir, 2013: 116).Çalışma arzusunda ve gücünde olan ve cari ücretten çalışmaya razı olmasına rağmen iş bulamayan işgücünün varlığı (Bekiroğlu, 2010:44).

Görüldüğü üzere birbirine benzeyen bu tanımlar bazı küçük noktalarla ayırt edilmektedir. Güney (2009) işsizliğin ortaya çıkışını istihdam olanaklarının çalışma istek ve zorunluluğuyla aynı orantıda olmadığına bağlamıştır. Genel anlamda Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) ve Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO)'nün işsizlik tanımına bakılırsa;

TÜİK'in işsiz tanımı şöyledir; Referans dönemi içinde istihdam halinde olmayan (kâr karşılığı, yevmiyeli, ücretli ya da ücretsiz olarak hiçbir işte çalışmamış ve böyle bir iş ile bağlantısı da olmayan) kişilerden iş aramak için son üç ay içinde iş arama kanallarından en az birini kullanmış ve 15 gün içinde iş başı yapabilecek durumda olan kurumsal olmayan çalışma çağındaki tüm kişiler işsiz nüfusa dahildirler (Tanım ve Kavramlar www.tuik.gov.tr/Microveri-Hia_2011/turkce/metaveri/tanimindex.html Erişim: 26.08.2014).

ILO işsizlik tanımına göre belli bir gün ya da hafta zarfında, belirli bir yaş kümesinin üzerinde bulunan ;

1.İş sözleşmesi sona erdiğinden ya dageçici olarak durdurulduğundan dolayı istihdama elverişli konumda bulunan herhangi bir işe sahip olmayan ve ücretli bir iş arayanlar,

2.Daha önce hiç istihdam edilmemiş olan ya da önceki statü durumu itibariyle bağımlı olmayan, veya emekli edilmiş ancak belirli bir dönem için çalışmaya elverişli olan kişiler.

3.Belirli bir döneme göre gelecek bir tarihte yeni bir işe başlama konusunda anlaşma yapmış olup da halen bir işe sahip olmayan ve çalışmaya elverişli durumdaki kişiler,

4.Geçici ve belirsiz bir süreyle ve kendilerine herhangi bir ödeme yapılmadan tensikata tabi olan kişiler işsiz kabul edilirler (Sürücü, 2014:12-13).

Görüldüğü üzere TÜİK ve ILO işsizlik tanımları örtüşmektedir. ILO ilgili dönemde bir işe sahip olmayan bireylerin işsiz kalma sürelerine bakmaksızın onları istihdam dışı olarak değerlendirir. TÜİK'te ILO'nun bu kriteri ile aynı düzlemededir (tuik_181008.pdf <http://eaf.ku.edu.tr/sites/eaf.ku.edu.tr-files/tuik>).

Genel anlamda tüm tanımlamalarda bir kişinin işsiz sayılabilmesi için çalışma çağında olması, çalışma gücüne sahip olması, iş arıyor olması ve 15 gün içinde işe başlayacak konumda olması gerekmektedir.

Bakıldığında küreselleşen dünyada asla sıfıra indirgenemeyecek fakat en az düzeyde seyrettirilmeye çalışılacak bir işsizlik olgusunun varlığı inkar edilemez durumdadır. Bu işgücü piyasalarının, işgücü piyasasındaki katılıklar nedeniyle her zaman dengeye gelememesine bağlanabilir. Nitelikli bireylerin çalışmayı kabul etmek için belirledikleri bir asgari kabul ücreti mevcut olabilir ve bu ücret altında çalışma konusunda isteksiz davranabilirler. Öte yandan işverenlerde belli bir ücret üzerinde ödeme yapmak istemeyebilir. Hatta bazıları devletin koyduğu yasal ücret sınırının altında işçi çalıştırmak isteğinde bulunabilirler. Piyasa katılığına örnek olan bu durum yapısal işsizliği oluşturmaktadır. İşsizliğin sıfır olamamasındaki bir diğer etkende friksiyonel işsizliktir. İşgücü piyasasına yeni adım atan bir bireyin iş bulabilmesi için belli bir süre gerekiyken, iş değiştiren bir birey de yeni bir işe başlamak için yine belli bir süre iş arama süreci yaşayacaktır. Bu dönem genellikle kısa bir süreç olsa da halihazırda bir işsizlik durumunu ortaya koyacaktır.

Dünyada yaşanan krizler, savaşlar, teknolojik gelişmeler vb. olgular işsizlik üzerinde domino etkisi yaratmaktadır. Ekonomik krizler, çöküntüler veya buhranlar hangi ad ile anılırsa anılsın bu durumun yaşanması genel olarak tüm ülke ekonomilerini makro anlamda devleti, mikro anlamda firmaları olumsuz yönde etkilemektedir (Altaşlı ve Işık, 2017:573). Ekonomik kriz dönemlerinde işsizlik oranlarında da artış gözlemlenir. Özatay (2011) kriz dönemlerinde ekonomi küçülüyorken işsizliğin önce yavaş bir seyir izleyerek arttığına ve daha sonra bu artış hızının şiddetlendiğini belirtirken, büyüme tekrar başladığında ise işsizliğin hemen düşmediğine değinmiştir. Yaşanan krizin ilk döneminde işverenler yetmişmiş kalifiye elemanlarını gözden çıkarmak istemeyerek ücretsiz izin ve fazla mesainin kaldırılması gibi seçenekleri deneyecektir. Fakat kriz süreci uzadıkça işten çıkartma kaçınılmaz duruma gelecektir.

Türkiye’de de 1994,2000,2001 ve 2008 yıllarında yaşanan ekonomik krizler istihdam üzerinde olumsuz bir etki yaratmıştır. Bu krizlerden 1994 ve 2001 krizleri ülke bazında çıkan krizler iken, 2000 ve 2008 yıllarında çıkan krizler diğer ülke krizlerinin Türkiye’ye yansımalarıdır. Danişoğlu (2007) 1994 yılında yaşanan finansal krizin kamu finans dengesizliklerinden kaynaklandığının kamuoyunda kabul gören bir gerçek olduğundan bahsetmiştir. 1994 yılında işsizlik oranı %8,6 olarak gözlemlenmiştir. 1994 krizi sonrası uygulanan istikrar programları kısa vadede başarı gösterse de orta ve uzun vadede etkili olamamıştır. Yaşanan krizler birbirinin tetikleyicisi konumundadır. 1997 yılında Asya’da 1998 yılında Rusya’da yaşanan krizler de Kasım 2000 krizinin tetikleyicisi olmuştur. Ayrıca 1999 yılında yaşanan deprem de 2000 yılında yaşanan krizde devlete ek bir külfet getirdiği için etkilidir. Kasım 2000 sonrası yaşanan sarsıntı Şubat 2001 kriziyle ağır bir tabloya dönüşmüştür. İşsizlik oranı %6,5 iken krizin etkinlik kazandığı 2001 yılında %8,4’e yükselmiştir. Diğer bir kriz olan 2008 krizi ise ABD’de patlak veren küresel bir krizdir. Bu krizde bir çok ülke ekonomisi ciddi derecede sarsılmıştır. Türkiye’de 2008 yılında işsizlik oranı %11 iken 2009 yılında bu oran %14’e çıkmıştır. Bu süreçte TCMB bir dizi karar alarak ve bu kararları uygulayarak krizi mümkün olan en az zararla atlatmayı amaçlamıştır. Tüm bunlar gösteriyor ki kriz dönemlerinde işsizlik oranları artma eğilimi göstermektedir.

Çalışmanın yapıldığı Haziran 2013 TÜİK verilerine göre Türkiye işsiz sayısı 2 milyon 747 bin kişidir. İşsizlik oranı ise % 9,7 seviyesinde gerçekleşmiştir. Aynı dönemde tarım dışı işsizlik oranı %12 olarak tahmin edilmiştir. 15-24 yaş grubunu

içeren işsizlik %18,6 dır. İstihdam edilenlerin sayısı ise 25 milyon 523 bin kişi. İstihdam oranı ise % 45,9 dur (www.tuik.gov.tr/HbGetirHTML.do?id=18644Erişim : 20.12.2015).

Nisan 2018 TÜİK verilerine göre ise Türkiye’de işsiz sayısı 3 milyon 86 bin kişi işsizlik oranı ise %9,6’dır. İstihdam edilenlerin sayısı ise 29 milyon 9 bin kişidir (www.tuik.gov.tr/HbGetirHTML.do?id=27695Erişim : 18,07,2018)

1.2.İŞSİZLİKLE İLGİLİ DİĞER TEMEL KAVRAMLAR

Çalışma çağında, çalışma istek ve arzusunda olup iş arayanlar işsiz olarak nitelendirilmektedir. İşsizlik olgusunun daha iyi anlaşılabilmesi için aşağıda bazı kavramlara yer verilmiştir.

1.2.1.İşgücü Kavramı

İşgücü, “ bir ülkedeki emek arzını insan sayısı yönünden ifade eden kavramdır ”(Bekiroğlu, 2010:3). Referans dönemi içinde ekonomik mal ve hizmetlerin üretimi için emek arzında bulunan çalışma çağındaki nüfusu kapsar (TÜİK, 2011).

Yani işgücü kavramı bir ülkedeki çalışan nüfus ve çalışma şartlarını taşıyıp da işsiz olan nüfusun toplamını ifade etmektedir. Cumhurbaşkanı’dan en küçük memura, bir fabrikanın genel müdüründen gece bekçisine, silahlı kuvvetlerde en yüksek rütbeden en küçük erine kadar hepsi işgücünün şümulü içinde yer almış olmaktadır (Ülgener, 1991:84)

1.2.2.İşsizlik Oranı

İşsizlik oranı işsiz sayısının işgücüne bölünmesini ifade etmektedir.

$\text{İşsiz sayıısı} / \text{İşgücü Sayısı} . 100$ olarak formüle edilir.

Yüceol (2005) işsizlik oranını işgücü piyasasının en önemli göstergelerinden biri olarak nitelendirmiş ve teoride doğru olarak tanımlansada uygulamada kişileri, istihdam edilen, işsiz ve işgücü dışındakiler olarak kategorize etmenin zor olduğuna dikkat çekmiştir.

1.2.3.İşgücüne Katılım Oranı

Yetişkin nüfus içinde toplam işgücünün yüzdesini ifade eder. yetişkin nüfus 15-65 yaşları arasındaki kişilerden oluşur. İşgücüne katılım oranı, aşağıdaki şekilde ifade edilir.

İşgücüne Katılım Oranı= (İşgücü/Yetişkin Nüfus) .100 (Orhan ve Erdoğan,2006:371).

1.2.4.İşsizlik Sigortası

Bir işyerinde çalışırken, çalışma istek, yetenek, sağlık ve yeterliliğinde olmasına rağmen, herhangi bir kasıt ve kusuru olmaksızın işini kaybeden sigortalıların işsiz kalması nedeniyle uğradıkları gelir kaybını belli bir süre ve ölçüde karşılayan, sigortacılık tekniği ile faaliyet gösteren zorunlu bir sigortadır (Taş, 2012: 303).

İşsizlik sigortası bireylerin içinde buldukları zorlu süreci bir nebze daha kolay atlatabilmeleri için geliştirilmiştir. İşsizlik sigortası fonunun gelirleri; işsizlik sigortası primlerinden, bu primlerin değerlendirilmesinden elde edilen kazanç ve iratlardan, fonun açık vermesi halinde devletçe sağlanacak katkılardan, işsizlik sigortası kanunu gereğince sigortalı ve işverenlerden alınacak ceza, gecikme zammı ve faizlerden, diğer gelir ve kazançlar ile bağışlardan oluşmaktadır (www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k4447.html Erişim Tarihi: 21.09.2017).

İşsizliğin birey üzerindeki tahribatını belirli bir süre içinde olsa azaltmak amacıyla ve sosyal devlet olmanın bir gereği olarak yürürlüğe konan işsizlik ödeneğinin yararları ve zararları tartışılabilir. Görücü ve diğerleri (2012) işsizlik ödeneğinin gelir kaybını bir süre için engellediğine ve bu süreçte bireyin kendi niteliklerine uygun iş arayabileceklerine değinmiştir. Ayrıca bireylerin gelir kaybı yaşamamalarının toplam talep üzerinde olumlu etki yapacağı da söylenmiştir. İşsizlik ödeneği alan bireyin bir süreliğine de olsa alım gücünü koruması bireyin iş arama süreci içerisinde daha rahat hareket edebilmesini ve kaygılardan uzak kalmasını sağlayarak bireyi psikolojik açıdan da güçlü kılacaktır. Yine İşkur'un uyguladığı meslek kurslardan yararlanarak iş bulma ihtimalini de arttırabilecektir. İşgücü piyasasına yönelik (iş-çalışan-işyeri) veri tabanı oluşturulmasına olanak sağlayıp, doğru kişinin doğru işe yerleştirilmesi sağlanacak ve böylelikle verimlilik ve çalışanların mutluluğu artacaktır (statik.iskur.gov.tr). Buna rağmen Taş (2012) işsizlik sigortasının bazı yönlerden tartışmalara neden olan bir konu olduğu üzerinde durmuştur. İşverenlerin ödemek zorunda oldukları işveren primini yük olarak görmesinin işvereni kayıt dışılığa yönelteceği ve işsizlik ödeneğinin sadece sigortalı çalışan bireyler için geçerli olmasının eleştirilere olanak sunduğunu dile getirmiştir.

Türkiye’de işsizlik sigortası 1999 yılında yasal bir çerçeveye kazanmış, Haziran 2000 yılında da işsizlik ödeneği için prim ayrılmaya başlanmış, Mart 2003’te de ilk ödeme gerçekleştirilmiştir. İşsizlik sigortasının amacı 4447 sayılı kanunun 46. Maddesinde şu şekilde belirtilmiştir:

İşsizlik sigortasının amacı; işsizlik sigortasına ilişkin kuralları ve uygulama esaslarını düzenlemek ve sigortalılara işsiz kalmaları halinde, bu Kanunda öngörülen ödeme ve hizmetlerin yerine getirilmesini sağlamaktır (www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k4447.html Erişim Tarihi: 21.09.2017).

İşsizlik sigortasından yararlanabilmek için işsiz kalanların belirli şartları taşımaları gerekmektedir. Bu şartlar:

Kendi istek ve kusuru dışında işsiz kalmak.

Hizmet akdinin feshinden önceki son 120 gün içinde prim ödeyerek sürekli çalışmış olmak.

Son üç yıl içinde en az 600 gün süre ile işsizlik sigortası primi ödemiş olmak.

Hizmet akdinin feshinden sonraki 30 gün içinde en yakın İŞKUR birimine şahsen ya da elektronik ortamda başvurmak gerekmektedir (www.iskur.gov.tr/tr-tr/isarayan/issizlik-sigortasi.aspxErişim : 25.11.2015).

İşsizlik ödeneğinin süresi ise farklılıklar göstermektedir.

Hizmet akdinin feshinden önceki son üç yıl içinde;

600 gün sigortalı olarak çalışıp işsizlik sigortası primi ödemiş olan sigortalı işsizlere 180 gün,

900 gün sigortalı olarak çalışıp işsizlik sigortası primi ödemiş olan sigortalı işsizlere 240 gün,

1080 gün sigortalı olarak çalışıp işsizlik sigortası primi ödemiş olan sigortalı işsizlere 300 gün,

Süre ile işsizlik ödeneği (kanunda yer alan diğer şartları taşıması kaydıyla) verilmektedir.

Günlük işsizlik ödeneği, sigortalının son dört aylık prime esas kazançları dikkate alınarak hesaplanan günlük ortalama brüt kazancının yüzde kırkı olarak hesaplanmaktadır. Bu şekilde hesaplanan işsizlik ödeneği miktarı, aylık asgari ücretin brüt tutarının yüzde seksenini geçmemektedir (www.iskur.gov.tr/tr-tr/isarayan/issizlik-sigortasi.aspx Erişim: 25.11.2015).

1.3.İŞSİZLİĞİN ORTAYA ÇIKMA NEDENLERİ VE İŞSİZLİĞİN ÖNEMİ

İşsizlik, hemen hemen tüm ülkelerde sosyal ve ekonomik açıdan büyük önem taşıyan bir sorundur. Bu sorunun ülkelerde çıkış nedenleri de farklılık göstermektedir.

Neo-liberal iktisadın tezlerine dayalı egemen görüşe göre işsizliğin nedeni, işgücü maliyetleri (ücret+vergiler) ile işten çıkarma maliyetlerinin yüksekliği, emek piyasası katılıkları, yasalar ve güçlü sendikalar (Ay, 2012:322).

Yine Ay (2012) çalışmasında Keynesçi iktisada göre işsizliğin sebebinin düşük ücretler olduğuna ve düşük ücretin talebi daralttığına, talep daralmasının da yatırım ve büyümeyi etkilediğine yer vermiştir. Azalan yatırım ve büyüme de emek talebinde bir düşüşe neden olacaktır. Ayrıca marksist iktisat açısından güçlü işçilerin kâr ve büyümenin düşmesiyle kriz ortamı yarattığına, kriz ortamlarının ise işsizliğin en büyük çağırıcısı olduğuna da değinmiştir.

Gelişmiş ülkelerde işsizlik, talebin yetersizliğinden ya da üretim fazlalığından kaynaklanan emek talebindeki değişimlerden, ayrıca ekonomik dalgalanma ve istikrarsızlıklara veya büyümenin kendi iç dinamiklerinden doğan, kısa ve uzun süreli dengesizliklere bağlı olarak ortaya çıkan konjonktürel işsizlik şeklinde kendini göstermektedir (Bulut, 2011:9).

Gelişmekte olan ülkelerde işsizlik sorunu daha çok tarım ağırlıklı ekonomiden sanayi ve hizmet ağırlıklı ekonomiye geçişin yarattığı değişimlerin bir ürünü olarak karşımıza çıkar (Güney, 2009:150).

Tarıma dayalı ekonomilerde bazı nedenlerden dolayı (arazilerin miras yoluyla bölünmesi, sulama olanaklarının yetersizliği vb.) tarım nüfusu kentlere göç etmektedir. Bu da vasıfsız elemanların çoğalmasına neden olur. Tarım sektöründen doğrudan hizmet sektörüne atlanamaması da işsizliği doğurur.

Yine gelişmekte olan ülkelerdeki sermaye azlığı yatırımları olumsuz yönde etkilemektedir. Az ya da yetersiz yapılan yatırımlar iş olanaklarını kısıtlamakta dolayısıyla istihdam ve işsizliği ortaya çıkartmaktadır. Üretim artışı ise istihdamla değil kapasite kullanımı artışıyla gerçekleştirilmektedir.

Ayrıca gelişen teknoloji de insan gücüne olan ihtiyacı azaltmaktadır. Emeğin yerini makineler almakta bu da vasıflı işgücü ihtiyacının ortaya çıkmasına neden olmakta, niteliksiz işgücü buna ayak uyduramamaktadır. Diyebiliriz ki işsizlik gerekli

istihdamın yaratılmaması, sermaye ve yatırım yetersizliği, kırdan kente göç, enflasyon ve nüfus artışı, çağa ayak uyduramama gibi nedenlerden dolayı ortaya çıkmaktadır.

Emek faktörünün kullanılmayışı makro planda sadece ekonomiyi değil, bireyi ve ailesini de çeşitli açılardan etkileyebilmektedir (Gürsel ve diğerleri, 2002:6). Bireyin yaşadığı işsizlik süreci uzayıp içinden çıkılmaz bir hâl aldığında temel ihtiyaçlarını karşılamak için yasal olmayan yollara başvurması muhtemel olacaktır. Bu açıdan bakıldığında suç oranının artmasında işsizlik oranının artması da bir etken olarak değerlendirilebilir. Suç ve işsizlik arasındaki ilişki bir çok araştırmada ele alınmış bir konudur. Kesbiç ve Dündar (2017) çalışmalarında 2007 yılı ve sonrasındaki araştırmalar değerlendirildiğinde işsizliğin suçun belirleyici olduğuna, işsizlikte görülen artışın suç oranını da arttırdığı sonuçlarına ulaşıldığına değinmiştir. Ayrıca bu çalışmada işsizlikle suç arasındaki ilişkiye değinen bir çok araştırmayı da örneklendirmişlerdir. Yine Ata (2011) çalışmasında işsizliğin suç olgusunun gerçekleşmesinde bir unsur olduğuna ve işsizlikteki artışın suç faaliyetlerinin de artmasına neden olduğuna değinmiştir.

1.4.İŞSİZLİĞİN ÇEŞİTLERİ

İşgücü piyasaları müdahale ve düzenlemeleri gerektiren piyasalardır. İşsizlik bireysel olarak başlayıp toplumsal bir soruna dönüştüğü için emek gücünün yönetilmesi ve korunması gerekmektedir. İşsizliğin kategorize edilip farklı kriterlere göre bölümlere ayrılması sorunların kökenine inilmesinde bir aşama olabilir.

1.4.1.Açık İşsizlik

Açık işsizlik, “ çalışma gücü ve arzusu olduğu halde, cari ücret seviyesinden iş arayıp da bulamayanların toplamının oluşturduğu işsiz kitleyi ifade etmektedir (Bekiroğlu, 2010:46). Kısacası kişinin yaşamını idame ettirebilmesi için gerekli olan parayı kazanabileceği bir işinin olmadığı durumdur.

Ekonomik daralma, yetersiz yatırımlar, sermaye azlığı, nüfus artışı, küreselleşme açık işsizliğin nedenleri arasında gösterilebilir.

1.4.2.Gizli İşsizlik

Gizli işsizlikte kişi fiilen çalışıyor durumdadır. Fakat kişinin çalışması üretimde artışa neden olmaz. Yani işgücünün marjinal ürününün sıfır olduğu durum söz konusudur. Bunun sebebi gereksiz işgücü barındırmak olabileceği gibi gelişmekte olan ülkelerdeki sermaye yetersizliği, yapısal sorunlar ya da talep azlığı da olabilir. Ayrıca çalışıyor fakat işinden memnun olmayan, başka bir sektörde olsa üretime daha verimli

olabilecek olan kişilerde bu kategoride değerlendirilebilir. Bulut (2011) ILO'nun bu durumu eksik istihdam olarak nitelendirdiğine değinerek eksik istihdamın ekonomiye büyük zarar verdiğini ve mücadele edilmesi gereken bir konu olduğunun altını çizmiştir.

1.4.3.Yapısal İşsizlik

Toplumların iktisadi, sosyal ve kültürel değişimlerinden kaynaklanan bir işsizlik çeşitidir (Aktürk, 2008:10) . Bir ekonomide yapısal değişmeler sürecinde, bir kısım endüstrilerde, işgücü kategorilerinde ve bölgelerde gerileme olurken, diğerleri gelişmektedir (Bozdağlıoğlu, 2008:49). Bu aslında ücret farklılıklarının da neden olduğu sektörler arası bir kaymadır. Birey bulunduğu sektördeki daralma sonucu daha iyi kazanç elde edebileceği sektörlerle yönelir. Fakat bu geçiş sürecinde işsiz kalır ve bu bazen tam bir geçişi de ifade etmeyebilir. Bunun nedeni geçmek istediği sektörün vasıflarını karşılayamamasıdır.

Yapısal işsizliğin ortaya çıkmasında çeşitli nedenler yer almaktadır. Orhan ve Erdoğan (2006) çalışmalarında tüketim kalıbındaki ve üretim yöntemindeki değişikliklere değinmiştir. Bir ürüne olan talep azalıyorsa, o ürünün üretiminde düşüş yaşanacak ve bu da emek talebini daraltacaktır. Bu tüketim kalıbındaki değişikliklerdir. Mevcut üretim yöntemindeki değişiklik de yapısal işsizliğe sebebiyet verebilir. Örneğin ayakkabı sektörü incelendiğinde, önceleri var olan küçük atölyeler fabrikalaşmayla kapanmış ve oradaki mevcut işgücü atıl kalmıştır. Bir başka neden de teknolojik gelişmedir. Teknolojik gelişme, insan gücüne olan ihtiyacı azaltabileceği gibi mevcut işgücününün yeteneklerinin de arttırılmasına neden olmaktadır.

Gelişmiş ülkelerde yapısal işsizlik teknolojik gelişme sonucu ihtiyaç duyulan yetişmiş işgücü talebinin karşılanamaması nedeniyle ortaya çıkmaktadır (Güney,2009:138).

Yapısal işsizlik, sermaye yetersizliği nedeniyle az gelişmiş ülkelerde daha yoğun olarak görülmektedir. Emek arzı ile diğer üretim faktörleri arasındaki uyumsuzluk yapısal işsizliği doğurmaktadır. Bu nedenle yapısal işsizlik devamlı bir niteliktedir (Bekiroğlu, 2010:49). İşgücü eğitim faaliyetlerinin arttırılması yapısal işsizliğin hafifletilmesinde etkili olabilir.

1.4.4.Friksiyonel İşsizlik

Friksiyonel işsizlik, çalışan bir kişinin işten ayrılıp yeni iş ararken veya her ne sebeple olursa olsun iş piyasasına yeni girmiş olup da iş arandığı zamanlarda oluşan işsizliktir (Bulut, 2011:11).

Arızı işsizlik olarak da tanımlanan friksiyonel işsizlik hakkındaki genel kanı tüm ekonomilerde görülen ve tam istihdam durumunda dahi sıfırlanamayacak bir işsizlik türü olduğudur. İş gücü piyasasının iyi işlememesinin nedeni ise kişilerin nerede ne iş olduğunu bilmemesi ve yer değiştirmenin masraflı ve yorucu olmasıdır (Bekiroğlu, 2010: 49). Friksiyonel işsizlik ortamında iş arayanlar ve işgücü arayanların mevcudiyeti söz konusudur. Fakat iş arayan bireyler ve işgücü talep eden işverenler birbirlerinden haberdar değildirler.

Friksiyonel işsizlik, hem doğal olarak hem de istem dışı ortaya çıkabilmektedir. Yeni mezun olmuş bir öğrenci doğal sonucu temsil ederken, işinden kendi isteği dışında ayrılan bir birey ise istem dışı sonucu temsil etmektedir. Bulut (2011) çalışmasında friksiyonel işsizliğin rakamsal olarak tespitinin zor olduğuna ve kısa süreli bir eğilim gösterdiğine değinmiştir. Bu sürenin uzaması friksiyonel işsizliğin yapısal işsizliğe dönüşmesi anlamını taşımaktadır.

Friksiyonel ve yapısal işsizliğin birlikte görüldüğü işsizlik ise doğal işsizliktir. Son dönemlerde doğal işsizlik yerine NAIRU (enflasyonu hızlandırmayan işsizlik oranı) kavramı kullanılmaktadır (Bekiroğlu, 2010: 54). Temurlenk ve Başar (2012) NAIRU'daki sapmaların enflasyonist baskının ölçüsünü vereceğinden ve NAIRU'daki artışın emek piyasasının zayıflığını gösterebileceğinden bahsetmişlerdir.

1.4.5.Konjonktürel İşsizlik

Konjonktürel işsizlik ekonomik yapıdaki dalgalanmalara bağlı olarak ortaya çıkan bir işsizlik türüdür (Özdemir ve diğerleri, 2006:71). Fiyatlar genel seviyesindeki iniş-çıkış hareketleri, iktisat biliminde konjonktürel dalgalanmalar olarak adlandırılır (Aktan ve Şen, 2001:3). Bekiroğlu (2010) çalışmasında sermaye verimliliğinin ve yatırımların arttığı paranın değerinin istikrar kazandığı, ekonominin tam istihdama yaklaştığı dönemlere yüksek konjonktür; para istikrarının bozulduğu, kredi taleplerinin ve üretim faktörlerinin daraldığı döneme ise alçak konjonktür denildiğine yer vermiş ve konjonktürel işsizliğin alçak konjonktür dönemlerinde ortaya çıktığını eklemiştir.

Konjonktürel işsizliğin nedeni olarak mal ve hizmeti alacak yeterli paranın olmaması, yani efektif talep eksikliği gösterilmektedir. Talep yetersizliği nedeniyle ekonomi geriler ve bunalıma girer. Bu da büyük oranlı işsizliğe kaynak teşkil eder.

1.4.6.Mevsimsel İşsizlik

Mevsimsel işsizlik turizm, inşaat, tarım gibi sektörlerde belirli dönemlerde ortaya çıkan işsizliktir. Bu sektörlerde işler yılın farklı dönemlerinde yoğunluk gösterir. Örneğin turizm sektöründe yoğunluk genel olarak yaz aylarında yaşanmaktadır ve kış dönemlerindeki durgunluk nedeniyle işten çıkarılmalar görülmektedir.

1.4.7.Teknolojik İşsizlik

Teknolojinin ilerlemesi ile insan gücüne olan ihtiyaç azalmıştır. Birçok sektörde emeğin yerini makineleşme almıştır. Bunun nedeni ise, makineler sayesinde hem üretim maliyetinin azalması hem de üretim sürecinin kısalmasıdır. Makinelerin hayatımıza girmesiyle küçük işletmeler ve zanaatkarlar zor duruma düşmüş, onların istihdam ettiği bireyler istihdam dışı kalmıştır. Yine teknolojik ilerleme bireyleri yeteneklerini geliştirmeye ve arttırmaya zorlamıştır.

Az gelişmiş ülkelerde teknolojik işsizliğin etkisi daha fazla hissedilmektedir. Çünkü az gelişmiş ülkelerde insan gücü daha fazla kullanılmaktadır ve makineleşme ile istihdam dışı kalan birey sayısı daha fazla olmaktadır.

Gelişmiş ülkelerde ise teknolojik ilerleme zamanla farklı istihdam sahalarının açılmasına olanak sağlamıştır. Örneğin bilgisayar kullanımının artmasıyla şirketler online alış verişe olanak sağlayacak siteler oluşturmuş ve bu da bu alanda yetenekli bireylere istihdam imkânı sunmuştur.

Genel olarak bakıldığında teknolojik ilerlemenin hem istihdamı azaltıcı hem de arttırıcı bir ortam sağladığı görülmüştür. Kısa vadede işsizlik artarken uzun vade de azalma eğilimi gösterebilmektedir.

1.5.İŞSİZLİĞİN TOPLUM ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Küreselleşmeyle birlikte işsizlik tüm ülkelerde ekonomik hayatı önemli derecede etkilemeye başlamıştır. Eksik istihdamın getirisi olan işsizlik nedeniyle birçok olumsuz durum gözlemlenmiştir. İstihdam dışı kalan bireyin üretim sürecine dahil olmaması çıktının azalmasına, yani üretim kaybına yol açmaktadır.

İşsizliğin ekonomik etkilerinin yanı sıra aslında göz ardı edilemeyecek toplumsal sorunlara da sebep olduğu bilinmektedir. İşsizliğin bireyler ve aileler üzerinde

gösterdiği etkiler, ülkelerin sosyal, kültürel ve ekonomik özelliklerine bağlı olarak farklılıklar gösterebilir (Kurt, 2005:358). Bu farklılıklar işsizlik süresinin uzunluğunda ve yaşanan süreçte gözlemlenen farklılıklardır.

İşsizlikten bireyler ve aileler aynı oranda etkilenmemektedir. Bir bireyin istihdam dışı kalmasıyla tüm hayatı derinden sarsılır. Birey işten çıkmasıyla gelir kaybına uğrar. Bu gelir kaybı, ilk etapta yeni bir iş bulma umuduyla etkisini çok fazla hissettirmez. Fakat ilerleyen süreçte bütün dengeleri değiştirecektir. Öncelikle alım gücü düşer. Bu da, hayatındaki birçok şeyden feragat etmesine ve sosyal hayatının kısıtlanmasına neden olur. Birey işsizlik süreci öncesinde çevresindeki insanlarla birlikte yaptığı aktivitelere katılamaz hale gelir ve kendisini sosyal hayattan dışlamaya başlar. Bu dışlama sonucu kişi hem sağlık açısından hem de psikolojik açıdan yıpranır. İşsizlik sonucu birey kendine olan saygısını yitirir bir işe yaramama hissine kapılır. Tansel ve Taşçı'nın (2010) yaptıkları çalışmada işsizlikle suç arasında da bir ilişki olduğundan bahsedilmiş işsizliğin özgüven kaybı, intihar, ruh sağlığının bozulması gibi etkilere neden olabileceğine değinilmiştir.

Kendisine ve çevresine yetememe duygusuna giren işsiz, agresif tutumlar sergiler ve çevresindeki insanlardan nefret etmeye başlar. Bu durum bireyi içine kapanmaya itecektir. Birey dış dünya ile bağlantısını kesmesiyle birlikte, psikolojik sorunlar yaşamaya başlar ve çok ciddi durumlarla karşı karşıya kalabilir. Öncü ve diğerleri (2007) yaptıkları çalışmada araştırmalarda akıl hastalığı ve işsizlikle ilgili toplumsal sorunlara dikkat çekildiğinden bahsetmiştir.

Yine uzun süreli işsizlik, bireyin vasıflarında da azalmaya neden olabilir. Örneğin teknoloji takipli bir işte çalışan kişi uzun süre sektöründen ayrı kalırsa yeniliklere ayak uydurmakta zorlanacaktır.

İşsizlik aileler üzerinden ele alınacak olursa, ailenin çalışan bireylerinin yaşadığı işsizlikte daha fazla birey etkilenebilir. Sadece babanın çalıştığı bir ailede, babanın işsiz kalmasıyla tüm aile fertlerini sarsacak bir süreç işlemeye başlar. İşsiz kalan baba, çocuklarının ve ailenin genel ihtiyaçlarını karşılayamaz duruma düşer. Bu da onu daha büyük bir buhrana sürükler. Normalde kabul etmeyeceği ücreti dahi kabullenebilecek konuma gelir. İşsizlik süresi uzadıkça çocukların yetersiz beslenmesi, iyi eğitim alamamaları, aile içi kavgalar ve hatta boşanma gibi sorunlar ortaya çıkar. Yine babanın

işsiz olduğu bu dönemde, iş bulan tarafın eşi olması da aile reisi konumundaki bireyin ruh halini biraz daha içinden çıkılmaz hale getirir.

İşsizlik konusunda refah düzeyinin etkileri de farklı olarak gözlemlenebilir. Refah düzeyi yüksek olan kişiler işsizlik çıkmazında daha yorucu bir süreç izlemektedir. Statüleri sarsılan bu insanların alışageldikleri rahat yaşam koşullarından vazgeçmek zorunda kalmaları nedeniyle olayları kaldırmaları diğer işsizlere göre daha ağır olacaktır. İşsizlik süresi ne kadar uzarsa kişinin içinde bulunduğu durumdan çıkması da o kadar zor ve yıkıcı olur.

1.6.İŞSİZLİK SÜRESİ

Toplumları ekonomik ve sosyal açıdan etkileyen unsurlardan biri olan işsizliğin süresi de en az işsizlik kadar önem arz etmektedir. İşsizlik sonucu ortaya çıkan olumsuz tablo işsizliğin süresi uzadıkça daha kötü bir seyir izleyecektir. Bireyin istihdamdan çıkışının ilk dönemi ne kadar kısa sürerse işsizliğin etkisi de o denli az hissedilir. Bu süre uzadığında ise kişinin iş bulmaya dair umudu azalacak ekonomik sıkıntılarının yanı sıra psikolojik sorunlar da boy gösterecektir.

İşsizlik süresine ilişkin tanımlar evrensel, bölgesel, ulusal kurumlar ve bilimsel araştırmalar tarafından yapılmaktadır, Ulusal Çalışma Örgütü (ILO), Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD), Eurostat ve çeşitli ülkelerin istatistik ofislerine göre işsizlik; 'kısa, uzun ve çok uzun' olarak gruplandırılmaktadır (Çağlar ve diğerleri, 2015). Bu gruplandırmada genel kanı 6 ay ve daha kısa süreli işsizliğin kısa süreli işsizlik, 1 yıl ve daha uzun süreli işsizliğin uzun süreli işsizlik ve 2 yıldan fazla süren işsizliğin çok uzun süreli işsizlik olduğudur.

Kısa süreli işsizlik konusunda birkaç farklı görüş bulunsa da ağırlıklı görüş 6 ay ve daha kısa süreli işsizliğin kısa süreli işsizlik olduğudur. Begum (2004) İngiltere'de kısa ve uzun süreli işsizliğin özellikleri üzerine bir çalışma yapmış ve burada 6 aydan kısa süren işsizliği kısa süreli işsizlik olarak kabul etmiştir. Ayrıca kısa süreli işsizliğin genç insanlar arasında daha muhtemel olduğuna da değinmiştir. Lechner ve Wetzel (2012) de Avusturya'da uzun süreli işsizliği inceledikleri çalışmada kısa süreli işsizliği 6 aydan az süreli işsizlik olarak tanımlamışlardır. Anderson (2010) ise ABD'de yaptığı çalışmada kısa süreli işsizliği 5 haftadan kısa süreli işsizlik olarak nitelendirmiştir. Yine Abraham ve Shimer (2001) ABD'de işsizlik süresi üzerine yaptıkları çalışmada 0-4 haftalık süreyi kısa süreli işsizlik olarak incelemeye almışlardır. OECD kısa süreli

işsizleri Employment Outlook 2002’de 6 ay süreyle iş arayanlar olarak tanımlamıştır. Görüldüğü üzere genel kanı 6 ay ve daha kısa süreli işsizliğin kısa süreli işsizlik olduğudur.

Uzun süreli işsizlik genelde 12 ay ve daha fazla süren işsizlik olarak tanımlanmaktadır. Abraham ve Shimer (2001) ABD’de yaptıkları çalışmada 15-26 hafta süren işsizliği uzun süreli işsizlik, 26 haftadan daha fazla süren işsizliği ise çok uzun süreli işsizlik olarak değerlendirirken, ABD’de işsizlik üzerine yapılan bir başka çalışmada Anderson (2010) 15 hafta ve fazlasını uzun süreli işsizlik olarak tanımlamıştır. Begum (2004) İngiltere’de yaptığı çalışmada uzun süreli işsizliği ILO tanımı çerçevesinde 12 aydan daha fazla süren işsizlik olarak ele almıştır. Uzun dönemli işsizliğin yaşlı erkekler arasında daha olası olduğunu belirtmiş ve bağımlı çocuğa sahip yalnız ebeveynlerin de uzun süreli işsiz olmalarının daha muhtemel olduğuna değinmiştir. Taşçı ve Özdemir (2006) Türkiye’de yaptıkları incelemede uzun süreli işsizliği 12 ay olarak almışlardır. Ayrıca hane reisi olmanın uzun süreli işsiz kalma ihtimalini azaltırken, yaştaki artışın uzun süreli işsiz kalma ihtimalini yükselttiği görülmüştür. Çalışmada Marmara ve Ege gibi gelişmiş bölgelerde bireylerin uzun süre işsiz kalma ihtimalinin de düşük olduğuna yer verilmiştir. Eğitim de işsizlik süresini etkileyen bir faktördür. Bulut (2011) yüksek öğretim mezunlarının daha kısa sürede iş bulurken, mesleki eğitim almanın da iş bulma süresini azalttığına değinmiştir. Yine Bulut (2011) çalışmasında erkeklerin kadınlara göre iş bulma süreleri, 24 aydan az işsizlik süreleri için, daha düşükken, 24 aydan uzun süreli işsizlikte kadınların iş bulma sürelerinin daha kısa olduğuna dikkat çekmiştir.

Uzun vadeli işsizliğin azaltılmasına yönelik politikaların nispeten yüksek işsizlik oranlarına sahip bölgelerdeki yaşlı işçiler, daha az eğitilmiş kişiler, küçük kasabaların sakinleri ve kırsal alan üzerinde yoğunlaştırılması gerekmektedir (Kupets,2006:1). Trygstad ve Olberg (2012) Norveç’te uzun süreli işsizlik üzerine yaptıkları incelemede erkeklerin ve yaşlıların daha uzun süreli işsiz kaldıklarına değinmiştir. Ayrıca inşaat ve sanayi alanındaki erkeklerin daha uzun süre işsiz kaldıkları da belirtilmiştir. Hunt (1995)’da çalışmasında genç işsizlere göre yaşlı işsizlerin işsizlik süresinin daha uzun olduğu kanısına varmıştır.

Türkiye’de işsizlik üzerine kabul görmüş tanım TÜİK tarafından yapılan işsizlik tanımıdır. TÜİK’in tanımı ILO’nun tanımı ile örtüşmektedir. TÜİK, işgücü piyasası

göstergelelerini ILO ve Eurostat'a göre tanımlamaktadır. Dolayısıyla, uzun süreli işsizlik on iki aydan daha uzun süre iş arayanları ifade etmektedir (Çağlar ve diğerleri,2015:71). Tüm incelemeler sonucu genel kanı uzun süreli işsizliğin 12 ay ve daha fazla süreli işsizlik olduğudur.

İşsizliğin yapısının araştırılmasında uzun dönemli işsizliğin boyutu ve buna bağlı olarak süreklilik kazanan işsizlik (hysteresis) önemli bir yere sahiptir (Durak ve Kaya, 2014:64). Sürücü (2014) Almanya ve Türkiye üzerinden yaptığı çalışmada bireyin işsiz kalma süresinin tekrar işgücü piyasasına dahil olma olasılığını düşürdüğüne değinmiştir. Uzun süreli işsizlik bireyin hayatında kısa süreli işsizliğe oranla daha fazla zarar verici bir boyutta olacaktır. Her geçen gün bireyin iş bulma beklentisi azalacak ve psikolojik açıdan zorlu bir süreç içerisine girecektir. Bu nedenle işsizlik süresinin olabildiğince kısa tutulması gerekmektedir.

2.LİTERATÜR TARAMASI

İşsizlik, toplum ve birey üzerinde yıkıcı ve yıpratıcı bir etkiye sahiptir. İşsizliğin süresi de bu etkinin derecesini arttırmaktadır. İşsizlik süresi ile ilgili dünyada ve Türkiye’de yapılmış çalışmalar mevcuttur. Bu çalışmaların amacı işsizlik süresini etkileyen faktörleri tespit etmek ve sorunların çözümü ile ilgili öneriler sunabilmektir. Biz de bu çalışmada geçmişten günümüze yapılan araştırmaları ele almaya çalıştık.

Björklund (1978)’un çalışmasında 1965-1976 yılları arasında İsveç’teki işsizlik süresinin yapısal özellikleri, işgücü anketi verileri ile analiz edilmiştir. Örnekleme yaş, zaman, sigortalı – sigortasız ayrımı yapılmış, işsizlik süresi yapısal değişimlerini incelemek için ortalama süre yerine sağ kalım oranlarının kullanılmasının avantajlı olduğuna değinilmiştir. Yüksek sağ kalım oranları ile grupların işsizliğe girişlerinin toplam paylarının arttığını varsayınca, toplam sağ kalım ve işsizlik süresinin de artacağı ifade edilmiştir. Çalışmada işsizlik ödeneğine de yer verilmiştir. Sonuç olarak İsveç’te işsizlik sigortası sisteminin uzantısının yapısal değişikliklere doğru katkıda bulunmadığı gözlemlenmiştir. Ayrıca işsizlik ödeneği almak için kabul edilmeyen iş tekliflerinin de işsizliği arttırdığı ve bu durumdan kaynaklanan işsizliğin önlenmesi için uygun iş tekliflerinin kabul edilmesi gerektiğinden bahsedilmiştir.

Ham ve Rea (1987)’nin 1975-1980 yılları arasında Kanada’daki erkeklerin işsizlik süresini haftalık mikro verilerle tahmin etmeyi amaçladıkları çalışmada haftalık ücretlerin asgari kabul ücretinin üzerinde olduğu durumda iş teklifinin kabul edileceği gözlemlenmiştir. Kanada’nın işsizlik sigortası programı, sosyal sigorta sisteminin önemli bir parçasıdır ve herhangi bir sigorta programı gibi potansiyel sigortalı olanların davranışını etkileyebileceği söylenmiştir. İşsizlik süresi bağımlı değişken ve reel haftalık ücret açıklayıcı değişken olarak alınmıştır. Çalışma sonucunda Kanada’da işsizler ile ilgili verilere ayrık-zaman-dilimi modeli uygulayarak, işsizlik olasılığı üzerinde istihdam ve talep koşullarının etkisinin izole edilmesinin mümkün olduğu tespit edilmiştir.

Katzve Meyer (1988)’in işsizlik ve işsizlikten çıkışı konu aldıkları çalışmada yüksek ve kalıcı işsizliğin sebebinin, cömert işsizlik sigortası kaynaklı, çalışmaktan geri durma olduğuna değinilmiştir. Çalışmada geri çağrılma, devlet desteği ve asgari kabul ücretinden bahsedilmiş, geri çağrılma umudunun iş arama süresini doğrudan etkilediği ifade edilmiştir. Gelir-işsizlik ilişkisine de yer verilen çalışmada reel faydanın enflasyon düzeylerindeki aşınma ile değişeceğinden bahsedilmiştir. Çalışmada açıklayıcı değişken

olarak süre, geri çağırılma, yeni iş, ücret, işsizlik oranı, yaş, ırk, cinsiyet, medeni hâl, eğitim ve iş sektörleri kullanılmıştır. Sonuç olarak haftalık ücretteki potansiyel bir artışın işsizliğin ortalama süresini arttırdığına ve asgari kabul ücretinin işsizlik süresi boyunca azaldığı kanısına varılmıştır.

Jones (1988) İngiltere’de 1982 yılına ait yatay kesit verileriyle ve En Küçük Kareler (EKK) yöntemini kullanarak yaptığı çalışmada teoride durağan iş arama teorisinin, işsizlikten çıkış ihtimalini etkileyen diğer faktörler sabit tutulduğunda, asgari kabul ücreti ve işsizlik süresinin pozitif ilişki içinde olduğundan bahsettiğini belirtmiştir. Buna uygun açıklayıcı değişken olarak kişisel özellikler, yerel işsizlik oranı ve işsizlik ödeneğinden faydalanma süresi alınmıştır. Asgari kabul ücretinin belirlenmesinde işsizlik süresinin önemli bir rol oynadığı ve kısa işsizlik süresinin muhtemelen düşük asgari kabul ücretinin sonucu olduğu çıkarımı yapılmıştır.

Addison ve Portugal (1989) çalışmalarında büyük bir fabrikanın kapanması ve istihdamda fırsat kaybını erkek işçiler açısından Ocak 1979 ve Ocak 1984 yılları arasında incelemeye ve hedef belirleyicilerini tespit etmeye çalışmışlardır. En son alınan görev ve ücretin işsizlik süresinde etkili olduğuna ve eğer ücret en son ayrıldığı işteki ücretten az ise uzun süreli işsizliğin ortaya çıkacağına değinilmiştir. Çalışmada açıklayıcı değişken olarak yaş, kıdem, ırk, vasıf ve medeni hal kullanılmıştır. Çalışmada kaliteli işçiye sunulan ücretin asgari kabul ücreti olduğu, asgari kabul ücretindeki artışın işsizlik süresini arttıracığı ve işsizlik süresinin uzunluğunun kazanç kaybı olarak ortaya çıkacağı çıkarımı yapılmıştır.

Ham ve Rea (1987) ve Addison, Portugal (1989), Bjorklund (1978)’dan farklı olarak işsizlik süresi incelemesini sadece erkekler üzerinden yapmıştır. Meyer ve Katz ise işsizlikte geri çağırılma umuduna değinmiş ve geri çağırılma umudunun iş arama süresini doğrudan etkilediğinden bahsetmişlerdir. Ayrıca gelir-işsizlik ilişkisine de yer verilmiştir.

Meyer (1990)’in çalışmasında işsizlik sigortasının yararlarından faydalanma düzeyi ve uzunluğunun işsizlik süresine etkisi incelenmiştir. Yüksek işsizlik sigortası yardımlarının işsizlikten ayrılma ihtimali üzerinde ciddi bir olumsuz etkiye sahip olduğu belirtilmiştir. Mortensen’in (1977) kullandığı dinamik modeline uygun şekilde bireylerin yarar fonksiyonunu, beklenen fayda, gelir ve eğlencenin bu günkü değerine göre maksimize etmeye çalıştığını belirtmiştir. Asgari kabul ücretindeki düşüşlerin iş

teklifi olasılığını arttırdığı da söylenmiştir. Buna uygun olarak kullanılan modelde insanların gelir ve işsizlik olmak üzere iki tercihlerinin olduğuna, istihdamın sabit olup yeni bir işin her zaman bulunulabileceğine değinilmiştir. Sonuç olarak fayda düzeyleri ve hızlandırılmış faydaları işsizlik sigortası etkileri kullanılarak ölçülür denilmiştir.

Van den Berg ve Van Ours (1994) yaptıkları çalışmada Meyer (1990) den farklı olarak işsizlik süresini üç farklı ülke Fransa, Hollanda ve İngiltere bağlamında ele almıştır. Bu üç ülkede işgücü piyasasında işsizlik dinamiklerinin analizi amaçlanmıştır. Ülkeler için ayrı modellerden yararlanılan araştırmada erkekler ve kadınlar ayrı gruplar halinde analiz edilmiştir. Ayrık zamanlı zaman serisi ve karma oranlı tehlike modeli kullanılmıştır. Kişisel özelliklerin de işsizlik süresinde etkili olduğuna değinilmiştir. Fransa ve Hollanda için işsizlik süresi dağılımı heterojenlik göstermemiştir. İngiliz erkekler için de bu önemsiz bulunmuştur.

Hunt (1995) çalışmasında 1980'lerde Almanya'nın batısındaki hukuki değişiklikler üzerinden işsizlik tazminatının etkisini incelemiştir. Teoride, cömert işsizlik tazminatının daha uzun süre işsiz kalmayı arttırıp işgücünü azaltabileceğini ifade ederken ampirik bulgulara göre işsizlik süresinde etkisinin az olduğu belirlenmiştir. Açıklayıcı değişken olarak yaş, cinsiyet, engel/özür, çocuk sayısı, staj-çıraklık, eğitim, işsiz kalmadan önceki iş ve medeni hal kullanılmıştır. Çalışmada işsiz kalınan süreyi cinsiyetin etkilemediği, bireysel davranışların bu süre üzerinde etkili olduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca genç işsizlere göre yaşlı işsizlerin işsizlik süresinin daha uzun olduğu kanısına varılmıştır.

Arulampalam ve Stewart (1995)'in Britanya'da 1978-1987 yılları arasında yaptığı çalışmada 1980'lerde Britanya'daki yüksek işsizliğin ekonomik ve siyasi hayatı etkilediğinden bahsedilmiştir. Yetersiz iş teklifi, yüksek işsizlik üzerinde etken olarak gözlemlenmiştir. İki ayrı dönemin karşılaştırıldığı çalışmada işsizlik süresinde dramatik bir artış gözlemlenmiştir. Çalışmada Sağlık ve Sosyal Güvenlik Bakanlığında elde edilen veri seti ile Cox modeli kullanılmıştır. İşsiz bireyin umutsuzluğa düştüğünde ilk iş teklifini kabul edeceği, erkeklerin eşlerinin çalışmasının erkeklerin işsizlik kaygısını azalttığı, dolayısıyla işsizlik süresini etkileyeceği belirlenmiştir.

Dolton, O'Neill (1995)'in İngiltere'de yaptıkları çalışmada işsizlikle ilgili faktörleri Lanchester ve Chester (1983) tarafından geliştirilen eş zamanlı arama modelini kullanarak incelemiştirlerdir. İşsizlik yardımları ve asgari kabul ücreti düzeyinin

işsizlik süresini arttırdığından bahsedilmiş, uzun süreli işsizlerin ücret konusunda gerçekçi beklentilere sahip oldukları gözlemlenmiştir. Hükümetin 1987 yılında uyguladığı programın amacının uzun vadeli işsizlik yaşayan insanların konumunun gözden geçirilmesi olduğuna değinilmiştir. Bulguların yeniden başlamanın işsizlik süresini azaltmada etkili olabileceğini gösterdiğine, bunun da iş tekliflerinin ulaşma oranını değiştirerek, ya işverenle irtibat kurarak ya da işe alınan kişinin arama davranışında ilerleme sağlamasından kaynaklandığına yer verilmiştir. Yine yeniden başlama programının uzun süreli işsizlerin asgari kabul ücretlerinde çok az etkili olduğu da belirtilmiştir.

Carling ve diğerleri (1996)'in İsveç'te yaptıkları çalışmada işsizlik sigortasının kurumsal özellikleri, sabit yararlanma süresi ve işgücü piyasasına girme olasılığı üzerinde durulmuştur. Açıklayıcı değişken olarak cinsiyet, deneyim, eğitim, ortalama işsiz kalınan süre, işsizlik tazminatı ve bölgesel işsiz oranı kullanılmıştır. Sonuç olarak tazminat ödemek zorunda kalan işverenlerin daha az işçi çalıştırdığı belirlenmiştir. İşsizlik sigortasının işsizliği arttıracığına dair bir kanıt bulunamadığına da sonuçlar arasındadır. Ayrıca çalışmalarında Hunt (1995)'un çalışmasına göre daha bölgesel bir analiz yapmışlardır.

Meyer'in (1990) çalışmasında yüksek işsizlik sigortası yardımlarının işsizlikten çıkma ihtimali üzerinde olumsuz etkiye sahip olduğuna değinilmiştir. Van den Berg ve Van Ours (1994)'un Meyer'den farkı işsizlik süresini 3 farklı ülke Fransa, Hollanda, İngiltere bağlamında ele almasıdır. Carling ve diğerlerinin Meyer'den farkı, tazminata değinilmesi, işsizlik sigortası faydaları üzerinde daha ayrıntılı durulması ve uluslar arası karşılaştırmaların yapılmış olmasıdır. Hunt (1995)'in farkı ise daha bölgesel olması (Almanya'nın batısı) ve işsizlik tazminatı üzerine yoğunlaşmasıdır. Dalton ve O'Neill (1995)'in Meyer'den farkı ise 1987 yılında uygulanan bir hükümet programından bahsetmesidir. Programın amacının uzun vadeli işsizlik yaşayan insanların konusunun gözden geçirilmesidir.

Rogers (1997) tarafından Batı Virginia'da yapılan çalışmada mekansal uyumsuzluk üzerinde durulmuştur. Çalışma, 1798 birey üzerinde yapılmış ve Kaplan-Meier modeli kullanılmıştır. İşsizlik süresinin işe erişim özelliklerine duyarlı olduğu ve yüksek işsizlik oranlarının kısmen şehir içi ve azınlık mahallelerden kaynaklandığı ileri sürülmüştür. Banliyolarda istihdam olanakları hakkında yeterli bilgiye sahip

olunulmadığına ve işsizlik oranı yüksekse bireylerin becerilerine bakmak gerektiği üzerine durulmuştur. Mekansal dağılımın fırsatlar, taşıma maliyetleri ve bilgi akışını engellediği sonucuna ulaşılmıştır. Yine çalışmada bireysel özelliklerin bir kez gözlemlendiği istihdam ve kazanç verilerinin değişken olduğu üzerinde de durulmuştur. Değişken olarak da işsizlik süresi, yerel istihdam, yerel işsizlik, yaş, eğitim, hanehalkı büyüklüğü, medeni durum, geri çağırılma beklentisi, şehir merkezine uzaklık, baz kazanç, ikamet ve endüstriler ele alınmıştır.

Foley (1997) çalışmasında Rusya'da işsizlik süresi belirleyicilerini Rus Boyuna Hizmet Araştırması (RLMS) ve işgücü anketi verileri ile analiz etmeye çalışmıştır. Evli-bekar, genç-yaşlı, eğitim ve çocuk sahibi olma konusunda karşılaştırmalar yapmıştır. Devlet dışı istihdamdan da (özel sektör) bahsedilen çalışmada geçiş ekonomilerinde işsizliğin büyüyen bir sorun olduğuna vurgu yapılmış, işsizliğin ekonomik ve demografik niteliklere göre değiştiği söylenmiştir. Ayrıca işsizliği işveren tercihlerinin ve işçinin kötü çalışma alışkanlıklarının da etkilediğine değinilmiştir. Açıklayıcı değişken olarak yaş, medeni hal, bölgesel işsizlik oranı, çocuk sayısı, ev harcamaları kullanılmıştır. Sonuç olarak kadınların iş bulmasının evli erkeklerden daha uzun sürdüğüne ve yüksek eğitilmiş kişilerin az eğitilmiş kişilere göre daha hızlı iş bulduğu kanısına varılmıştır.

Bover ve Gomez (1999) İspanya'da kalıcı istihdam-geçici istihdam bağlamında işsizlik süresine genel bir bakış yapmışlardır. 1987'nin ikinci çeyreği ve 1994'ün üçüncü çeyreği arası işgücü anketinden yararlanılarak inceleme yapılmıştır. Ancak bu çalışmada kadınlar bazı nedenlerden dolayı (çocuk başta olmak üzere) örneklem dışı bırakılmıştır. Analizde işsizlik faydaları, yaş, eğitim seviyesi, hane reisliği, önceki iş faaliyet dalı gibi açıklayıcı değişkenler kullanılmıştır. Ayrıca milli ve sektörel değişkenlere de yer verilmiştir (geçici sözleşmeler, sektörel işsizlik oranı, GSYH). Çalışmada uzun vadeli işsizlik bir yıl ve üzerinde izlenen işsizlik olarak nitelendirilmiştir.

Heath ve Swann (1999) çalışmalarında Avustralyalı işsizlerin işsizlik süresini etkileyen faktörleri incelemişlerdir. Farklı değişkenler olarak işi bırakma nedenleri, önceki geçici veya mevsimlik iş, çalışma tecrübesi, yöneticilik tecrübesi ve arama teşvikleri kullanılmıştır. Araştırmaya göre asgari kabul ücretinin işsizlik süresini etkilemediği belirlenmiştir. Çalışmada Avustralya' da 1960' lardan beri ortalama

işsizlik süresinin arttığına değinilmiştir. Düşük iş teklifinin nedeni olarak yüksek asgari ücret görülmektedir.

Addison ve Portugal (2001) çalışmalarında Portekiz’de yapısal işsizlik, hareketsizlik ve istihdam arasındaki etkileşimi incelemiştir. Değişken olarak yaş, eğitim, medeni hal, ilk iş, görev süresi ve işsizlik oranı kullanılmıştır. Araştırmanın belirli bir hedef üzerinde yapılırsa hatalı olabileceğine değinilmiştir. Düzensiz istihdam, korunaklı istihdam ve hareketsizlik üzerinde durulmuştur. Kusurlu risklerden ve bazı bireylerin şanssız olduğundan bahsedilmiş ve kusurlu risk olarak kadının ilk çocuğu doğurması ele alınmıştır. Sonuç olarak kusurlu riskler işsizliğin yapısal modellerini vurgulamada önemli olduğuna değinilerek, geçmişteki seçimler veya mevcut zenginlikler nedeniyle tekrar kalıcı işsizlik olabileceği söylenmiştir.

Abraham ve Shimer (2001)’in işsizlik süresi üzerine güncel nüfus araştırması anketiyle ABD’de yapmış oldukları çalışmada 1960- 1970 arasında ABD ‘de işsizlik oranının sürekli yükseldiğine değinmişlerdir. Yine durgunluk ve savaş dönemlerinde de bu oranın sürekli artış gösterdiği gözlemlenmiştir. Amerika’da 1970’lerde işsizlik zirve yaptığında işsizlik süresinin de zirve yaptığından bahsedilmiştir. Uzun işsizlik sürelerinde hükümet müdahalesinin olumlu rol oynayacağı ifade edilmiştir. Yaşlanma patlamasıyla işsizlik süresi arasında bağıntı kurulmuştur. Kadınların işsizlik oranının 1980’lere doğru düştüğüne ve kadınların işsizlik süresinin açıklamasının daha kolay olabileceğine değinilmiştir. İşsizlik süresinin bir işçinin bir iş bulup bulamayacağına mükemmel bir belirleyicisi olduğu söylenmiştir. Genç işsizlik artışının bebek patlamasına bağlanabileceğine değinirken, kadın istihdamını kadınların kadınları savunmasına bağlamıştır.

Prasad (2003)’ün Almanya’nın batısında yaptığı çalışmada Alman Ekonomik Paneli verileri kullanılmıştır. Bu çalışma da işsizlik oranları, işsizlik tazminatı sistemi, cömertlik, bireysel-özel beşeri sermaye, işsizlik süresi alternatif uzunluğu, gelir kaynakları ve asgari kabul ücreti arasındaki ilişki üzerine ampirik kanıt sağlamaya çalışılmıştır. Yine çalışmada Alman vergi ve transfer sisteminin caydırıcı etkilerine, işsiz işçilerin işgücü arzına, istihdam kararlarına ve ücret teklifi dağılımına ışık tutulmak istenilmiştir. İşgücü piyasası dinamiklerinin asgari kabul ücretini modellemek için önemli bir kavram olduğu üzerinde durulmuş ve işsizlik süresinin asgari kabul ücretini etkileyeceği söylenmiştir. Yüksek hanehalkı gelirleri olan kişilerin yüksek

asgari kabul ücreti beklmelerinin muhtemel olduğu ve ayrıca çocukların varlığının asgari kabul ücretini yükselteceği gözlemlenmiştir.

Røed ve Zhang (2003) Norveç'teki işsizlik ödeneği sistemi üzerinde dinamik arama teorisi ve tehlike modeli kullanarak bir araştırma yapmıştır. Çalışmada teoride işsizlik yardımlarının işsizlik süresini etkilediğine, bunun nedeninin de işsizlikten istihdama geçişle ilişkili kazancın etkilenmesine bağlandığından bahsedildiğine değinilmiştir. İşsizlik yararının etkisinin hem kadınlar hem erkekler için işsizlik süresine kıyasla nispeten istikrarlı kaldığı gözlemlenmiştir. Ayrıca işsizlik yardımlarındaki marjinal bir azalmanın, genellikle işsizlikten kaçma oranında bir artış sağladığı ve bu etkinin kadınlara nazaran erkeklerde daha güçlü olduğu üzerinde durulmuştur.

Rogers (1997) Batı Virginia'da yaptığı çalışmada mekansal uyumsuzluk üzerinde durmuş ve banliyoda yaşayanların fırsat kaybına değinmiştir. Diğer incelenen makalelerden farkı da mekansal yaklaşımıdır. Addison ve Portugal (2001) Portekiz'de yaptığı çalışmada Rogers'ten farklı olarak kusurlu risk üzerinde durulmuştur. Kusurlu risk olarak kadının ilk çocuğu doğurması ele alınmıştır. Ayrıca vakıfların iş güvencesi sağlamasına değinilmiştir. Røed ve Zhang (2003)'ün Rogers'ten farkı Norveç'teki işsizlik ödeneği sistemi üzerinde durmasıdır.

Haurin ve Sridhar (2003) 'ın yaptığı çalışmada ABD Gelir Dinamikleri Paneli Çalışması (PSID) verileri ve EKK yöntemi kullanılmıştır. Nispeten yüksek yerel işsizlik oranlarının bölge sakinlerinin asgari kabul ücretlerini azaltıp azaltmadığını test etmek istemişlerdir. Yerleşiklerin asgari kabul ücretleri veya iş arama süresinin işsizlik oranını etkilediği tespit edilmiştir. Diğer birkaç çalışma karşılaştırılmış, çeşitli çalışmalarda kişisel ve ailevi özelliklerin işsizlik süresi üzerinde etkisi incelenmiştir. Sonuç olarak yerel işsizlik oranlarının iki değişken üzerinde hiçbir tanımlanabilir etkisi olmadığı çıkarımı yapılmıştır.

Addison ve diğerleri (2004) çalışmalarında 13 ülke kapsamında (Almanya, Danimarka, Hollanda, Belçika, Fransa, Birleşik Krallık, İrlanda, İtalya, Yunanistan, İspanya, Portekiz, Avusturya ve Finlandiya) asgari kabul ücretinin belirleyicileri, dışarı geçişleri, iş tekliflerinin geliş oranı, işsizlik ve kabul ücretlerini araştırmıştır. Avrupa Topluluğu Hanehalkı Panel verilerinin kullanıldığı çalışmada 13 işgücü piyasasının kurumsal çeşitliliği keşfedilmek istenilmiştir. Asgari kabul ücretinin aylık işsizlik

ödeneğinin altına düşmesinin rahatsız edici olduğuna değinilmiştir. Yine işsizlik süresi ve iş teklifi geliş olasılığı arasında ilişki bulunduğu kanısına ulaşılmıştır. İş teklifi geliş hızının işsizlik süresinde keskin düşüşler sağlayacağına, asgari kabul ücretlerinin sabit olmadığı sonucuna varılmıştır.

Begum (2004)'un İngiltere'de kısa ve uzun süreli işsizliğin özelliklerini incelediği çalışmasında, 1993-2003 yılları arasındaki işsizlik değişimi üzerinde durulmuştur. Kısa süreli işsizliğin genç insanlar arasında, uzun süreli işsizliğin ise yaşlı insanlar arasında daha muhtemel olduğuna değinilmiştir. İnsanların yüksek nitelikleri ve tecrübelerine sahip olmalarının işsizliklerinin kısa süreli olmasına sebebiyet vereceği çıkarımı yapılmıştır. Kısa dönem işsizlik en az 6 ay uzun dönem işsizlik ise 12 aydan daha büyük olarak tanımlanmıştır. Fırsatlar, yaş, nitelik, cinsiyet, aile sorumlulukları bireyin istihdamı üzerinde etkili bulunmuştur. Bağımlı çocuğa sahip yalnız ebeveynlerin, yaşlı erkeklerin ve engelli bireylerin daha uzun dönemli işsiz oldukları gözlemlenmiştir. Sonuç olarak yaşlılık, engel durumu, bağımlı çocuğu olan yalnız anne olmanın işsizlik süresini etkilediği ortaya konulmuştur.

Pelizzari (2005) Avrupa ülkeleri üzerinde Avrupa Topluluğu Panel Verilerini (ECHP) kullanarak yaptığı çalışmada işsizlik sigortası ve sosyal yardım arasındaki etkileşimlerin işsizlerin iş arama davranışlarını nasıl etkilediğini teorik çerçevede incelemiştir. İşsizlik ve istihdam reformlarının öncesinde ve sonrasında farklılık göstermiştir. İşsizlik ödeneğinin ödeme süreci bittiğinde iş aramada bir artış ve asgari kabul ücretinde düşüş gözleneceğinden bahsedilmiştir. Tahminler çeşitli değişkenler üzerinden incelenmiştir. Sonuç olarak, farklı tepkilerin ortaya çıktığı gözlemlenmiştir. Aile yardımlarının birçok ülkede evrensel olduğundan ve çocuk yardımlarının yaşlara göre değiştiğinden, sosyal yardım ve işsizlik yardımlarının işsizlerin endişesini biraz olsun azalttığından bahsedilmiştir.

Clark (2006) 1990 yılına ait Avrupa panel verileri ile refah, gelir ve işsizlik arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Veriler 16-65 yaş arasındaki yetişkinleri içermektedir. Değişken olarak gelir, medeni durum, cinsiyet, yaş çocuk sayısı, sağlık durumu, eğitim ve bölge ele alınmıştır. Bireyin zamanla elindeki ile yaşamayı öğreneceğine ve işsizliğin psikolojik etkilerinin azalabileceğine vurgu yapılarak adaptasyon sürecinden bahsedilmiştir. Bireysel refah ve mutluluğun işsizlikle ilişkisi olduğu belirtilmiştir.

Haurin ve Sridher (2003) yerel işsizlik üzerinde durmuştur. Asgari kabul ücreti veya iş arama süresinin işsizlik oranını etkileyeceği söylenmiştir. Addison ve diğerleri (2004)'ün Haurin ve Sridher (2003)'ten farkı 13 ülkeyi kapsamaktadır. 13 işgücü piyasasının kurumsal çeşitliliği keşfedilmek istenilmiştir. Begum (2004)'ün farkı ise kısa ve uzun işsizlik süresi üzerinde durmasıdır. Begum, çalışmasında kısa ve uzun işsizliğin tanımını yapmıştır. İşsizlik süresini etkileyen faktörlere yer verilmiştir. Pelizzari'nin (2005) farkı ise işsizlik sigortası ve sosyal yardım arasındaki etkileşimin iş arama davranışlarını nasıl etkilediğini teorik çerçevede incelemeye çalışmasıdır. İş arama davranışı işsizlik süresini dolaylı olarak etkilemektedir. Clark (2006)'nın farkı ise işsizlik süresini etkileyen değişkenlerin yanında işsizliğin refah ve mutlulukla ilişkisini de konu edinmiş olmasıdır.

Kupets (2006) çalışmasında, Ukrayna'da işsizlik süresinin belirleyicilerini tespit etmeyi amaçlamış ve 1997-2003 yılları arasında işsizlik ödeneğinin olumsuz etkisinden bahsetmiştir. Uzun vadeli işsizliğin azaltılmasına yönelik politikaların nispeten yüksek işsizlik oranlarına sahip bölgelerdeki yaşlı işçiler, daha az eğitilmiş bireyler, küçük kasabaların sakinleri ve kırsal alan üzerinde yoğunlaştırılması gerektiğine yer verilmiştir. Çalışmanın amacının işe iade olasılığını etkileyen faktörleri belirlemek, işsizlik ödeneği ve alternatif gelir kaynaklarının etkisini incelemek olduğu belirtilmiştir. Çalışmada kamu istihdam hizmetlerinin etkin bir sisteminin olmayışını ve işsizlik sigortasını da göz önüne alarak işsizlik süresinin potansiyel belirleyicileri tespit edilmeye çalışılmıştır. Yüksek bölgesel işsizliğin yeniden istihdam olasılığını düşüreceğine değinilmiştir. Cox modelinin kullanıldığı çalışmada şu öneriler yer almaktadır;

-Eski bireylerin istihdamına odaklanılmalı. Hatta onların becerilerini yükseltmek için eğitim programları sunulmalı. Emekli olabilecek durumda olanlar emekli edilmeli.

-Eğitim ve öğretim programlarının kalitesi arttırılmalı, böylece kaynakların israfı önlenmeli.

-Hükümet yeni istihdam yaratmalı, yeni firmaların kurulması teşvik edilmeli. Tercihli krediler, vergi imtiyazları, yönetim eğitimi, iş danışmanlığı, araştırma ve geliştirme, yeni teknolojilere erişim, sübvansiyonlar, daimi işçileri yeniden eğitime, kırsal uzun vadeli mücadele programları, zaman kaybını önlemek için modern iletişim teknolojileri, istihdam büroları oluşturulmalı.

-Kayıt dışı istihdam önlenmeli.

-Kayıt prosedürü kolaylaştırılmalı, kayıt defterlerinin maliyetleri azaltılmalı, işsizlik yardımları arttırılmalı.

Lalive (2008)'in Avusturya'da yaptığı çalışmada kadınlar ile erkeklerin işsizlik süresi arasında fark olup olmadığı araştırılmıştır. O gün için kadın emekli yaşının 40 erkek emekli yaşının 59 olduğuna değinilmiştir. Avusturya'nın sektör durumundan ve uygulanan politikalardan bahsedilmiş ve çelik sektöründe işsizliğin daha düşük olduğuna, işsizlik sigortasına, erken emeklilik kurallarına yer verilmiştir. Erkeklerin ortalama 13 hafta işsiz kaldıkları, 50 yaş ve üstünde ise işsizlik süresinin 26 haftayı aştığı belirlenmiştir. Evli bireylerin daha kısa süreli işsiz kaldıkları gözlemlenmiş, 50 yaş ve üstü kadınların işsizlik süresinde belirgin bir artış olduğu sonucuna varılmıştır.

Brown ve Taylor (2009)'ın İngiliz Hanehalkı Panel verilerini kullandıkları çalışmasında iş aramada, emek ve işgücü piyasasına katılımda asgari kabul ücretinin önemli bir rol oynadığından bahsedilmiştir. Ayrıca beklenen ücretin etkisini analiz etmeyi hedeflemişlerdir. 1999 yılında İngiltere'de aile kredisinin beklenen ücreti etkilediğinden söz edilmiştir. İşgücü piyasasında beklenmedik bir değişiklik yaşanması asgari kabul ücretini, beklenen ücreti ve işsizlik süresini etkiler denilmiştir. Asgari kabul ücretinin işsizlikten çıkışı ve işsizlik süresinin uzunluğunu etkilediği, iş aramanın çalışılmayan süreyi azalttığı ve işsizlik süresinin asgari kabul ücretinin üzerinde yumuşatıcı etkisi olduğu çıkarımı yapılmıştır.

Addison ve diğerleri (2010) yaptıkları çalışmada asgari kabul ücretlerinin belirleyicilerini tespit etmenin zor ve işsizlikle eş zamanlı bir konu olduğunu belirtmiştir. Yüksek asgari kabul ücretlerinin işsizliği olumsuz yönde etkilediğinin altı çizilmiştir. İş arama teorisinde asgari kabul ücretinin işsiz bireyin kabul etmeye hazır olduğu teklif edilen en düşük ücret olarak tanımlandığına yer verilmiştir.. Asgari kabul ücretinin işsizliği ve aynı zamanda işsizlik süresini etkilediğine yine işsizlik sigortası ile sosyal yardımların ikame edilebileceğine değinilmiştir. Sonuç olarak işsizlik süresi boyunca asgari kabul ücretinin azaldığı, asgari kabul ücretiyle işsizlik arasında doğrudan bir ilişki olduğu ve asgari kabul ücreti yüksek ise işsizlik süresinin de yüksek olduğu çıkarımı yapılmıştır.

Kuhlenkasper ve Steinhardt (2011)'in Almanya'da yaptığı çalışmada Ocak 1984- Aralık 2008 dönemi incelenmiştir. Yerli-göçmen karşılaştırılması yapılmıştır.

Alman sosyo-ekonomik panel verileri ve Cox modelinin kullanıldığı çalışmada, ABD’de uzun süreli işsizliğin giderek arttığından bahsedilmiş ve Avrupa ile karşılaştırma yapılmıştır. Çocukların varlığı ve evde yaşlı birisinin varlığının kadınların istihdama dönme olasılığını azalttığına değinilmiştir. İşsizlik süresinde eğitimin önemli bir etken olduğu değerlendirilmiştir. Yapılan çıkarım, ilk ay içinde işsizliğin, tüm gruplar için tehlike oranlarını arttırdığı yönündedir. Geçen sürede tehlike oranlarının negatif süre bağımlılığı ile ilişkili olduğuna değinilerek uzun süreli işsizlik için tedbirlerin alınması ve kadınlara çocuk bakımı imkânı sunulması gerektiği önerilerinde bulunulmuştur.

Trygstad ve Olberg (2012)’in Norveç’te uzun süreli işsizlik üzerine yaptıkları çalışmada Norveç işsizlik oranı ile Avrupa ülkeleri işsizlik oranları karşılaştırılmıştır. 2008-2009 yılları arasında yaşanan mali krizin etkilerinin başlangıçta hafif olduğunun gözlemlendiği dile getirilmiştir. 2012 yılının ilk çeyreğinde yapılan anket çalışmasında 52 hafta veya daha fazla süreyle işsiz kalındığı, yani uzun süreli işsizliğin yaygın olduğu belirtilmiştir. Verilere göre erkek ve yaşlıların daha uzun süre işsiz kaldığı gözlemlenmiş, iş motivasyonu, muhtemel mesleki eğitim, yeniden eğitim ve işsizlere yardım gibi bazı önlemlerden bahsedilmiştir.

Ele alınan tüm çalışmalarda işsizlik süresini etkileyen faktörlere yer verilmiştir. Fakat bazı çalışmalar işsizlik süresini etkileyen faktörlerin yanı sıra farklı çerçevelerde de katkılar (işsizlik ödeneği, ekonomik krizler, hükümet önerileri vb.) sağlayarak konunun daha kapsamlı olarak incelenmesine olanak tanıyıp bir nevi basamak oluşturmuştur.

İşsizlik süresine ilişkin Türkiye’de yapılan bazı çalışmalar:

Tansel ve Taşçı (2004)’nin yaptıkları çalışmada gelişmekte olan ülkelerde işsizlik süresi üzerine çok az çalışma olduğundan bahsedilmiştir. Yine çalışmada 2000-2001 yılları arasında işgücü anketleri verileri kullanılmıştır. Kişisel ve yerel etkilerle işgücü piyasası koşulları incelenmiş, parametrik olmayan yöntemlerle birlikte parametrik yöntemlerinde kullanıldığı çalışmada işsizlik süresinin erkekler ve kadınlar için farklı olduğu belirlenmiştir. İşsizlik oranlarının 1994’te başlayan 2000-2001’de devam eden krizlerle arttığı ve o zamandan beri yüksek seyrettiği söylenmiştir. Ayrıca kırsal ve kentsel, genç-yaşlı, kadın-erkek işsizlik oranlarında önemli farklılıklar

olduğundan bahsedilmiş, illerde evlenmemiş erkeklerin, ilk kez iş arayanların, eğitim düzeyi düşük bireylerin ve ileri yaş gruplarının işsizlik düzeylerinin de yüksek olduğu tespit edilip kırsal yerlerde işsizlik süresinin daha uzun olduğu gözlemlenmiştir.

Taşçı ve Özdemir (2006) 2000-2001 yılı hanehalkı işgücü anketi verilerini kullanarak ikamet yeri, cinsiyet, medeni durum, coğrafi bölge, eğitim düzeyi, meslek, yaş, işsizlik oranı gibi faktörlerle Türkiye’de uzun süreli işsizliği ve belirleyicilerini test etmeye çalışmıştır. Uzun süreli işsizliğin bir yıl ve üzerindeki işsizlik olarak tanımlandığı çalışmada, işsizliğin bireylerin becerilerinin bozulması ve kazanç kaybında önemli bir etken olduğuna vurgu yapılmıştır. Ayrıca işsizliğin motivasyon kaybına, depresyona, sağlık sorunlarına, boşanmaya, toplumdan yabancılaşmaya, uyuşturucu bağımlılığına, suç ve hatta intihara neden olabileceğine değinilmiştir. Çalışmanın amacının bireysel düzeyde işsizliğin gerçek nedenlerini araştırarak literatüre katkı sağlamak olduğu belirtilmiştir. Türk ekonomisinde görülen krizlerin işsizlik üzerinde etkili olduğu vurgulanmış bölgelere göre bakıldığında Ege ve Marmara Bölgesi’nde uzun süre işsiz kalma olasılığının daha düşük görüldüğüne yer verilmiştir. Sonuç olarak kadın işsizliğinde ayrımcılığın bir etken olabileceğine, Türkiye’de evli kadının işgücü piyasasının dışında tutulduğuna ve yalnızca çalışmak zorunda olanların işgücüne katıldığı kanısına varılmıştır. Ayrıca eğitim seviyesi orta düzeyde olanların işsiz kalma süresinin daha yüksekken, eğitim düzeyi yüksek ve düşük olanların işsiz kalma süresinin daha düşük olduğu da eklenmiştir.

Taşçı ve Tansel (2005)’in 2000-2001 hanehalkı işgücü anketini kullandığı çalışma, Türkiye’de gençlerin işsizlik süresi ile ilgili ilk çalışmadır. Genç işsizlik seviyesinin genel işsizlik oranıyla ve işgücü piyasasındaki koşullarla değiştiğine yer verilmiştir. Türkiye’de 1988 yılına göre (%17,6), 2004 yılında (%19,7) genç işsiz oranında artış gözlemlenmiştir. Genç kadınların, işsiz genç erkeklere göre iş bulma şanslarının daha düşük olduğu ifade edilmiştir. Meslek lisesi mezunlarının, diğer lise mezunlarına göre iş bulmasının daha olası olduğuna değinilmiştir. Üniversite diplomasının tehlike üzerinde genç erkeklerde pozitif ve anlamlı etki yaptığı genç kadınlarda ise etkisinin olmadığı belirlenmiştir. 15-24 yaş arasındaki bireylere ne kadar süredir iş arayışında oldukları sorulmuş, uzun süre işsiz yüzdesinin gençler arasında daha yüksek olduğundan ve genç kadınların genç erkeklerden daha uzun süreli işsiz olduklarından bahsedilmiştir. Genç işsizliğin 2000-2001 krizine kadar zamanla azalma

gösterdiğine işaret edip, genç erkeklerde en yüksek işsizlik oranının üniversite mezunları arasında olduğuna vurgu yapılmıştır.

Tansel ve Taşçı (2010)'nın geliştirmekte olan bir ülkede cinsiyete göre işsizlik süresinin analiz edildiği çalışmada, Türkiye'de işsizlik süresi ile ilgili çalışmaların azlığına vurgu yapılmıştır. TÜİK' in yayınladığı hanehalkı işgücü anketi verilerinin kullanıldığı çalışmada işsizliğin ekonomik ve sosyal etkiye neden olduğu ve makro ekonomik düzeyde üretim kaybının ortaya çıktığından bahsedilmiştir. İşsizliğin beraberinde vergi ve sosyal güvenlik primlerinin ödenmesi sıkıntısına da sebebiyet vereceğine değinilerek işsizlik ve suç arasında da ilişki kurulmuş, işsizliğin özgüven kaybı, intihar, ruh sağlığının bozulması gibi durumların ortaya çıkmasında etkili olacağı gözlemlenmiştir. Uzun süreli işsizliğin değer kaybına neden olduğu ve ücretin bu durumdan etkilendiğine değinilmiştir. Çalışmada istihdam yaratılması, eğitim programlarının geliştirilmesi, küçük işletmelere yönelik çıraklık eğitimi ve programların uygulanması ve bunlara katılımın artırılması önerilerinde bulunulmuştur.

Bulut (2011) çalışmasında Türkiye'de işsizlik süresini etkileyen faktörleri, 2009 yılında İŞKUR'a başvurup işsizlik maaşı almaya hak kazanan bireylerin verileri üzerinden Cox modeli ile incelemiştir. İşsizliğin geniş bir literatür tanımlamasının yapıldığı çalışmada gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde işsizliğin ortaya çıkış nedenleri ele alınmıştır. Gelişmiş ülkelerde işsizlik talep yetersizliğinden, ekonomik dalgalanmalardan, büyümenin kendi iç dinamiklerinden ortaya çıkarken; gelişmekte olan ülkelerde ise sermaye yetersizliğinden ve yatırım azlığından kaynaklandığına değinilmiştir. Çalışmada işsizliğin toplum ve birey üzerindeki etkileri de sorgulanmıştır. İşgücüne katılım oranları, işsizlik ve istihdamın yıllara göre değişimi tablolar yardımıyla irdelenmiştir. Yaşam çözümlemesi yönteminin ortaya çıkışı farklı alanlarda hangi isimlerle niçin kullanıldığı konusuna ışık tutulmaya çalışılmış, yaşam süresinin tanımlaması yapılmıştır. Bağımsız değişken olarak cinsiyet, medeni hal, eğitim durumu, İşkur'dan meslek edindirme kursu alıp almadığı, kuruma başvurduğu il ve yaş kullanılmıştır. Tüm açıklayıcı değişkenlerin işsizlik süresini etkilediği, 24 aydan uzun süreyi içeren zaman aralığı dışında erkeklerin kadınlara göre iş bulma sürelerinin daha kısa olduğu, 24 aydan uzun zaman aralığı için ise kadınların erkeklere göre iş bulma süresinin daha kısa olduğu, yükseköğretim mezunlarının iş bulma süresinin daha kısa

olduğu, kurumdan kurs alanların almayanlara göre iş bulma süresinin daha kısa olduğu sonucuna varılmıştır.

3.VERİ VE YÖNTEM

3.1.Verİ

Bu çalışmada bireylerin sosyo-ekonomik, kültürel ve demografik yapılarının işsizlik süresi üzerindeki etkisi anket yöntemiyle elde edilen verilerle incelenmeye çalışılmıştır. Bunun için ilk aşamada gerekli literatür taraması yapılarak konu hakkında bilgi edinilmiş ve bu çalışmalar anket sorularının hazırlanmasında yol gösterici olmuştur. Anket formunda kişisel bilgilere yer verilmeyerek örnekleme oluşturan bireylerin daha sağlıklı cevaplar vermelerine olanak sağlanmıştır. Yüz yüze anket yöntemi kullanılan çalışmada anket sorularının yatay kesit çalışmasına uygunluğu ve eksiklik ya da aksaklıkların tespiti amacıyla ilk olarak iki pilot ilde (Samsun-Tokat) uygulama yapılmıştır.

Ana kütleyi Türkiye'deki 16 ve üzeri yaş grubunda bulunan işsiz bireyler oluşturmaktadır. Örneklem büyüklüğü Türkiye İstatistik Bölge Birimleri (Türkiye İBBS) kapsamında TR bölgelerinin işsizlik oranlarından faydalanılarak ana kütleyi en iyi temsil edecek şekilde seçilmiştir. Şehirlerde uygulanan anket sayıları veri kaybına karşı %10 oranında fazla tutulmuştur. Uygulanan anket 13 ilde 2393 birey ile gerçekleştirilmiştir. Nitekim cevaplanmayan sorular ya da tutarsız yanıtlar nedeniyle elemeler sonucunda 2162 anket kalmıştır. Örnekleme oluşturan şehirlerde, sosyal ve ekonomik açıdan TR bölgelerini en iyi yansıtacak şehirlerdir. Ayrıca kadın ve erkek işsiz sayısına oranlanmış ve anketler kadın ve erkek örneklem arasında bu orana göre dağıtılmıştır. Bölgelere göre yapılan anket sayısı ve iller Tablo 1' de verilmiştir.

Anket çalışmasıyla elde edilen veriler yaşam süresi yöntemi ile analiz edilmiştir. Analizde parametrik ve parametrik olmayan yöntemler kullanılmıştır. Çalışmada kullanılan değişkenlerin açıklamaları ve tanımlayıcı istatistikler Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 1. İşsizlik Oranları ve Anket Sayıları 2013 (-000)

2013 YILI	İşgücü	İstihdam Edilenler	İşsizlik Oranı (%)	İşsiz Sayısı	Erkek İşsiz	Kadın İşsiz	İşsizlik İçinde Oranı	Anket Sayısı	Erkek Anket	Kadın Anket	Yapılan Anket			Elemeler Sonucu Net Yapılan			
											E	K	T	E	K	T	
TR10	5248	4658	11,2	589	361	228	21,44%	429	263	166	429						
TR1 (İstanbul)	5248	4658	11,2	589				429	263	166	429	302	168	470	299	168	467
TR21	748	692	7,5	56	27	29	2,04%	41	20	21	41						
TR22	625	587	6,0	38	23	15	1,38%	28	17	11	28						
TR2(Tekirdağ)	1373		6,8	94				69	37	32	69	40	35	75	40	35	75
TR31	1790	1514	15,4	276	134	142	10,05%	201	98	103	201						
TR32	1289	1201	6,9	89	51	38	3,24%	65	37	28	65						
TR33	1142	1080	5,4	62	37	25	2,26%	45	27	18	45						
TR3(İzmir)	4221		10,1	427				311	162	149	311	183	160	343	179	144	323
TR41	1490	1385	7,0	105	59	46	3,82%	76	43	33	76						
TR42	1486	1340	9,8	146	80	66	5,31%	106	58	48	106						
TR4 (Bursa)	2976		8,4	251				182	101	81	182	148	128	276	122	97	219
TR51	1856	1667	10,2	189	101	88	6,92%	138	74	64	138						
TR52	795	757	4,7	37	25	12	1,35%	27	18	9	27						
TR5 (Ankara)	2651		8,6	227				165	92	73	165	97	83	180	89	77	166
TR61	1211	1115	7,9	96	53	43	3,49%	70	39	31	70						
TR62	1381	1203	12,8	177	105	72	6,44%	128	76	52	128						
TR63	1018	893	12,2	125	92	33	4,55%	91	67	24	91						
TR6 (Adana)	3610		11,0	398				289	182	107	289	77	51	128	65	49	114

Tablo 1. İşsizlik Oranları ve Anket Sayıları (Devamı)

TR71	545	510	6,5	36	24	12	1,31%	26	17	9	26							
TR72	844	762	9,6	81	54	28	2,95%	59	39	20	59							
TR7 (Sivas)	1389		8,4	117				85	56	29	85	179	101	280	165	82	247	
TR81	449	416	7,4	33	16	17	1,20%	24	12	12	24							
TR82	281	263	6,4	18	9	9	0,66%	14	7	7	14							
TR83	1006	941	6,5	65	37	28	2,37%	47	27	20	47							
TR8 (Samsun, Tokat)	1736	1620	6,7	116				85	46	39	85	91	58	149	71	46	117	
TR90	1027	958	6,8	69	49	20	2,51%	51	36	15	51							
TR9 (Rize)	1027		6,8	69				51	36	15	51	39	16	55	39	16	55	
TRA1	335	313	6,6	22	18	5	0,80%	17	13	4	17							
TRA2	413	385	6,7	28	21	7	1,02%	20	15	5	20							
TRA (Bayburt)	748		6,7	50				37	28	9	37	29	9	38	20	8	28	
TRB1	670	618	7,7	52	32	20	1,89%	38	23	15	38							
TRB2	581	519	10,6	62	56	6	2,26%	45	41	4	45							
TRB (Bingöl)	1251		9,1	114				83	64	19	83	70	22	92	60	13	73	
TRC1	763	707	7,3	56	43	13	2,04%	40	31	9	40							
TRC2	805	664	17,5	141	123	18	5,13%	103	90	13	103							
TRC3	473	373	21,1	99	85	14	3,60%	72	62	10	72							
TRC (Şanlıurfa)	2041		14,5	296				215	183	32	215	249	58	307	228	50	278	

İşsizlik süresinin sona ermesi iki şekilde gerçekleşmektedir. Birincisi bireyin iş bulması, ikincisi ise bireyin işgücünden çıkmasıdır. Bu çalışmada incelenen örneklem içinde bireyin iş ve işçi bulma kurumuna başvurduğunda önerilen iş tekliflerinden birini kabul ederek iş bulduğu varsayılmıştır. Böylece işsizlik süresinin sonlandığı örneklem incelenmiştir.

Tablo 1’de Türkiye’de 2013 yılında toplam işgücü sayısı 28 milyon 271 bin kişidir. Bunların içinde 25 milyon 524 bin kişi istihdam edilirken 2 milyon 747 bin kişi işsizdir. İşsiz sayısının 1 milyon 714 bin kişisini erkekler ve 1 milyon 33 bin kişisini de kadınlar oluşturmaktadır. İşsizlik oranı 9,7 dir. TR1 bölgesinde yani İstanbul’da işgücü sayısı 5 milyon 248 bindir ve bu sayının 4 milyon 658 bini istihdam edilmektedir. İşsizlik oranı %11,2’ dir ve toplam işsiz sayısı 361 bini erkek 228 bini kadın olmak üzere 589 bin kişi olarak gözlemlenmiştir. Bu bölgenin toplam işsizlik içindeki oranı %21,44 ‘tür. TR2 yani Batı Marmara Bölgesi’ndeki iller Tekirdağ, Edirne, Balıkesir, Kırklareli ve Çanakkale’dir. TR3 Ege Bölge’si İzmir, Aydın, Denizli, Muğla, Manisa, Afyonkarahisar, Kütahya ve Uşak illerini kapsamaktadır. TR4 Doğu Marmara Bölgesi Eskişehir, Bilecik, Bursa, Sakarya, Kocaeli, Düzce, Bolu ve Yalova illerinden oluşmaktadır. TR5 Batı Anadolu Bölgesi Ankara, Konya ve Karaman illerinden oluşmaktadır. TR6 Akdeniz Bölgesi ise Adana, Mersin, Antalya, Isparta, Burdur, Hatay, Kahramanmaraş ve Osmaniye illerini kapsamaktadır. TR7 Orta Anadolu Bölgesi ise Aksaray, Niğde, Kırıkkale, Nevşehir, Kırşehir, Kayseri, Sivas ve Yozgat illerini kapsamaktadır. TR8 Batı Karadeniz Bölgesi ise Zonguldak, Karabük, Bartın, Kastamonu, Çankırı, Sinop, Samsın, Tokat, Çorum ve Amasya illerinden oluşmaktadır. TR9 Doğu Karadeniz Bölgesi’nin kapsadığı iller Trabzon, Ordu, Giresun, Rize, Artvin ve Gümüşhane’dir. TRA Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi Erzurum, Erzincan, Bayburt, Ağrı, Kars, Iğdır ve Ardahan illerinden oluşmaktadır. TRB Orta Anadolu Bölgesi Malatya, Elazığ, Bingöl, Tunceli, Van, Muş, Bitlis ve Hakkari’den oluşmaktadır. Son bölge olan TRC Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nde yer alan iller ise Gaziantep, Adıyaman, Kilis, Şanlıurfa, Diyarbakır, Mardin, Batman, Şırnak ve Siirt’tir.

Anket sonucunda elde edilen ve analizde kullanılan değişkenlere ait açıklama ve tanımlayıcı istatistikler Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Değişkenlere ait tanımlayıcı istatistikler

<i>Değişken</i>	<i>Açıklama</i>	<i>Ortalama</i> <i>a</i>	<i>St. Sapma</i>
<i>ISSSURE</i>	İşsizlik süresi (ay)	8.009	11.392
<i>ISSORN</i>	Cevaplayıcının yaşadığı bölgedeki işsizlik oranı	10.098	2.145
<i>YAS</i>	Yaş	30.654	8.286
<i>CNS</i>	Cinsiyet (0=erkek, 1= kadın)	0.363	0.481
<i>MHAL</i>	Medeni hal (0=diğer , 1=evli)	0.451	0.498
<i>EGT</i>	Eğitim (0=12 yıl ve altı, 1=13 yıl ve üzeri)	0.316	0.465
<i>UI</i>	İşsizlik ödeneği alma durumu (0=hayır, 1=evet)	0.087	0.283
<i>LNKG</i>	Ücret dışı kişisel gelirin logaritması	3.629	3.226
<i>BCOCCNS</i>	Kukla değişken 1=bağımlı çocuk sahibi kadın 0=diğer	0.059	0.235
<i>COCSAY</i>	Çocuk sayısı	0.809	1.176
<i>DRC</i>	Son mezun olduğu okuldaki mezuniyet derecesinin maksimum mezuniyet derecesine oranı	7.358	1.413
<i>MSLEGT</i>	Mesleki eğitim almış olma (0=hayır, 1=evet)	0.190	0.392
<i>LNONCUCR</i>	Önceki ücretinin logaritması	6.432	1.963
<i>LNREZUCR</i>	Asgari kabul ücretinin logaritması	7.098	0.310
<i>GECYUK</i>	Ailenin geçimini öncelikli olarak sağlama yükümlülüğü durumu (0=hayır, 1=evet)	0.352	0.478
<i>ENGEL</i>	Herhangi bir fiziksel engele sahip olma durumu (0=hayır, 1=evet)	0.043	0.204
<i>ARMYOL</i>	Kullandığı iş arama yolu sayısı	2.281	1.129
<i>SIGARA</i>	Sigara kullanma durumu (0=hayır, 1=evet)	0.458	0.498
<i>ALKOL</i>	Alkol kullanma durumu (0=hayır, 1=evet)	0.104	0.305
<i>SIGSURE</i>	Sigorta süresi (ay)	46.165	50.554

Tablo 2’de ücret dışı kişisel gelir, önceki ücret ve asgari kabul ücret verilerinin logaritması alınmıştır. Burada önceki ücret anket sorularına verilen cevapların bir kısmında sıfır olduğu için tüm önceki ücret verisine 1 eklenmiştir. Böylece sıfır olan veriler 1 olmuş ve logaritmaları alındıktan sonra tekrar sıfır değerini almışlardır. Bu durum kişisel gelir ve asgari kabul ücreti için de geçerlidir. Değişkenlere ait tanımlayıcı istatistikler tablosuna göre ortalama işsiz kalınan süre yaklaşık 8 ay olarak tespit edilmiştir. Bu süre kadınlarda ortalama 9.59 iken erkeklerde 7.11’dir. İşsizlik oranı

ortalaması ise verinin toplandığı dönemde ülke genelindeki işsizlik oranına (%10) uygundur. Anket cevaplayıcılarının ortalama yaşı 30' dur. Ankete katılanların %36,3 'ünü kadınlar %63,7'sini erkekler oluşturmaktadır. Baktığımızda kadınların oranı ankete katılanların yaklaşık üçte biri civarındadır ve mevcut toplam işsizler içindeki kadın oranına da uyumludur. Ankete katılanların %45,1'i evlidir. Eğitim durumuna baktığımızda işsiz bireylerin %31,6'sı 13 yıl ve üzeri eğitim almıştır. İşsizlik ödeneği alanlarsa cevaplayıcıların %8,7'sini oluşturmaktadır. Kadın katılımcıların %5,9'u ise bağımlı çocuk sahibidir. Bağımlı çocuk 0-6 yaş arası ve yaşamını kendi kendine idare edemeyen yardım alması gereken çocuktur. Katılımcıların mezuniyet derecelerinin, elde edebilecekleri maksimum mezuniyet derecesine oranı alınmıştır. Böylece farklı sistemlerden mezun olan bireylerin arasındaki farklılık giderilmiştir. Değerler on ile çarpılarak veri 0-10 aralığına alınmıştır. Derece ortalaması 7,358 olarak elde edilmiştir. Yani bireyler ortalama olarak elde edebilecekleri maksimum mezuniyet derecesinin %73,5'i ile mezun olmaktadır. Yine anketi cevaplayan bireylerin %19'u mesleki eğitim almıştır. Ailenin geçimini öncelikli olarak sağlama yükümlülüğü olan birey oranı %35,2'dir. Anket katılımcılarının fiziksel engelle sahip olma durumu ise %4,3'tür. Bireylerin iş ararken kullandığı yöntem sayısı da ortalama yaklaşık 2'dir. Anket katılımcılarının %45,8'i sigara kullanırken %10,4'ü ise alkol kullanmaktadır. Son olarak katılımcıların sigortalı olma süresi de yaklaşık 46 aydır.

Yüz yüze anket yöntemiyle elde edilen veriler istatistiksel ve ekonometrik analizlere tabi tutulmuştur. Analiz sonucunda elde edilen bulgular değerlendirilip işsizlik süresini etkileyen faktörlerin etkileme oranları ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Bulgulardan yola çıkılarak işgücü piyasası ile ilgili piyasada etkili olan karar birimlerine önerilerde bulunulmaya çalışılmıştır.

3.2.Yöntem

Anket çalışmasıyla elde edilen veriler parametrik ve parametrik olmayan yöntemlerle incelenmiştir. Kaplan Meier sağ kalım fonksiyonu, Wilcoxon ve Log-rank parametrik olmayan yöntemleri, Cox Proportional Hazard yarı parametrik modeli ile Exponential, Weibull, Gompertz ve Log-logistic parametrik modellerine yer verilmiştir.

3.2.1.Yaşam Çözümlemesi ve Yaşam Süresi

Yaşam çözümlemesi, pozitif tanımlı rastlantı değişkenlerinin çözümlenmesi için kullanılan istatistiksel teknikler bütünü olarak tanımlanmaktadır (Karasoy ve

diğerleri,2015:61). İlk olarak 17. Yüzyılda kullanılmaya başlayan yaşam çözümlemesi çalışmalarını etkinliğini 20. Yüzyılda arttırmıştır ve bu yüzyılın ikinci yarısı boyunca büyük ilerlemeler göstermiştir. Bu alandaki en etkili gelişmeler (Sertkaya ve diğerleri ,2005:154)

-Yaşam fonksiyonunun tahmini için kullanılan ‘Kaplan-Meier Yöntemi’

-İki yaşam dağılımının karşılaştırılması için kullanılan ‘Log-rank Test İstatistiği’

-Yaşam süresi üzerinde açıklayıcı değişkenlerin etkilerini ölçebilmek için kullanılan ‘Cox Regresyon Modeli’

-Yaşam çözümlemesi istatistiklerinin küçük ve büyük örneklem özelliklerini ortaya koyabilmek için birleşik bir yapı sağlayan ‘Sayma Süreci Mortingale Kuramı’ ile başlamış ve günümüze kadar gelmiştir

Yaşam çözümlemesinin amaçları şöyledir (Bulut,2011:50) :

-Farklı zamanlarda yaşam olasılığı tahminlerinin elde edilmesi,

-Yaşam süresinin dağılımının tahmin edilmesi

-Farklı hasta gruplarının yaşam süresi dağılımlarının karşılaştırılması

Yaşam çözümlemesinde bağımlı değişken yaşam süresidir ve yaşam süresi, bireylerin başarısızlık zamanlarına kadar geçen izlenme süreleridir (Yılmaz ve diğerleri,2013:70) . Yaşam süresi T ile gösterilmektedir.

Sağ kalım analizleri, sonuç değişkeninin ilgilenilen bir olayın gerçekleşmesine kadar geçen süre olduğu durumda kullanılan analiz yöntemlerinin tamamı olmaktadır (İnceoğlu, 2013:2). Genellikle tıp alanında kullanılan yaşam-ölüm arası olarak nitelendirebileceğimiz yaşam süresi analizinde; yaşam, hastalığın teşhis edildiği veya tedaviye başlandığı zamanı ifade ederken ölüm hastalığın iyileşmesi ya da incelenen bireyin inceleme dışı kalmasını ifade etmektedir.

Burada yaşam süresi analizi sadece hastalık ve hastalığın sona erişini değil cinsiyetler, yaş, yaşam koşulları gibi değişkenlerin hastalık üzerindeki seyrini ve tedavi başarılarını da inceleme fırsatı vermektedir. Böylece toplum hayatını etkileyen konularda istatistiksel değerlendirmelerde bulunulabilir. Bu istatistiksel değerlendirmelerde çeşitli yöntemler kullanılmaktadır. Yöntemlerin seçimi yaşam süresi dağılımının belirlenip belirlenememesi üzerinden yapılmaktadır.

Yaşam süresi analizi sadece tıp alanında değil diğer alanlarda da kullanımı yaygınlaşmış bir analizdir. Örneğin iş yerlerinde kullanılan makinelerin ömrünü hesaplamada da kullanılmaktadır.

3.2.2. Parametrik Olmayan Modeller

Parametrik olmayan yöntemler parametrik yöntemlere alternatif olarak geliştirilmiş ve geçmişi en az parametrik yöntemler kadar eski olan yöntemlerdir.

Örnek hacmi küçük olduğunda yani örnekleme dağılımının normal dağılıma yaklaşmadığı durumlarda kullanılabilir. Pratik ve kolay olmalarına rağmen parametrik modeller kadar güçlü değildir.

Parametrik olmayan yöntemlerden Wilcoxon testi 1945 yılında Frank Wilcoxon tarafından geliştirilmiştir. Wilcoxon işaretlendirilmiş ranklar testi (Wilcoxon (1945,1949) bir örneklemin, medyanı (θ) özel bir değere eşit olan kitleden alınıp alınmadığını test etmek için uygulanan parametrik olmayan bir yöntemdir. (Üstündağ, 2005:1).

Wilcoxon testi hem farkların yönünü hem de miktarını dikkate alır (Karagöz, 2010:20). Cleves ve diğerleri (2010) Wilcoxon testinin de bir rank testi olduğuna ve log-rank testi ile aynı şekilde inşa edildiğine değinmiştir. Wilcoxon testinin dağılımda sonraki başarısızlık tablolarına daha fazla ağırlık verdiğiinden ve log-rank testine tercih edildiğinden söz edilmiştir. Farklı test grupları arasında modeller sansürlenmişse Wilcoxon testinin güvenilmezliği kanıtlayabileceğinden bahsedilmiştir.

Diğer bir yöntem de Kaplan Meier yöntemidir. Kaplan Meier yöntemi gözlemci tarafından belirlenen örnekleme gözlemediği olayın gerçekleşme sıklığının, oranının ya da olasılığının zamana bağlı değişimini analiz eden bir yöntem olarak ifade edilmektedir (İnceoğlu, 2013:47). Burada olayın kaydedilmesi sansür olarak adlandırılır. Kaplan Meier sağ kalım fonksiyonunda analiz için kullanılan hiçbir gözlemde sansür olmadığı düşünülür.

Parametrik olmayan tahmini sağ kalım fonksiyonu, $S(t)$, Kaplan Meier tahmin edicisidir. Kaplan Meier yönteminde sağ kalım olasılıkları, adımsal fonksiyon biçiminde belirir (Şenocak, 2014:1).

Sağ kalım hesaplanırken bireyin olayın gerçekleşmesine kadar geçen süre alınırken, tehlike oranıysa olayın döneminde gerçekleşme ihtimalidir. Sağ kalım analizinde süre bağımlı değişkendir ve sürenin t' den küçük olma olasılığı;

$$F(t) = Prob (T < t) = \int_0^t f(s) ds \text{ dir.}$$

Sağ kalım fonksiyonunun tahminini ifade edersek

$$\hat{S} = \frac{t' \text{ ye eşit ya da } t' \text{ den büyük zamanda sağ kalan birey sayısı}}{\text{veri setindeki toplam birey sayısı}}$$

Dolayısıyla, $\hat{S}(t) = 1 - F(t)$ şeklinde ifade edilmektedir (İnceoğlu, 2013:48) Bu sürenin en azından t' 'ye eşit olma ihtimalidir.

Kaplan Meier sağ kalım fonksiyonunda gözlemler, süreye göre küçükten büyüğe doğru sıralanır. Her bir gözlem için risk altında bulunan, yani hala örneklem içinde bulunan, gözlemlerin sayısı n_j , olay sayısı d_j ve durdurulmuş gözlemler m_j belirtilir. Buradan yola çıkarak Kaplan Meier tahmin edicisi şöyle bulunur:

$$S(t_j) = \prod \left(1 - \frac{d_j}{n_j - d_j - m_j} \right)$$

Diğer bir yöntem de Log-rank testidir. Bu test, farklı grupların sağ kalım fonksiyonları arasındaki istatistiksel anlam farklılığını ölçmek için kullanılır. Cleves ve diğerleri (2010) Log-rank testinin bir rank testi olmasına rağmen hayatta kalma verilerine uygulanan Mantel-Haenszel testinin bir uzantısı olarak görülebileceğinden söz etmişlerdir. Başarısızlık süresi t_j , konu riski n_j , başaramama d_j ve hayatta kalma $n_j - d_j$ olarak nitelendirilir.

Log-rank testi ağırlık değeri 1'dir. Ağırlıklar bütün zaman sürecinde eşittir (İnceoğlu, 2013:55).

3.2.3. Parametrik ve Yarı Parametrik Modeller

3.2.3.1. Cox Modeli

1972 yılında Cox tarafından geliştirilen Cox regresyon modeli, Cox Tehlike Analizi ya da Cox Orantısal Tehlike Modeli (Cox Proportional Hazard Model) olarak da adlandırılmaktadır.

Cox regresyon yöntemi, bir hastanın yaşam süresi (bağımlı değişken) ile birden fazla bağımsız değişken arasındaki ilişkiyi ortaya çıkaran istatistiksel bir yöntemdir (Yay ve diğerleri, 2007:140).

Tehlike modeli olarak da ifade edilen Cox regresyon modeli, iki olay arasında geçen süreyi analiz etmek amacıyla geliştirilmiş ve uygulama alanı genel olarak mühendislik ve tıp olmakla birlikte ekonomi alanında da kullanılmaya başlanmıştır (Karasoy ve diğerleri, 2015:62).

Yaşam verisinin çözümlenmesinde modelleme sürecinin amacı, tehlike fonksiyonunu etkileyen açıklayıcı değişkenleri belirlemek ve birime ait tehlike fonksiyonunu elde etmektir (Yeğen, 2015:18). Belirlenemeyen yaşam süresi dağılımı nedeniyle belli bir şekli yoktur ve bu yüzden yarı parametrik bir model olarak nitelendirilir.

Cox modelinin temel varsayımı orantılığın sağlanmasıdır. Orantılı tehlike varsayımı, tehlike oranının zamana karşı sabit olması ya da bir bireyin tehlikesinin diğer bireyin tehlikesine orantılı olması anlamına gelmektedir (Yılmaz ve diğerleri, 2013:71). Cleves ve diğerleri (2010) Cox modelinin ortak değişkenlerin çarpımsal değişimini baz tehlike fonksiyonu saydığına ve uygulanabilirlik açısından en popüler yöntem olduğuna değinmişlerdir.

T , bir birimin yaşam süresini temsil eden sürekli rastlantı değişkeni ve x bu birimle ilgili açıklayıcı değişkenler vektörü olmak üzere orantılı tehlikeler varsayımı altında x bilindiğinde T 'nin tehlike fonksiyonu (Ata ve diğerleri, 2008:126) :

$$h(t, x) = h_0(t) \exp\{\beta'x\}$$

$h_0(t)$ baz tehlike fonksiyonu, β regresyon katsayıları vektörüdür ve verilerden hareketle tahmin edilir.

Yine Cleves ve diğerleri (2010) model zamanla tehlike şekli hakkında hiçbir varsayım yapmaz; sabit, artan, azalan, artan ve daha sonra azalan, azalan ve daha sonra artan ya da hayal edebileceğimiz başka bir şey olabilir ve ne olursa olsun genel şekli herkes için aynıdır yorumunda bulunmuşlardır.

$$\frac{h(t|x_j)}{h(t|x_m)} = \frac{\exp(x_j\beta_1)}{\exp(x_m\beta_1)}$$

değişmediğini varsayar.

3.2.3.2. Üstel (Exponential) Model

1940'lı yılların sonunda araştırmacılar elektronik sistemlerin yaşam örüntülerini (pattern) açıklayabilmek için üstel dağılım kullanmaya başlamışlardır (Yeğen, 2015:11). Baz tehlikeyi sabit varsaydığı için en basit parametrik model üstel modeldir. Formülleştirilmiş şekli:

$$\begin{aligned} h(t|x_j) &= h_0(t) \exp(x_j\beta_1) \\ &= \exp(\beta_0) \exp(x_j\beta_1) \\ &= \exp(\beta_0 + x_j\beta_1) \end{aligned}$$

Üstel dağılım tek bir parametreye sahiptir. Bu da 'Sabit Tehlike Oranı' λ 'dır. Yüksek λ değerleri yüksek risk ve kısa sağ kalımı ifade ederken, düşük λ değerleri düşük risk ve yüksek sağ kalımı ifade etmektedir (İnceoğlu, 2013:25).

Cleves ve diğerleri (2010) üstel modelde bilinen ilişkileri kullanarak ;

$$H(t|x_j) = \exp(\beta_0 + x_j\beta_1)t \rightarrow \text{Orantılı Tehlike}$$

$$S(t|x_j) = \exp\{-\exp(\beta_0 + x_j\beta_1)t\} \rightarrow \text{Sağkalım fonksiyonu}$$

formülünü vermiştir.

Üstel modelde, sabit olan h_0 başarısızlık oranının zamandan bağımsız olduğu anlamına geldiğine, böylece başarısızlık sürecinin akıldan yoksun olduğuna değinmişlerdir. Üstel regresyon modeli basit durumların kullanımını için uygun görülmüştür.

Üstel model diğer tüm modellerin temelidir. Baz tehlike $h_0(t)$ sabittir ve verilen orantılı tehlike (PH) modeli şöyledir:

$$h(t|x_j) = h_0(t) \exp(x_j\beta_1)$$

Bu yöntemde genel olarak tehlikenin zamanla değişmesi, $x_j\beta_1$ 'nin zamanla değişiminin bir fonksiyonudur. Genel olarak tehlikenin zamanla sabit olması gerekmez, ancak, sonuçta tehlikedeki küçük değişimler $x_j\beta_1$ tarafından açıklanabilir olmalıdır. Böylece bir sürecin tam olarak anlaşılmadığı durumda, zaman belirli bir rol almak zorunda kalır.

Cleves ve diğerleri (2010) bunun tam olarak anlaşılan nadir bir süreç olduğu ve hedefin de süreci yeterince iyi anlamak olduğunu vurgulayarak zamanın etkisinin varlığından ve tehlike fonksiyonunun zamana bağlı olması gerektiğinden söz etmiştir.

3.2.3.3. Weibull Modeli

Model, Weibull tarafından 1939 yılında önerilmiştir. Weibull dağılımı, ilk olarak 1951 yılında Waloddi Weibull tarafından makinelerin yaşam sürelerini tahmin etmek amacıyla kendi adıyla ortaya konmuş bir dağılımdır (Zeytinoğlu, 2009:74).

Weibull dağılımı üstel dağılımı içinde barındırmakla birlikte üstel dağılımdan farkı sabit tehlike oranına sahip olmamasıdır. Weibull dağılımı hem oransal tehlike oranını hem de erken başarısızlık zamanını gösteren tek parametrik regresyon modelidir (Saygı, 2007:25).

Weibull regresyon modelinde dağılım iki parametreye sahiptir. Bu parametreler p biçim parametresi ve β_0 ölçek parametresidir. Burada $p=1$ iken tehlike fonksiyonu zaman arttıkça sabit kalmaktadır. Tehlike fonksiyonu $p<1$ iken azalırken $p>1$ iken artar.

Cleves ve diğerleri (2010) Weibull' un baz hazardı $h_0(t) = pt^{p-1} \exp(\beta_0)$ olarak varsayar ve burada p bağımlı form parametresi, $\exp(\beta_0)$ ölçek parametresi olarak tanımlanır:

$$\begin{aligned} h(t|x_j) &= h_0(t) \exp(x_j\beta_1) \\ &= pt^{p-1} \exp(\beta_0 + x_j\beta_1) \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} H(t|x_j) &= \exp(\beta_0 + x_j\beta_1)t^p \\ S(t|x_j) &= \exp\{-\exp(\beta_0 + x_j\beta_1)t^p\} \end{aligned}$$

Weibull dağılım tehlike fonksiyonunda bir çeşit monoton artış ya da azalış sağlayabilmekte ve şekil tahmin parametresi p ile belirlenmektedir. Burada p 'nin yani

diğer ifadeyle biçim parametresi γ 'nin 1'e eşit olması Weibull modelinin üstel modele dönüştüğünü gösterir. Çünkü Weibull tehlike fonksiyonu sabit değildir.

3.2.3.4. Gompertz Modeli

Benjamin Gompertz tarafından 1825 yılında geliştirilmiş bir dağılımdır. Cinsiyet ve ileri yaşlar arasında üstel bir ilişki olduğunu ifade etmektedir (Yeğen, 2015: 16).

Fonksiyon ;

$$h_0(t) = \exp(\gamma t) \exp(\beta_0) \text{dir.}$$

Oransal tehlike tehlike modeli ise;

$$h(t|x_j) = h_0(t) \exp(x_j \beta_1) \\ = \exp(\gamma t) \exp(\beta_0 + x_j \beta_1) \text{dir.}$$

Ve böylece türevi alındığında ;

$$H(t|x_j) = \gamma^{-1} \exp(\beta_0 + x_j \beta_1) \{ \exp(\gamma t) - 1 \} \\ S(t|x_j) = \exp[-\gamma^{-1} \exp(\beta_0 + x_j \beta_1) \{ \exp(\gamma t) - 1 \}]$$

Cleves ve diğerleri (2010) Gompertz modelinin tıbbi araştırmacılar ve biyologlar tarafından kullanılan eski bir dağılım olduğuna değinmiştir. Bu dağılım zamanla artan ya da katlanarak azalan monoton tehlike oranlarıyla veri modelleme için uygun denilmiş ve yardımcı parametre γ 'nın baz tehlike şeklini ifade ettiği vurgulanmıştır.

Eğer γ pozitifse tehlike fonksiyonunun zamanla arttığından , eğer γ negatifse tehlike fonksiyonunun zamanla azaldığından ve eğer $\gamma = 1$ ise tehlike fonksiyonunun $\exp(\beta_0)$ 'ya yani sabit üstel modele dönüştüğünden bahsetmişlerdir.

3.2.3.5. Log-logistic Model

Log-lojistic dağılım Weibull dağılımına alternatif bir dağılımdır. Yaşam süresinin (T) log-lojistic dağılımına sahip olması log (T)'nin lojistik dağılımına sahip olması anlamına gelir. Log-lojistic modelin bir avantajı da daha basit matematiksel ifadelerle sahip olmasıdır.

Bu dağılım ilk baştan artan daha sonra azalan yani şekilde tümsek bir görüntü verir (Saygı, 2007:31).

Bu dağılım α ve γ olmak üzere iki parametreye sahiptir.

Sağ kalım fonksiyonu şöyledir :

$$S(t) = 1 / (1 + at^\gamma)$$

Tehlike fonksiyonu ise aşağıdaki gibidir :

$$H(t) = (\alpha\gamma t^{\gamma-1}) / (1 + at^\gamma)$$

İşsizlik süresini etkilediği düşünülen değişkenlerin katsayıları ile ilgili beklentiler aşağıda verilmiştir.

İşsizlik oranı (ISSORN) değişkeni ile ilgili beklenti yüksek işsizlik oranına sahip bölgelerde yaşayan bireylerin işsizlik sürelerinin de daha uzun olacağıdır. Çünkü yüksek işsizlik oranları bireylerin işsizlik sürelerinin uzun olduğu ve bu yüzden işsizlik oranının düşmediği şeklinde yorumlanabilir.

Asgari kabul ücreti (lnREZUCR) değişkeni ile ilgili beklenti asgari kabul ücreti arttıkça işsizlik süresinin de artacağı yönündedir. İncelenen çalışmaların büyük kısmında da benzer bulgular mevcuttur. Katz ve Meyer (1988)'in yaptıkları çalışmada haftalık ücretteki potansiyel bir artışın işsizliğin ortalama süresini arttırdığına ve asgari kabul ücretinin işsiz kalan süre zarfında azaldığı görüşüne yer verilmiştir. Aynı bulgu Jones'da da (1988) mevcuttur. Addison ve Portugal'ın (1989) yaptıkları çalışmada en son alınan görev ve ücretin işsizlik süresini etkileyeceğine ve işsizlik süresinin uzunluğunun kazanç kaybı olarak ortaya çıkacağına değinilmiştir. Dolton ve O'Neill (1995) İngiltere'de yaptıkları çalışmada işsizlik yardımı ve asgari kabul ücretinin işsizlik süresini arttırdığından bahsetmişlerdir. Aynı zamanda uzun süreli işsiz kalanların ücret konusunda daha gerçekçi yaklaşımda buldukları da kaydedilmiştir. Birçok çalışmada asgari kabul ücreti ve işsizlik süresinin arasında pozitif bir ilişki gözlemlendiği ileri sürülmüştür. Buna karşın Heath ve Swann (1999) asgari kabul ücretinin işsizlik süresini etkilemediği yönünde bir çıkarımda bulunmuştur.

Yaş (YAS) değişkeninin işsizlik süresinin belirleyicileri arasına alınmasının nedeni yaşın işsizlik süresi üzerindeki etkisini görebilmektir. Beklenti gençlerin ve orta yaş grubunun daha kısa sürede işsizlikten çıkacağı yönündedir. Bu doğrultudaki çalışmalara baktığımızda, Hunt (1995) çalışmasında genç işsizlere göre yaşlı işsizlerin işsizlik süresinin daha uzun olduğu kanısına varmıştır. Begum (2004) kısa süreli işsizliğin genç insanlar arasında, uzun süreli işsizliğin ise yaşlı insanlar arasında daha

muhtemel olduğuna değinmiştir. Lalive (2008) erkeklerin ortalama 13 hafta işsiz kaldığına 50 yaş ve üstünde ise bu sürenin 26 haftayı aştığını belirtmiştir. Taşçı ve Tansel'in (2005) genç işsizlik üzerine yaptıkları çalışmada, uzun süre işsiz yüzdesinin gençler arasında daha yüksek olduğundan ve genç kadınların genç erkeklerden daha uzun süre işsiz kaldığından bahsedilmiştir.

Cinsiyeti temsil eden (CNS) değişkeninde beklenti kadınların işsizlik süresinin erkeklerin işsizlik süresinden daha uzun olacağıdır. Son yıllarda her ne kadar kadınlar da işgücü piyasasında önceye nazaran daha fazla yer alıyor olsa da bazı nedenlerden dolayı (bağımlı çocuk, aile yapısı vs.) istihdamdan çıkmaktadırlar. Bulut (2011) kadın işgücünün dezavantajlı grupta yer aldığından bahsetmiştir. Carling ve diğerleri (1994) yaptıkları çalışmada kadınlarda istihdamdan çıkış oranının erkeklere göre % 8 daha yüksek olduğuna ve işgücüne katılımı erkeklerden daha yüksek oranda bıraktıklarına değinmiştir. Tansel, Taşçı (2004) kadınların erkeklerden daha yüksek işsizlik süresine sahip olduklarını belirtmiştir. Ayrıca evli kadınların işsizlik sürelerinin evli olmayan kadınlara göre daha yüksek seyrettiğine de değinmişlerdir. Yine Tansel, Taşçı (2010) kadınların işsizlikten istihdama geçiş oranlarının erkeklerden önemli ölçüde daha düşük olduğunu bu çalışmalarında da yinelemiştir.

Medeni hal ile ilgili bilgiyi veren (MHAL) değişkeni ile ilgili beklenti, evli bireylerin bekar bireylere nazaran daha kısa süreli işsiz kalacağıdır. Bunun nedeni, evli bireylerin sorumluluğunun bekar bireylerden daha fazla olmasıdır. Evli bir birey ailenin geçimini sağlamak ve çocuklarının geleceğini güvence altına almakla yükümlüdür. Dolayısıyla çok fazla ücret ve iş ayrımı yapamayacak bir konumdadır. Røed ve Zhang'ın (2003) Norveç'te yaptıkları çalışmada bu durum desteklenmiştir. Çalışmada evli erkeklerin işsizlikten çıkış hızının daha yüksek olduğuna yer verilmiştir. Foley'in (1997) Rusya'da yaptığı çalışmada da kadınların iş bulmasının evli erkeklerden daha uzun sürdüğüne değinilmiştir. Yine Bulut'un (2011) Türkiye'de TÜİK verileri üzerinden yaptığı çalışmada, evli bireylerin aile sorumlulukları dolayısıyla iş seçme ihtimalinin düşük olduğundan bahsedilmiştir. Burada bir nokta daha vardır ki bu da evli bireyin eşinin çalışması durumudur. Arulampalam ve Stewart (1995) yaptıkları çalışmada erkeğin eşinin çalışmasının kaygı azalması dolayısıyla işsizlik süresini etkileyeceğinden bahsetmişlerdir.

Eğitim durumunu gösteren (EGT) değişkeniyle ilgili beklentimiz, eğitim durumunun yükseldikçe işsizlik süresinin azalması yonindedir. Çünkü bireyin bilgi ve donanımı arttıkka mevcut olan açık işleri karşılama olasılığı yükselir. Foley (1997) alışmasında yüksek eğitimli kişilerin az eğitimli kişilere göre daha hızlı iş bulduğu kanısına varmıştır. Taşçı ve Tansel'in (2005) Türkiye'de genç işsizlik süresine ilişkin çalışmasında niversite diplomasının genç erkeklerde pozitif ve anlamlı etki yaptığı genç kadınlarda ise etkisinin olmadığı belirtilmiştir. Bulut (2011) da yaptığı çalışmada eğitim seviyesinin yüksek olmasının iş bulmada avantaj olduğuna değinmiştir.

İşsizlik deneği ile ilgili (UI) değişkene bakıldığında, işsizlik ödeneğinin amacının bireye işsiz kaldığı süre içerisinde sosyal devlet olma özelliği gereği yardımcı olabilmek olduğu görülmektedir. Bu değişken iki farklı açıdan değerlendirilebilir. İşsizlik deneği miktarı arttıkka ve süresi uzadıkka birey rehavete kapılıp iş arama çabasını ağırdan alabilir ya da tam tersi elindeki bu imkânı kaybetmeden daha hızlı bir şekilde iş arama çabasına girebilir. Bu bağlamda Björklund (1978), Meyer ve Katz (1988) işsizlik sigortasının iş teklifini kabulde olumsuz etkisine değinmiştir. Pelizzari (2005) ise çalışmasında işsizlik ödemesinin süresi bittiğinde iş arama çabasında artış ve asgari kabul ücretinde de düş görüleceğinden söz etmiştir.

Kişisel gelir (lnKG) değişkeninde beklenti farklı kişisel gelirlere (kira, faiz vb.) sahip bireylerin işsizlik süresini daha uzun tutmasıdır. Birey işsiz kaldığı dönem içerisinde yaşamını idame ettirecek belli bir miktarda gelire sahip olursa vasıflarına ve istediği ücret düzeyine uygun bir iş teklifi alana kadar bekleyebilecektir. Prasad (2003) hanehalkı geliri daha yüksek olan hanelerde yaşayan bireylerin daha yüksek maaşlı iş bulmayı bekleyeceklerinden bahsetmiştir. Kuhlenkasper ve Steinhardt (2011) alışmalarında alt kademedeki bir hanehalkına ve gelir dağılımına sahip olan kadınların işsiz kalma sürelerinin olumsuz etkilendiğine yer vermişlerdir. Kupets (2006) hanehalkı geliri, devlet ve özel transferler dahil işsizlik döneminde çeşitli emek dışı gelirlerin, yatırımların, tasarrufların yeniden istihdam olasılığını azaltacağına ve boyece işsizlik dönemini uzatacağına değinmiştir.

Bağımlı ocuk sahibi olan kadınların diğer bireylere göre farkının incelenmesini sağlayan (BCOCCNS) değişkeninin katsayısı (0-6 yaş arası çocuklara sahip kadınlar) ile ilgili beklenti bu yaş aralığında çocuğu olan kadınların çalışmak yerine çocuklarına bakmayı seçmeleri ve bu süreçte işgücünden uzaklaşmaları yonindedir. Begum (2004)

İngiltere’de yaptığı çalışmada bağımlı çocuğa sahip yalnız ebeveynlerin daha uzun süreli işsiz kaldığından bahsetmiştir. Yine Kuhlenkasper ve Steinhardt (2011) Almanya’da yaptıkları çalışmada çocukların varlığının kadınların istihdama dönme olasılığını azalttığı yönünde bir çıkarımda bulunmuşlardır.

Çocuk sayısını temsil eden (COCSAY) değişkeninde beklenti çocuk varlığının ve çocuk sayısındaki artışın işsizlik süresini düşüreceği yönündedir. Foley (1997) çocuk sahibi olmanın işsizlik süresini etkilemeyeceğinden, ancak kadınların işgücünden çekilmesini sağlıyor gibi görüldüğünden ve iş aramak için harcanan süreyi önemli ölçüde azalttığından söz ederken, Kuhlenkasper, Steinhardt (2011) küçük çocuğa sahip yerli erkeklerin istihdama daha erken döndüklerinden dolayısıyla işsizlik sürelerini daha kısa tuttuklarından bahsetmişlerdir. Yine Clark (2006) işgücüne dahil olmayan kişilerin, evlilikleri sona erenlerin ve daha fazla çocuk sahibi olan bireylerin temel yaşam memnuniyetinin düşük olduğuna değinmiştir.

Mezuniyet notu ile ilgili durumu gösteren (DRC) değişkeninin alınmasındaki amaç yüksek dereceyle eğitimi tamamlamış bireylerin avantaj durumunu görebilmektir. Beklenti ise daha iyi bir dereceyle mezun olan bireylerin daha kısa sürede işsizlikten kurtulacağı yönündedir. Brown ve Taylor (2009) literatürde özellikle bir dereceye sahip yükseköğretimin, daha düşük bir işsizlikle ilişkilendirilebileceğinden bahsedildiğine değinmişlerdir.

Mesleki eğitim (MSLEGT) değişkeninde beklenti mesleki eğitim bireyin kişisel özelliklerini geliştirmesini ve bunu iş aramada ya da asgari kabul ücreti beklentisinde avantaj olarak kullanmasıdır. Prasad (2003) yaptığı çalışmada çıraklık veya mesleki eğitim almış işçiler için, asgari kabul ücretleri, sadece genel eğitim gören işçilerinkilere göre istatistiksel olarak benzer olduğuna değinmiştir.

Önceki ücreti temsil eden (lnONCUCR) değişkeninin ele alınmasının nedeni ise kişinin daha önceki ücret düzeyi ve kabul edebileceği ücret düzeyi hakkında bilgi sahibi olmaktır. Burada beklenti bireyin zorda kalmadığı sürece önceki ücretinden düşük düzeyde bir ücreti kabul etmeyeceği yönündedir. Fakat Kupets (2006) yaptığı çalışmada önceki ücretin işsizlik üzerinde herhangi bir etkisinin görülmediğinden söz etmiştir. Ayrıca bu sonuçlara tam olarak güvenilemeyeceğinin de altını çizmiştir.

Ailenin geçiminden öncelikli sorumlu olma durumunu temsil eden (GECYUK) değişkenine bakacak olursak beklenti aile geçiminden öncelikli sorumlu olan bireyin

işsizlik süresinin daha kısa olmasıdır. Bunun nedeni ise ailenin geçiminden öncelikli olarak sorumlu olan bireyin ailenin tüm sorumluluğunu üstlenmesidir. Bu durumda birey yükümlülükleri gereği uzun süre işsiz kalmayı göze alamayacaktır.

Fiziksel engeli temsil eden (ENGEL) değişkeninde bireyin fiziksel engelini işsizlik süresi üzerinde etkisi incelenmek istenmiştir. Begum (2004) yaptığı çalışmada bu konu ile ilgili engelli bireylerin daha uzun süreli olarak işsiz kaldığını belirtmiştir. Türkiye'ye baktığımızda engelli bireyler için çalışma hayatında onları koruyan kanunlar mevcuttur. İş Kanunu gereği iş yerleri engelli birey çalıştırmak zorundadır. Bu özel sektörde 50 ve daha fazla işçi çalıştıran yerler için %3 oranındayken kamuda %4 oranındadır. Bu yüzden beklenti fiziksel engele sahip olan bireylerin işsizlik sürelerinin daha kısa olacağı yönündedir.

İş arama yollarını temsil eden (ARMYOL) değişkenine değinilmesinin nedeni bireylerin iş aramak için gösterdikleri çabayı tespit etmektir. Bireyler iş-kur büroları, internet, gazete ya da yakın çevrelerini kullanarak iş arama yoluna giderler. Burada beklenti iş aramak için ne kadar çok kanal kullanılırsa işsiz kalınan sürenin o denli kısalmaktadır. Brown ve Taylor (2009) çalışmalarında iş arama faaliyetindeki artışın çalışılmayan süreyi azaltacağını öngörmüşlerdir.

Bireyin bir nevi iş deneyimini gösteren sigorta süresini gösteren (SIGSURE) değişkeni ile ilgili beklenti sigorta süresi daha fazla olan kişilerin tercih edilebilirliğinin yüksek olması ve buna bağlı olarak işsizlik sürelerinin daha kısa olacağıdır.

İş teklifi (İSTEKLİF) değişkeni ile ilgili beklentilerin iş teklifi sayısının artmasının işsizlik süresini azaltacağı yönündedir. İş teklifi sayısı arttıkça bireyin kendine uygun iş bulma olasılığı artacak ve dolayısıyla işsizlik süresi kısalmayacaktır. Addison ve diğerleri (2004) iş teklifi gelme ihtimalinin geçen işsizlik süresi üzerinde olumsuz etkisinden bahsetmişlerdir. Jones (1988) de çalışmasında bu konuya dolaylı olarak değinmiş ve asgari kabul ücretinde meydana gelecek bir miktar düşüşün aslında işsizlik süresinde bir azalma sağlamayacağını bunun nedeni olarak da asgari kabul ücreti düşse de çok az sayıda iş teklifinin kabul edilebilir olması olduğu üzerinde durmuştur.

Sigara ve alkol kullanma durumunu temsil eden (SIGARA-ALKOL) değişkenlerinden beklenti bu iki değişkenin işsizlik süresini kısaltacağı yönündedir. Bu öngörümüzün sebebi bağımlılık yapan bu iki değişkenin tedarik edilmesi için (ki bu

birey için işsiz kaldığı dönemde önemli bir giderdir) bireyin iş bulma isteğinin artacağıdır.

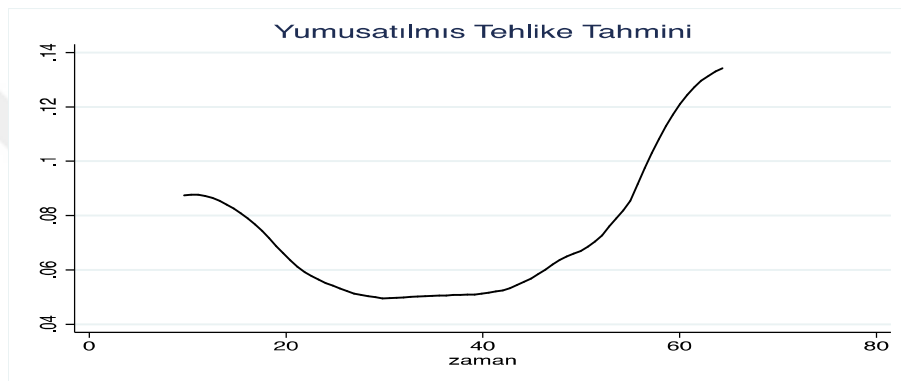

4.BULGULAR

Anket yöntemi kullanılarak elde edilen veriler hem parametrik hem de parametrik olmayan yöntemlerle analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular önce parametrik olmayan yöntemlerden Kaplan Meier yöntemi ve Log rank testi bulguları ve daha sonra parametrik yöntem olarak Gompertz bulguları şeklinde verilmiştir.

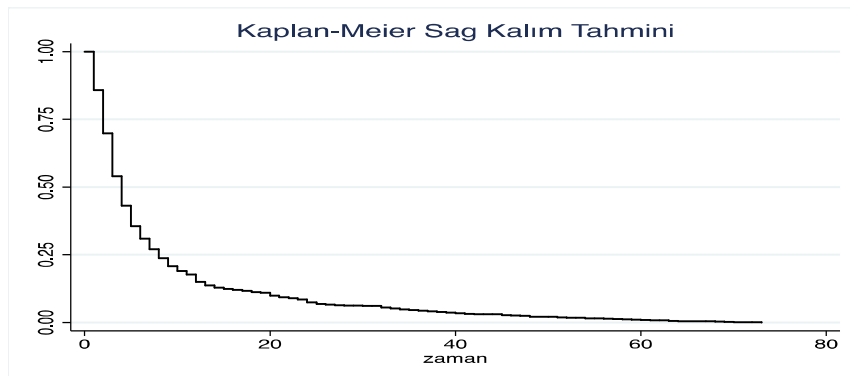
4.1.Parametrik Olmayan Bulgular

Bu kısımda parametrik olmayan yöntemlerden Kaplan-Meier yöntemi ve Log rank testinin sonuçları sunulmuştur.

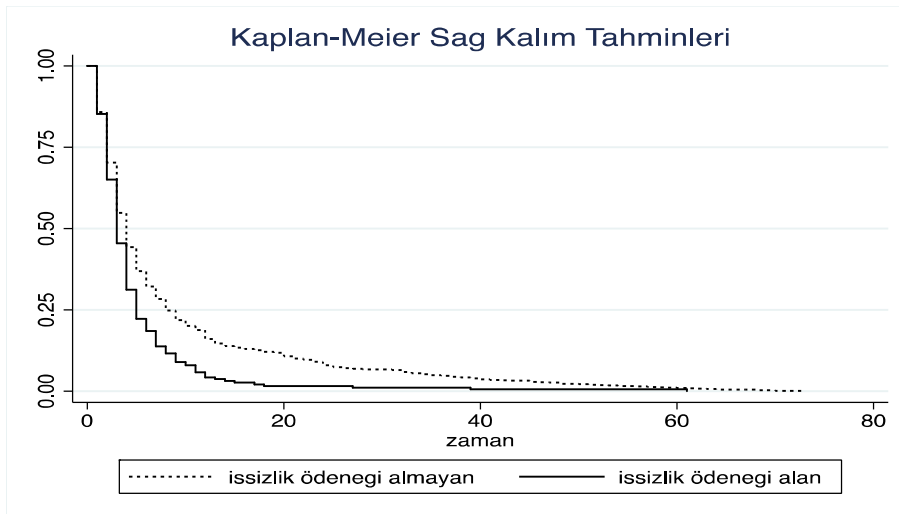
Şekil 1 . Yumuşatılmış Tehlike Tahmini

Şekil 1'e baktığımızda işsizlikten kurtulma olasılığı otuzuncu döneme kadar düşerken kırkıncı dönemden sonra artış göstermektedir. Bu bulgu, kısa süre işsiz kalan bireylerin iş bulma ihtimallerinin azaldığını gösterir.

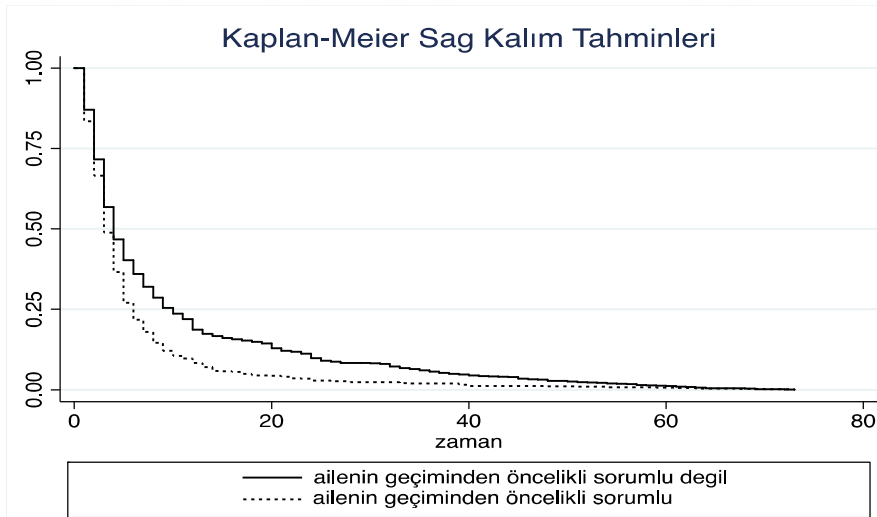
Şekil 2. Kaplan-Meier sağ kalım tahmini

Şekil 2'yi incelediğimizde dokuzuncu dönemde bireylerin %25'inin hala işsiz olduğu görülmektedir.

Şekil 3. İşsizlik ödeneği alma durumuna göre sağ kalım tahmini

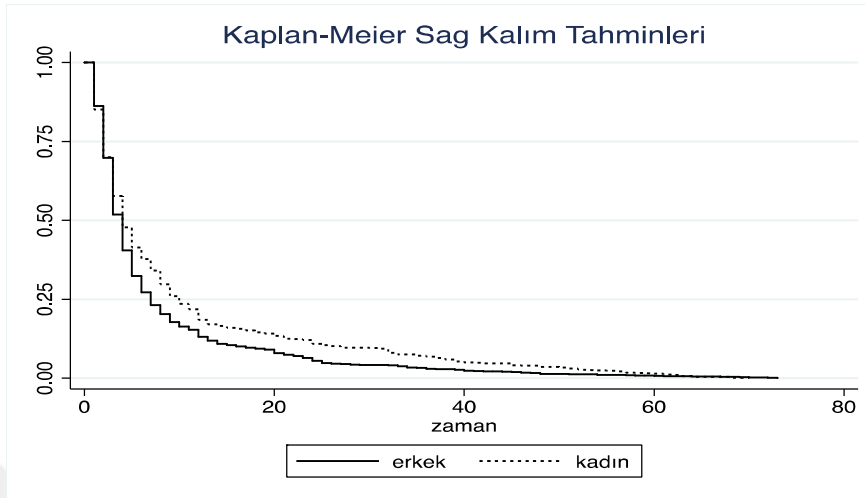
Şekil 3'te işsizlik ödeneği alan ve işsizlik ödeneği almayanların durumu karşılaştırılmıştır. Test sonucuna göre, işsizlik ödeneği alan kişilerin her dönemde işsizlik ödeneği almayan kişilere göre daha düşük sağ kalım oranına sahip olduğu görülmektedir. Yani, işsizlik ödeneği alan bireyler daha düşük işsizlik süresine sahiptir. Bunun nedeni olarak refah düzeylerini düşürmek istememeleri gösterilebilir.

Şekil 4. Ailenin geçiminden öncelikli sorumlu olma durumuna göre sağ kalım tahmini

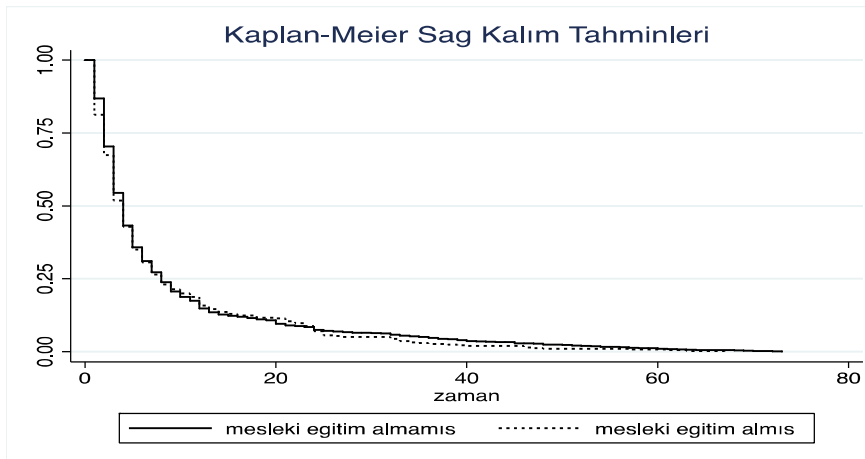
Şekil 4'ü incelediğimizde aile geçiminden öncelikli olarak sorumlu olan bireylerin herhangi bir dönemde daha düşük sağ kalım oranına sahip oldukları görülmektedir. Yani daha kısa süre için işsiz kalmaları olasıdır. Bunun nedeni olarak üstlendikleri aile sorumluluğu gösterilebilir. Çünkü bireyler bakmakla yükümlü

oldukları kişileri daha uzun süreli mağdur etmek istemez ve onlar için bazı kriterleri esnetebilirler.

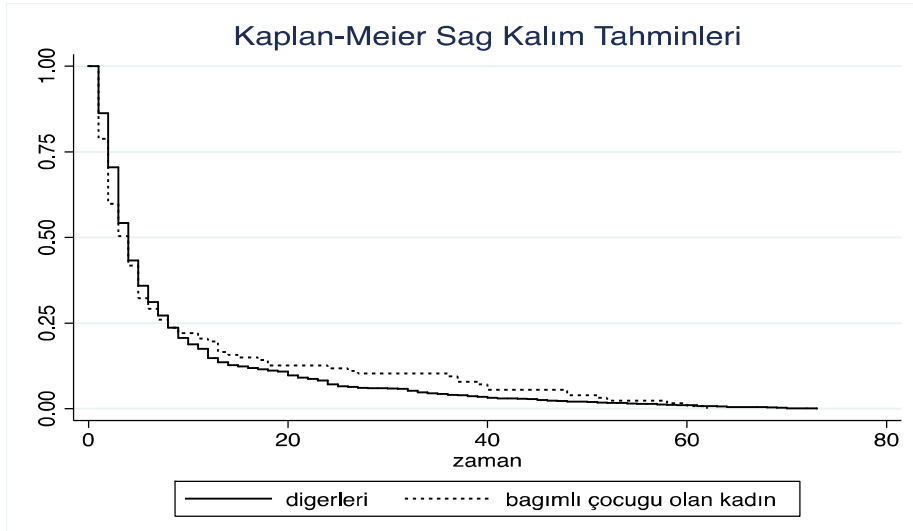
Şekil 5. Cinsiyete göre sağ kalım tahmini

Şekil 5'te kadın ve erkeklerin işsiz kalma durumları gösterilmektedir. Erkekler herhangi bir dönemde kadınlara göre daha düşük sağ kalım oranına sahiptir. Yani daha kısa süreli olarak işsiz kalmaktadırlar. Bunun nedeni ise aile reisi olarak genellikle erkeklerin görülmesi ve kadınların çalışmamasının normal kabul edilebilmesidir. Ayrıca kadınların işgücüne katılım oranının düşük olması da diğer bir sebep olarak gösterilebilir.

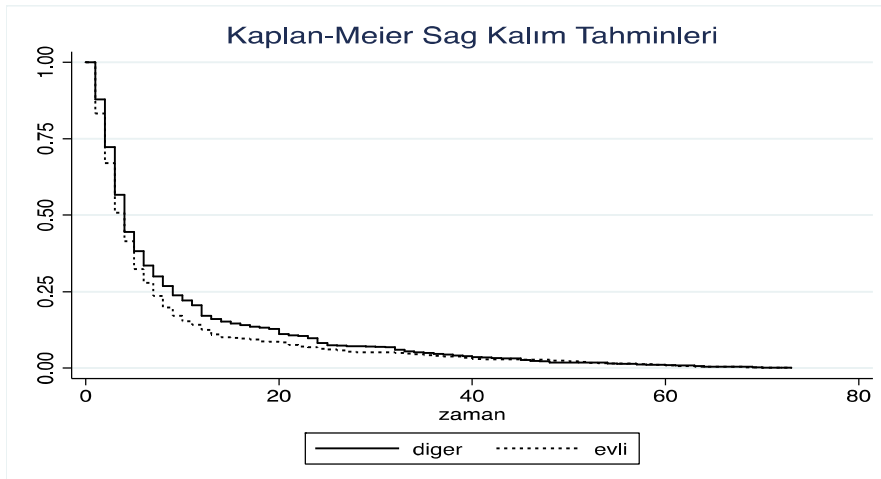
Şekil 6. Mesleki eğitim alma durumuna göre sağ kalım tahmini

Şekil 6'ya baktığımızda, mesleki eğitim alanlar ve mesleki eğitim almayanlar arasında pek bir farklılık olmadığı görülmektedir.

Şekil 7. Bağımlı çocuğa sahip olan kadınlar ve diğerleri için sağ kalım tahmini

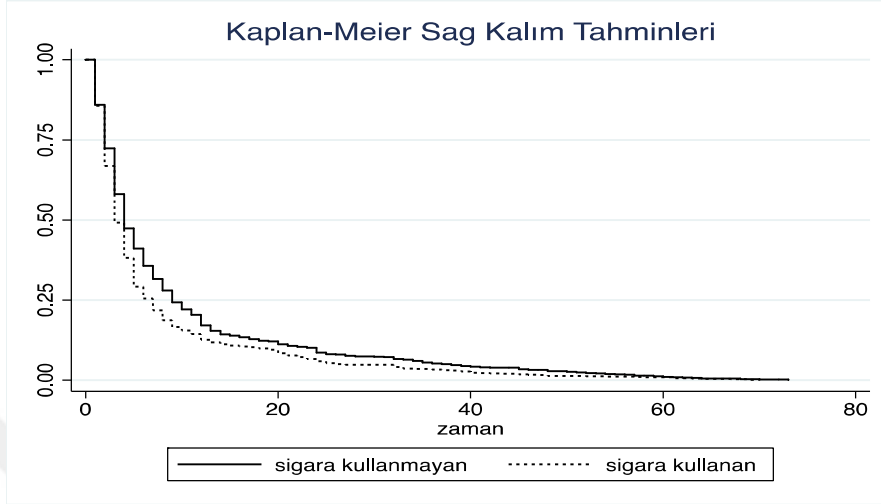
Şekil 7’de bağımlı çocuğa sahip kadınların diğer tüm kadın ve erkeklere göre işsizlik süresi gösterilmektedir. Burada bağımlı çocuğa, yani 0-6 yaş grubu bakıma muhtaç kendi kendilerini idare edemeyen çocuklara, sahip kadınların ilk birkaç dönemde daha düşük işsiz kalma süresine sahip olduğu görülmektedir. Birkaç dönem sonrasında ise bu sürenin arttığı gözlemlenmektedir. Bunun nedeni olarak çocuklarıyla geçirdikleri süre sonucu onları bırakmak istememeleri ve iş arama çabalarının azalması gösterilebilir.

Şekil 8. Medeni hale göre sağ kalım tahmini

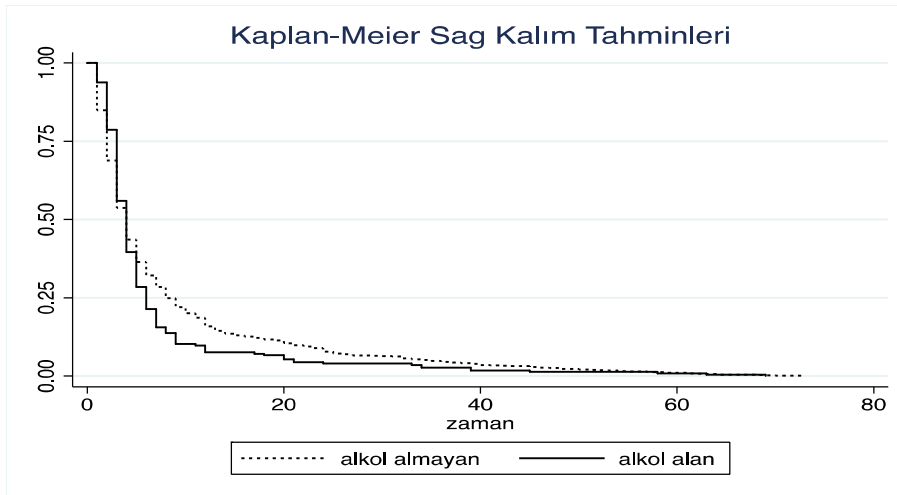
Şekil 8’de evli olan bireylerin evli olmayanlara göre herhangi bir dönemde daha düşük sağ kalım oranına sahip olduğu görülmektedir. Daha açık bir şekilde ifade edecek olursak daha kısa süreli olarak işsiz kalmaktadırlar. Bunun sebebi olarak da evli olan

bireylerin sorumluluklarının daha fazla olması ve bu nedenle işsiz kalma süresinin uzamasına göz yumamayacakları gösterilebilir.

Şekil 9. Sigara kullanma durumuna göre sağ kalım tahmini

Şekil 9’da sigara kullanan bireylerin sigara kullanmayan bireylere göre daha düşük sağ kalım oranına sahip olduğu görülmektedir. Bunun nedeni olarak, sigaranın bireylerde yaptığı bağımlılığın birlikte getirdiği belli bir giderin karşılanması zorunluluğunu gösterebiliriz.

Şekil 10. Alkol kullanma durumuna göre sağ kalım tahmini

Şekil 10’a baktığımızda, herhangi bir dönemde alkol kullanan bireylerin kullanmayan bireylere göre daha düşük sağ kalım oranına sahip olduğu gözlemlenmektedir. Yani daha kısa süreli işsiz kalmaktadırlar. Bu durumu tıpkı sigara

kullan kişilerde olduğu gibi alkolün verdiği bağımlılığa bağlayabiliriz. Bu bağımlılık kişiyi gelir elde etme zorunluluğuna itecektir.

Tablo 3. Sağ kalım fonksiyonları için log rank testi sonuçları

	chi2	Pr>chi2	Yorum
İşsizlik ödeneği	24,300	0,000	İki grup arasında anlamlı farklılık vardır
Cinsiyet	19,280	0,000	İki grup arasında anlamlı farklılık vardır
Medeni hal	10,050	0,002	İki grup arasında anlamlı farklılık vardır
Ailenin geçim yükümlülüğü	53,880	0,000	İki grup arasında anlamlı farklılık vardır
Bağımlı çocuk*cinsiyet	0,070	0,796	İki grup arasında anlamlı farklılık yoktur
Mesleki eğitim	0,970	0,324	İki grup arasında anlamlı farklılık yoktur
Alkol kullanma	3,470	0,063	İki grup arasında anlamlı farklılık vardır
Sigara kullanma	20,650	0,000	İki grup arasında anlamlı farklılık vardır

Diğer bir parametrik olmayan test olan log rank test sonuçları Tablo 3'te yer almaktadır. Bu test farklı grupların sağ kalım fonksiyonları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın var olup olmadığını tespit etmek için kullanılmaktadır. Tabloya baktığımızda işsizlik ödeneği alanlar ile almayanlar arasında, erkekler ve kadınlar arasında, evli ve bekarlar arasında, aile geçim yükümlülüğü olanlar ve olmayanlar arasında, alkol kullananlar ve kullanmayanlar arasında, sigara kullananlar ve kullanmayanlar arasında anlamlı bir farklılık gözlemlenmektedir. Ancak bağımlı çocuğa sahip olan kadınlarla diğer bireyler arasında ve mesleki eğitim alanlar ve almayanlar arasında anlamlı bir farklılık gözlemlenememiştir.

4.2. Parametrik Bulgular

Bu kısımda Exponential, Weibull, Gompertz ve Log-logistic olmak üzere dört model incelenmiştir. Ekonomik model seçim kriterlerinden Akaike Bilgi Kriteri (AIC) ve Bayesyan Bilgi Kriteri (BIC) kullanılarak modeller arasından bir seçim yapılmıştır.

AIC ve BIC'den en düşük olanını göz önünde bulundurduğumuzda uygun modelin Gompertz modeli olduğu kanısına varılmıştır.

Akaike Bilgi Kriteri (Akaike Information Criteria; AIC), modelin kalıntı kareler toplamı üzerinde örneklem büyüklüğü ve değişken sayısını dikkate alarak bir düzenleme yaparak elde edilen değer sayesinde farklı modeller arasında en uygununu seçmeye yarayan bir kriterdir (ekoter.org/terimler/akaike-bilgi-kriteri/).

Akaike (1974) tarafından bulunan seçim kriteri şöyledir:

$$AIC = -2\ln L + 2k' \text{ dir.}$$

Burada L =benzerliği (likelihood), k parametre sayısını ifade etmektedir.

AIC 'in bazı özellikleri şöyle sıralanır:

-Model karşılaştırmalarında her zaman en düşük AIC değerini veren model tercih edilir.

- AIC sadece seçili örnek büyüklüğü içinde değil aynı zamanda seçili örnek büyüklüğü dışındaki gelecek tahmini içinde geçerlidir.

- Yuvalanmış, yuvalanmamış ve gecikmeli modellerde rahatlıkla kullanılabilir (Ucal,2006:46),

Ekonometrik bilgi kriterlerinden bir diğeri de Schwarz Bayesyan Bilgi Kriteri'dir. 1978 yılında Gideon Schwarz tarafından önerilmiştir.

BIC'in pratikliği, onun standart istatistiksel yazılım çıktılarından hesaplanabilmesinden dolayıdır (Duyar, 1995:103).

BIC 'in formülü:

$$BIC = -2\ln L + k\ln N' \text{ dir.}$$

Burada k parametre sayısını, L benzerliği (likelihood) ve N örneklem sayısını ifade etmektedir.

BIC 'da tıpkı AIC gibi düşük değer veren modeli tercih eder. AIC' den farkı ise değişken ekleme konusunda daha katı olmasıdır.

Daha önce de değinildiği gibi AIC ve BIC değerleri göz önüne alınarak en uygun model tespit edilmiştir. Bu değerler :

Tablo 4. Modellerle göre AIC ve BIC değerleri

Model	AIC	BIC
Üssel	6386,33	6505,59
Weibull	6383,20	6508,52
Gompertz	6339,58	6464,52

Tablo 5'te en uygun model olan Gompertz modelinin bulguları yer almaktadır. Burada ücret dışı kişisel gelir (KG), önceki ücret (ONCUCR) ve asgari kabul ücretinin (REZUCR) logaritması alınmıştır. $\ln KG$, $\ln ONCUCR$ ve $\ln REZUCR$ 'in logaritmasını aldığımızda esneklik hesabı yapabilmek imkânına kavuşuruz.

$\ln ONCUCR$ değişkeninin katsayısı 0,13, $\ln REZUCR$ değişkeninin katsayısı ise 0,16 civarındadır. Ayrıca istatistiksel olarak anlamlıdır. Diğer değişkenler sabitken önceki ücretteki %1'lik artış işsizlik süresini %0.13, asgari kabul ücretindeki %1'lik bir artış ise işsizlik süresini %0.16 azaltacaktır.

$\ln KG$ ise 0,06 civarındadır ve işareti negatiftir. Yani diğer değişkenler sabit iken Kişisel gelirdeki %1'lik artış işsizlik süresini %0.06 artırmaktadır.

Bulgularımızdan cevaplayıcının yaşadığı bölgedeki işsizlik oranı (ISSORN), eğitim durumu (EGT), işsizlik ödeneği alma durumu (UI), ücret dışı kişisel gelirin logaritması ($\ln KG$), mezuniyet derecesi (DRC), önceki ücretin logaritması ($\ln ONCUCR$), asgari kabul ücretinin logaritması ($\ln REZUCR$), ailenin geçimini öncelikli olarak sağlama yükümlülüğü durumu (GECYUK), herhangi bir fiziksel engele sahip olma durumu (ENGEL), kullandığı iş arama yolu sayısı (ARMYOL), sigara kullanma durumu (SIGARA), iş teklifi alma durumu (İSTEKLİF) değişkenlerinin katsayısı istatistiksel olarak anlamlı bulunurken, buna karşılık cinsiyet (CNS), medeni hal (MHAL), bağımlı çocuk sahibi kadın (BCOCCNS), çocuk sayısı (COCSAY), mesleki eğitim alma durumu (MSLEGT), alkol kullanma durumu (ALKOL) ve sigorta süresi (SIGSURE) değişkenlerinin katsayılarının istatistiksel olarak anlamlı olmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 5. Gompertz modeli bulguları

Değişken	Katsayı	St.hata	t değeri	P değeri
<i>ISSORN</i>	0.091*	0.012	7.550	0.000
<i>YAS</i>	-0.011**	0.005	-2.400	0.016
<i>CNS</i>	-0.011	0.055	-0.200	0.839
<i>MHAL</i>	-0.030	0.063	-0.470	0.639
<i>EGT</i>	-0.098***	0.054	-1.810	0.070
<i>Uİ</i>	0.323*	0.082	3.950	0.000
<i>lnKG</i>	-0.058*	0.008	-7.640	0.000
<i>BCOCCNS</i>	-0.137	0.105	-1.310	0.191
<i>COCSAY</i>	-0.046	0.029	-1.590	0.113
<i>DRC</i>	0.545*	0.158	3.450	0.001
<i>MSLEGT</i>	0.041	0.057	0.720	0.472
<i>lnONCUCR</i>	0.131*	0.013	10.210	0.000
<i>lnREZUCR</i>	0.163**	0.077	2.120	0.034
<i>GECYUK</i>	0.280*	0.064	4.390	0.000
<i>ENGEL</i>	0.267**	0.109	2.450	0.014
<i>ARMYOL</i>	0.077*	0.020	3.860	0.000
<i>SIGARA</i>	0.097**	0.046	2.100	0.036
<i>ALKOL</i>	-0.045	0.078	-0.570	0.567
<i>SIGSURE</i>	0.001	0.001	1.250	0.210
<i>İSTEKLİF</i>	-0.053*	0.020	-2.570	0.010
<i>SABİT</i>	-4.865*	0.559	-8.700	0.000

Not: *,** ve *** sırasıyla katsayının %1, %5 ve %10 anlamlılık seviyesine göre istatistiksel olarak anlamlılığını göstermektedir.

Tablo 5’ te sunulan bulgulara göre, işsizlik oranı yüksek olan bölgede yaşayan bireylerin (ISSORN) işsizlik süresi daha düşüktür. Diğer bir ifadeyle işsizlikten çıkış hızları daha yüksektir. Bu durum beklentilerle uyuşmamaktadır. Fakat işsizlik oranı yüksek olan bölgelerde işsiz bireylerin daha kısa sürede istihdama dahil olduklarını da göstermesi açısından önem arz etmektedir. Ayrıca bireyin yaşı ilerledikçe işsizlikten çıkış hızı düşmektedir. Yani yaştaki (YAS) artış işsizlik süresinin uzamasına neden olmaktadır. Bu da gençlerin daha kısa sürede iş bulabildiklerini göstermektedir. Bu bulgu Hunt (1995), Begum (2004) ve Lalive (2008) ‘nin çalışmalarını destekler niteliktedir. Yapılan çalışmalarda genç işsizlere göre yaşlı işsizlerin işsizlik süresinin daha uzun olduğuna değinilmiştir. İşsizlik süresinin belirleyicilerinden eğitim durumunda (EGT) daha önce yapılmış birkaç çalışmada eğitim seviyesi ile işsizlik süresi arasında negatif yönlü bir ilişki olduğu çıkarımı yapılmıştır. Örneğin Foley (1997) çalışmasında yüksek eğitilmiş bireylerin az eğitilmiş bireylere göre daha hızlı iş bulduğu kanısına varmıştır. Yine Bulut (2011) çalışmasında eğitim seviyesinin yüksek olmasının iş bulmada avantaj olduğuna değinmiştir. Fakat, bu çalışmada elde edilen bulgu eğitim durumunun yükselmesinin daha yüksek işsizlik süresini beraberinde getireceğini göstermektedir. Bu bulgu beklentiyle ters düşmektedir. Bu da eğitim seviyesi yüksek bireylerin beklentilerinin de yüksek olduğunu ve iş tekliflerinde daha seçici davrandıklarını göstermektedir. İşsizlik ödeneği alma durumuna (UI) bakılacak olursa işsizlik ödeneği alanlar almayanlara göre daha düşük işsizlik süresine sahiptir. Bunun nedeni olarak kişinin işsizlik ödeneği aldığı dönemdeki refah düzeyini korumak amacıyla süreç içerisinde bir iş bulmak için acele etmesi gerekliliğini gösterebiliriz. Ücret dışı kişisel gelirdeki (lnKG) azalış işsizlik süresini azaltmaktadır. Diğer bir ifadeyle ücret dışı kişisel geliri (kira, faiz vb.) yüksek olan bireyler iş bulma ve işsizliğini bitirme konusunda daha rahat davranmaktadır. Yine diğer bir değişken olan ve bireyin eğitim dönemindeki başarısını ifade eden mezuniyet derecesi (DRC) arttıkça işsiz kaldığı süre azalmaktadır. Bu beklentiyle örtüşen bir durumdur. Başka bir değişken olan bireyin önceki ücreti (lnONCUCR) yüksekse eğer işsizlik süresi kısalmır. Buradaki beklenti bireyin çok zor durumda kalmadıkça önceki ücretinden daha düşük bir ücret düzeyindeki iş tekliflerini kabul etmeyeceği, dolayısıyla sürenin uzayabileceği şeklinde idi. Fakat bulgular gelişen emek piyasasındaki vasıflı işgücü ihtiyacının donanımlı bireyler için avantaj olduğunu göstermektedir. Asgari kabul ücretine ait beklenti

(lnREZUCR) asgari kabul ücretinin artmasının işsizlik süresini de arttıracığı yönündeydi. Bulgular ise bunun tam tersi bir durumu ortaya koymuştur. Asgari kabul ücretindeki artış işsizlik süresini azaltmaktadır. Ailenin geçimini öncelikli olarak sağlama yükümlülüğü olan bireylerin (GECYUK) işsizlik süresi diğerlerine göre daha kısa sürmektedir. Bu durum beklentilerle aynı doğrultudadır. Geçim yükümlülüğünden öncelikli olarak sorumlu olan bireyler iş seçiciliği konusunda daha çekingen davranırlar. Herhangi bir fiziksel engele sahip olan bireylerin (ENGEL) diğer bireylere nazaran işsizlik süresi daha kısadır. Kamu sektöründe ve özel sektörde engelli birey çalıştırma zorunluluğu bu konuda etkindir. Bireyin kullandığı iş arama yolu sayısı (ARMYOL) arttıkça işsizlik süresi kısalmır. Bu durum beklentilerle uyuşmaktadır. Birey işsizlikten çıkmak için iş arama çabasını ne kadar çok çeşitlendirirse işsiz kaldığı süre de o denli kısalmır. Sigara kullanan bireylerin (SIGARA) işsizlik süresi düşüktür. Beklentiler aynı doğrultuda olan bu sonucun nedenini bireyin kazandığı tüketim bağımlılığına bağlanabilir. Çünkü sigara kullanan birey ürünü tedarik edebilmek için düzenli bir gelire ihtiyaç duyacak, duyduğu bu ihtiyaçta bireyin karşılaştığı iş fırsatlarını değerlendirme konusunda acele etmesine neden olacaktır. Alının iş teklifi sayısındaki artış işsizlik süresini artırmaktadır. Beklenti elde edilen bulgunun tersine iş teklifi arttıkça işsizlik süresinin kısılacağı yönündeydi. Bu durum artan iş teklifi sayısının bireyin daha iyi bir iş teklifi geleceğini düşündürmesi olabilir.

Cinsiyet (CNS), medeni hal (MHAL), bağımlı çocuğa sahip kadın olma durumu (BCOCCNS), çocuk sayısı (COCSAY), mesleki eğitim alma durumu (MSLEGT), alkol kullanma durumu (ALKOL), sigortalı çalışılan sürenin (SIGSURE) işsizlik süresi ile istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkisi bulunamamıştır.

Tablo 6. Gompertz modeli tehlike oranları için bulgular

Değişken	Tehlike oranı	St. Hata	t değeri	P değeri
<i>ISSORN</i>	1.095*	0.013	7.550	0.000
<i>YAS</i>	0.989**	0.005	-2.400	0.016
<i>CNS</i>	0.989	0.055	-0.200	0.839
<i>MHAL</i>	0.971	0.061	-0.470	0.639
<i>EGT</i>	0.907***	0.049	-1.810	0.070
<i>Üİ</i>	1.381*	0.113	3.950	0.000
<i>lnKG</i>	0.944*	0.007	-7.640	0.000
<i>BCOCCNS</i>	0.872	0.092	-1.310	0.191
<i>COCSAY</i>	0.955	0.028	-1.590	0.113
<i>DRC</i>	1.056*	0.167	3.450	0.001
<i>MSLEGT</i>	1.042	0.060	0.720	0.472
<i>lnONCUCR</i>	1.140*	0.015	10.210	0.000
<i>lnREZUCR</i>	1.177**	0.090	2.120	0.034
<i>GECYUK</i>	1.323*	0.084	4.390	0.000
<i>ENGEL</i>	1.306**	0.142	2.450	0.014
<i>ARMYOL</i>	1.080*	0.021	3.860	0.000
<i>SIGARA</i>	1.102**	0.051	2.100	0.036
<i>ALKOL</i>	0.956	0.075	-0.570	0.567
<i>SIGSURE</i>	1.001	0.001	1.250	0.210
<i>İSTEKLİF</i>	0.949*	0.019	-2.570	0.010
<i>SABİT</i>	0.008*	0.004	-8.700	0.000

Not: *,** ve *** sırasıyla katsayının %1, %5 ve %10 anlamlılık seviyesine göre istatistiksel olarak anlamlılığını göstermektedir.

Tablo 6 olayın gerçekleşme olasılığı ile ilgili bulguları, yani tehlike oranlarını, göstermektedir. Çalışmada olay iş bulma ihtimalidir. Burada tehlike oranı ile ilgili artış veya azalış bulunurken katsayıdan 1 çıkartılır ve elde edilen değer yorumlanır. Bulgular: bireyin yaşadığı bölgedeki işsizlik 1 birim arttığında tehlike oranı yani diğer bir ifadeyle iş bulma ihtimali %9,5 artmaktadır. Bireyin yaşındaki 1 birim artış iş bulma ihtimalini %1,1 azaltmaktadır. Üniversite ve daha üzeri eğitim düzeyine sahip olan bireylerin olmayanlara nazaran iş bulma ihtimali %9,3 daha düşüktür. İşsizlik ödeneği alanların iş bulma ihtimali olmayanlara göre %38,1 daha yüksektir. Ücret dışı gelirden ki %1 artış iş bulma ihtimalini %5,6 düşürmektedir. Buna karşın mezuniyet derecesindeki 1 birimlik artış %5,6, önceki ücretteki %1 artış %14, asgari kabul ücretindeki %1 artış ise iş bulma ihtimalini %17,7 arttırmaktadır. Ailenin geçiminden öncelikli olarak sorumlu olan bireyler olmayanlara göre %32,3 daha yüksek, fiziksel engele sahip olanlar ise %30,6 daha yüksek iş bulma ihtimaline sahiptir. Bireyin kullandığı iş arama yolu sayısı 1 birim arttığında iş bulma ihtimali de %8 artmaktadır. Sigara kullananların iş bulma ihtimali %10,2 daha yüksektir. Son olarak iş teklifi sayısındaki 1 birimlik artış iş bulma ihtimalini %5,1 azaltmaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışmada, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerdeki en büyük sorunların başında gelen, işsizliğin unsurlarından olan işsizlik süresine etki eden faktörler Türkiye açısından incelenmiştir. Literatürde hem Türkiye hem de diğer ülkelerde işsizlik süresi üzerine yapılmış çalışmalar mevcuttur. Tansel ve Taşçı (2004), Taşçı ve Tansel (2005), Taşçı ve Özdemir (2006), Tansel ve Taşçı (2010), Bulut (2011) Türkiye’de yapılan çalışmalara örnektir. Konu üzerine yapılan çalışmalar kapsamlı olmakla birlikte sayı olarak fazla değildir. Yapılan bu çalışmanın diğer çalışmalardan farkı, hanehalkı işgücü anketi yerine farklı bir anketin tercih edilmesidir. Ayrıca diğer önemli bir fark ise asgari kabul ücreti değişkeninin analize dahil edilmesidir. Asgari kabul ücreti bireyin çalışmayı kabul edebileceği en düşük ücreti ifade etmektedir. Dolayısıyla bireyin asgari kabul ücretini alana kadar beklediği süre de işsiz kaldığı süredir. Anket veri setinin içeriği bir çok literatür taraması sonrası oluşturulmuş, ayrıca konu üzerinde tartışılıp ek sorular hazırlanmıştır. Hazırlanan anket öncelikli olarak iki pilot ilde (Samsun-Tokat) uygulanarak anket sorularının anlaşılabilirliği test edilip, karşılaşılabilecek aksaklıkların ve eksikliklerin önüne geçilmek istenilmiştir.

Anket çalışması Türkiye’nin tümünü temsil edecek şekilde Türkiye İstatistik Bölge Birimleri Sınıflandırması göz önünde bulundurularak 13 ilde 2393 uygulamayla gerçekleştirilmiştir. Anket sayıları yaşanabilecek sorunlar için her ilde %10 oranında fazla tutulmuştur. Tutarsız cevapların yer aldığı ve uygulama aşamasında cevap verilmek istenmeyen sorular nedeniyle eksik verilerin bulunduğu anketler elenmiştir. Elenen anket sonrası veri setini oluşturan anket sayısı 2162’dir. Bu sayının %36,3’ünü kadınlar %63,7’sini erkekler oluşturmaktadır. Elenen anketler sonrası eksiklik göstermeyen veriler hedeflenen anket sayısını karşıladığında anket aşaması başarıyla sonlandırılmıştır.

Çalışmaya özel olarak literatür taraması sonrası hazırlanan anket ile elde edilen veri seti, işsizlik süresi üzerinde etkili olabilecek bir çok değişkeni içermektedir. Elde edilen bulgular ışığında değerlendirmeler aşağıdaki gibidir:

İşsizlik süresi ve asgari kabul ücreti ele alındığında, asgari kabul ücreti (lnREZUCR) değişkeni ile ilgili beklenti işsizlik süresinin asgari kabul ücretinin azalmasıyla birlikte azalış göstereceği yönündeydi. Çünkü bireyin işsiz kaldığı süre uzadıkça bir an önce bu durumdan kurtulabilmek için asgari kabul ücretini esnetebileceği düşünülmüştür. Fakat elde edilen bulgular sonucunda, şaşırtıcı bir durum

olarak, bunun tam tersi bir tablo ortaya çıkmıştır. Bu durumun nedeni bireyin kendi vasıflarını iyi analiz edememesi, emek piyasası hakkında yetersiz bilgiye sahip olması ya da sahip olduğu yan gelirden dolayı işsizlik sürecine alışıp boş kaldığı süreyi daha faydalı olarak görmesi olabilir. Yaş (YAS) değişkeni ile ilgili beklenti, yaş ilerledikçe işsizlik süresinin uzayacağı yönündeydi ve bu sonuç bulgularla örtüşmektedir. Bu durum, genç bireylerin daha dinamik ve teknolojik açıdan daha donanımlı olmasına bağlanabilir. Eğitim durumu (EGT) durumu değişkeni ile ilgili beklenti bireyin aldığı eğitim seviyesinin yükselmesiyle işsizlik süresinin kısılacağı yönündeyken bu beklenti bulgularla ters düşmüştür. Bunun nedeni, eğitim seviyesi yüksek olan bireyin kendi vasıflarını iyi tanması ve vasıflarına uygun iş teklifi alana kadar beklemek istemesi ya da işverenin bireyin vasfını, işin vasfından yüksek bulması olabilir.

İşsizlik sigortası (UI) bir çok ülkede uygulanan bir sistemdir. Daha önce beklentinin bireyin anlayışına göre değişebileceğine yer verilmişti. Yani işsizlik ödeneği miktarı ve süresi arttıkça iş arama çabasının ağırdan alınacağı ya da işsizlik ödeneğini kaybetmeden daha hızlı bir iş arama çabasına girileceği vurgulanmıştı. Analiz sonucunda elde edilen bulgular işsizlik ödeneği alan bireylerin işsizlik süresini daha kısa tuttuğunu göstermektedir. Bu da bireyin her ne kadar cari ücret düzeyinde olmasa da elde ettiği bu gelir imkânı sonlanmadan işsizlik sürecinden çıkmak istemesini ifade edebilir. Ücret dışı kişisel gelir (lnKG) değişkeni ile ilgili beklenti ve bulgu örtüşmektedir. Ücret dışı kişisel gelire sahip olan bireylerin iş aramada acele etmedikleri ve uygun bir iş teklifi alana kadar bekledikleri için işsizlik sürelerinin de uzun olduğu görülmektedir. Önceki ücret (lnONCUCR) değişkeninde beklenti bireyin en son aldığı ücret düzeyinden daha düşük bir ücret düzeyini kabul etmeyeceği ve bu nedenle işsizlik süresinin uzun olacağıdır. Bulgular ise beklentinin aksine önceki ücretin yüksek oluşunun işsizlik süresini kısalttığı yönündedir. Buradan çıkan sonuç emek piyasasının donanımlı işgücüne olan ihtiyacını karşılamak için, ücrette belli bir standardı koruyacağıdır. Ailenin geçiminden öncelikli olarak yükümlü olma (GECYUK) değişkeni ile ilgili beklenti, aile geçiminden öncelikli olarak yükümlü olan bireylerin işsizlik sürelerini daha kısa tutacağıdır ki bu durumun bulgularla uyduğu gözlemlenmektedir. Bunun nedeni olarak böyle bir sorumluluğun altında bulunan bireylerin sorumlulukları gereği içinde buldukları işsizlik sürecinden bir an önce çıkma çabası gösterilebilir. İş arama yolu (ARMYOL) değişkeni ile ilgili bulgular ve

beklenti aynı doğrultudadır. İş arama yollarının sayısı arttıkça işsizlik süresi azalmaktadır. Birey işsizlikten çıkmak için ne kadar çok sayıda iş arama seçeneğini denerse işsizlikten çıkış süreci de o denli hızlanacaktır. İstatistiksel olarak anlamlı çıkan son katsayı ise (SIGARA) değişkenine aittir. Sigara (SİGARA) değişkeninde, sigara kullanımının da beklentilere uygun şekilde bulgularda da işsizlik süresini kısalttığı gözlemlenmiştir. Sonuç olarak, tüketim bağımlılığı oluşturan ürünlerin tedarik edilmesinin birey için büyük önem arz ettiği söylenebilir. Birey ürüne ulaşmak için bir an önce kazanç elde etmek isteyecek ve dolayısıyla içinde bulunduğu işsizlik sürecini kısa tutmaya çalışacaktır.

Cinsiyet (CNS), medeni hal (MHAL), bağımlı çocuğa sahip kadın olma durumu (BCOCCNS), çocuk sayısı (COCSAY), mesleki eğitim alma durumu (MSLEGT), alkol (ALKOL) kullanma durumu ve sigortalı çalışılan süre (SIGSURE) değişkenleri ile işsizlik süresi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Çalışmada görünen o ki bireyin yaşadığı bölgedeki işsizlik 1 birim arttığında tehlike oranı yani diğer bir ifadeyle iş bulma ihtimali %9,5 artmaktadır. Yani işsizlik oranı düşük olan bölgelerdeki bireylerin işsizlik süresinin daha uzun olduğu söylenebilir. Bu durumda bireylere, daha düşük süre işsiz kalmak için işsizlik oranı düşük olan bölgelerde kalmamaları tavsiye edilebilir. Bireyin yaşındaki 1 birim artış iş bulma ihtimalini %1,1 azaltmaktadır. Yani ileri yaştaki bireylerin iş bulma imkânı azalmaktadır. Bu konumda olan bireylere yönelik bu bireylerin istihdamını sağlayacak tedbirler alınmalıdır. Üniversite ve daha üzeri eğitim düzeyine sahip olan bireylerin olmayanlara göre iş bulma ihtimali %9,3 daha düşüktür. Eğitim düzeyindeki artış işsiz kalan süreyi de arttırmaktadır. Bu durumda eğitilmiş bireylerin beklentilerini karşılayacak iş imkânları oluşturulmalıdır. Mezuniyet derecesindeki 1 birimlik artış iş bulma ihtimalini %5,6 oranında arttırmaktadır. Bu da bireyin alacağı eğitimin önemini ortaya koyan bir durumdur. Birey kendini ne kadar iyi yetiştirirse iş hayatında bir yer edinebilme ihtimali o kadar yükselecektir. Yani bireylerin akademik derecelerini yükseltmeleri işsiz kalacakları süreyi azaltacaktır. İşsizlik ödeneği alanların iş bulma ihtimali almayanlara göre %38,1 daha yüksektir. İşsizlik ödeneği uygulamasının işsizlik süresini azalttığı görülmektedir. Bu da işsizlik ödeneği uygulamasının bireyi tembelliğe itmediğini, Türkiye’de olumsuz bir etkisi olmadığını ve uygulamanın devam etmesi gerektiğini göstermesi açısından önemli olabilir. Fiziksel engele sahip olanlar ise %30,6

daha yüksek iş bulma ihtimaline sahiptir. Türkiye’de uygulamada olan engelli birey çalıştırma düzenlemesinin bu bulguda etkisi gözlemlenmektedir. Bu uygulamanın fayda sağladığı ve olumlu sonuçları olduğu ifade edilebilir. Önceki ücretteki %1 artış da iş bulma ihtimalini %14 arttırmaktadır. Diğer bir ifadeyle bireyin daha önce aldığı ücret miktarındaki artış işsizlik süresini kısaltmaktadır. Yani vasıflarının ve kendinin farkında olan birey bir önceki ücret düzeyini koruyacak ya da önceki ücret düzeyinin üzerinde bir ücretle çalışmayı talep edecektir. İşveren ise işin vasfını taşıyan bir çalışana hak ettiği ücreti vermeye hazır olacaktır. Bu durumda birey icra ettiği işin hakkını tam anlamıyla verecek bilgi ve yeteneğe sahip olmalıdır. Ayrıca mesleği ile ilgili gelişmeleri takip etmeli ve çağın gerektirdiği yeniliklere ayak uydurmalıdır. Bireyin kullandığı iş arama yolu sayısı 1 birim arttığında iş bulma ihtimali de %8 artacaktır. Birey işsizlik süresi içerisinde ne kadar fazla iş arama kanalı kullanırsa bu süreci sonlandırma ihtimali de o kadar artar. Küreselleşme ve gelişen teknoloji iş arama alternatiflerinin de değişmesine neden olmuştur. Artık sadece iş kur büroları, gazeteler ya da iş ilanları yoluyla değil internet üzerinden de iş arama yolları ve başvuruları mevcuttur. Bunun için birey kendini geliştirmeli farklı alternatifleri değerlendirebilecek düzeyde donanıma sahip olmalıdır.

Çalışmadan yola çıkarak işsizlik süreci içerisinde bulunan bireylere bu süreci daha kısa tutmalarında yardımcı olabilecek vasıflar kazandırabilmek için, kurslar ve eğitim programları düzenlemenin, ayrıca istihdam alanları yaratabilmenin önemli olduğu sonucuna varabiliriz. Yine verilen kurslar sonunda bireyler eğitimini aldıkları alanlarda girişimcilik konusunda cesaretlendirilmeli, bireylere uygun kredi, danışmanlık hizmetleri verilmeli ve girişimcilik desteklenmelidir. Çünkü ancak bu şekilde verilen eğitimin geri dönüşü alınabilir. Toplumsal bir algı olarak devlet kurumlarında çalışmak, sağladığı güvence nedeniyle, büyük önem taşımaktadır. Fakat gerçek odur ki tüm bireylerin devlet kurumlarında istihdam edilmesi mümkün değildir. Böyle bir beklenti gerçeğe uyuşmamaktadır. Bu nedenle girişimcilik büyük önem arz etmektedir. Çalışmanın başında tarım sektöründen ayrılan bireylerin işsiz kalma ihtimalinin yüksekliğinden bahsedilmişti. Neden olarak da kırdan kente göç eden bireylerin daha önce içinde buldukları sektörden, çok farklı sektörlerle karşı karşıya kalmaları gösterilebilir. Bu durumda olan bireylere geçmek istedikleri sektörler için çeşitli eğitim programları uygulanabilir. Ayrıca bu bireylerin tarım sektöründe kalmaları da

sağlanabilir. Her ne kadar hizmet ve sanayi sektörleri daha fazla önem arz ediyor olsa da tarım sektörünün de işgücüne ihtiyacı bulunmaktadır. Bireyler bu konuda bilinçlendirilmeli ve teşvik edilmelidir. Yaş konusunda ise genellikle gençlerin daha avantajlı olduğundan yola çıkılırsa, orta yaş ve üzerindeki işsiz bireyler içinde vasıflarına uygun istihdam olanakları sağlanmalıdır.

Kısacası sürdürülebilir bir büyümenin en önemli yapı taşlarından biri olan istihdama ağırlık verilmeli, işsizlik ve işsizlik süresi en aza indirgenmelidir. Dolayısıyla bu amaçla eğitim kalitesi arttırılmalı, özel sektör yatırımları desteklenmeli, bireylere mesleki eğitimler verilmeli ve birbirlerine uygun emek talebi ve emek arzlarının aynı zeminde buluşabilmeleri sağlanmalıdır.

Çalışma asgari kabul ücreti gibi işsizlik süresi üzerinde etkili olan farklı değişkenleri içermesi bakımından önem arz etmektedir. Ayrıca bu çalışmadan yola çıkılarak işsizlik süresini etkileyen değişkenlerin bölgelere göre analizi yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Abraham, K. G. ve Shimer, R. (2001). *Changes In Unemployment Duration And Labor Force Attachment*. NBER Working Paper. 8513:1-62.
- Addison, J. T. ve Portugal, P. (1989). *Job Displacement, Relative Wage Changes, and Duration of Unemployment*. Journal of Labor Economics. 7(3):281-302.
- Addison, J. T. ve Portugal, P. (2001). *Unemployment Duration: Competing and Defective Risks*. IZA Discussion Paper. 350:1-30.
- , Centeno, M. ve Portugal, P. (2004). *Reservation Wages, Search Duration, and Accepted Wages in Europe*. IZA Discussion Paper. 1252:1-17.
- , Machado, J. A. F. ve Portugal, P. (2010). *The Reservation Wage Unemployment Duration Nexus*. Banco de Portugal Estudos e Documentos de Trabalho Working papers. 26(170):1-12.
- Aktan, C. C. ve Şen, H. (2001) *Ekonomik Kriz : Nedenler ve Çözüm Önerileri*. Yeni Türkiye, Ekonomik Kriz Özel Sayısı. 42(11):1225-1230.
- Aktürk, B. (2008). *İşsizlik Sigortası Uzmanlık Tezi*. 1-72.
- Altaşlı , Y. ve Işık, M. (2017). *Türkiye’de Yaşanan Ekonomik Krizlerin İstihdam Üzerine Etkileri (1980-2013)*. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi. 22(2):567-585.
- Anderson, S. L.(2010). “Duration of Unemployment in States, 2007-09”. Monthly Labor Review, (<http://www.bls.gov/opub/mlr/2010/12/art3full.pdf>) (Erişim Tarihi 19/09/2017).
- Arulampalam, W. ve Stewart, M. B. (1995). *The Determinants Of Individual Unemployment Durations in an Era of High Unemployment*. The Economics Journal. 105:321-332.
- Ata, N., Karasoy, D. ve Sözer, M. T. (2008). *Orantısız hazardlar için parametrik ve yarı parametrik yaşam modelleri*. İstatistikçiler Dergisi. 1:125-134.
- Ata, A. Y. ,(2011) *Ücretler İşsizlik Ve Suç Arasındaki İlişki: Yatay-Kesit Analizi*. Çalışma ve Toplum. 113-134
- Ay, S. (2012). *Türkiye’de İşsizliğin Nedenleri: İstihdam Politikaları Üzerine Bir Değerlendirme*. Manisa Celal Bayar Üniversitesi İ.İ.B.F. Yönetim ve Ekonomi. 19 (2): 321-341.

- Aydemir, C. (2013). *Türkiye’de İşgücü Yapısı, İşsizlik ve Kırsal Alan*. Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi. 27(1):115-139.
- Begum, N. (2004). Characteristics of the short-term and long-term unemployment. *Labour Market trends*. 131-144.
- Biçerli, K. (2011) *Çalışma Ekonomisi*. Beta Basım Yayım Dağıtım A. Ş. 6.
- Björklund, A. (1978). *On the Duration Of Unemployment In Sweden, 1965-1976*. *Scand. J. Of Economics*. 421-439.
- Bekiroğlu, C. (2010). Türkiye’de İşsizlik Sorununun Çözümlemesinde Uygulanan Ekonomi Politikalarının Analizi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Kadir Has Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bover, O. ve Gómez, R. (1999). *Another Look At Unemployment Duration: Long-Term Unemployment And Exit To A Permanent Job*. Banco de España-Servicio de Estudios Documento de Trabajo. 9903:1-77.
- Bozdağlıoğlu Uyar, Y. E. (2008). *Türkiye’de İşsizliğin Özellikleri ve İşsizlikle Mücadele Politikaları*. *Sosyal Bilimler Dergisi*. 20:45-65.
- Brown, S. , ve Taylor, K. (2009). *Reservation Wages, Expected Wages and the Duration Of Unemployment: Evidence from British Panel Data*. IZA Discussion Paper. 3981:1-20.
- Bulut, V. (2011). Türkiye’de İşsizlik Süresini Etkileyen Faktörlerin Yaşam Çözümlemesi ile İncelenmesi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Carling, K. , Edin, P. A. , Harkman, A. ve Holmlund, B. (1996). *Unemployment duration, unemployment benefits, and labor market programs in Sweden*. *Journal of Public Economics*. 59:313-334.
- Clark, A. E. (2006). *A Note on Unhappiness and Unemployment Duration*. IZA Discussion Paper. 2406:1-25.
- Cleves, M. , Gutierrez, R. , Gould, W. ve Marchenko, Y. (2010). *An Introduction to Survival Analysis Using Stata*. Printed in the States of America.
- Çağlar, A. , Kumaş, H. ve Morali, T. (2015). *Türkiye’de İşsizlerin İş Arama Süresini Belirleyen Faktörler:2007-2013 Dönemi*. *Sosyal Güvenlik Dergisi*. 5(1):68-103.
- Çondur, F. ve Bölükbaş, M. (2014). *Türkiye’de İşgücü Piyasası ve Genç İşsizlik-Büyüme İlişkisi Üzerine Bir İnceleme*. *Amme İdaresi Dergisi*. 47(2):77-93.

- Danışoğlu, elikel, A. (2007). *Para Krizleri: Türkiye’de Yaşanan Krizlerin Değerlendirilmesi*. Sosyal Bilimler Dergisi. 2; 1-11.
- Dolton, P. ve O’Neill, D. (1995). *The Impact of Restart on Reservation Wages and Long-Term Unemployment*. Oxford Bulletin of Economics and Statistics. 57(4):451-470.
- Durak, Ő. ve Kaya, V. (2014). *Türkiye’de İşsizlik ve İşsizliği Azaltmaya Yönelik Politikalar: Tarihsel Bir Bakış*. Atatürk Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi. 28(2):55-73.
- Duyar, İ. (1995). *Model Seçiminde Bayesian Yaklaşım*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi.
- Ekinci, M.B., (2008). *Türkiye’de 1923-2006 Döneminde İktisadi Krizler ve İstatistikler İtibariyle Sektörel Analizler, Türkiye’nin Ekonomi Politieği: 1923-2007*. Orion Kitabevi, Ankara.
- Foley, M. C. (1997). *Determinants Of Unemployment Duration in Russia*. Center Discussion Paper. 779:1:36.
- Güney, A. (2009). İşsizlik Nedenleri, Sonuçları ve Mücadele Yöntemleri. Kamu-iş;10(4):135-159.
- Grsel, S. , Levent, H. , Taştı, E. , Yrkoğlu, A. , Erevik, A. S. ve Tercan, P. (2002). *Türkiye’de İşgücü Piyasası ve İşsizlik*. TSİAD_T, 2002(12-354).
- Görücü, İ. , Aybıyık, N. ve Koç, M. (2012). *Türkiye’de İşsizlik Sigortası Uygulaması ve Sonuçları (2000-2010)*. e-Journal of New World Sciences Academy 2012, 7(2):127-160.
- Ham, J. C. ve Rea, S. A. (1987). *Unemployment Insurance and Male Unemployment Duration in Canada*. Journal Of Labor Economics. 5(3):325-353.
- Haurin, D. P. ve Sridhar, K. S. (2003). *The impact of local unemployment rates on reservation wages and the duration of search for a job*. Applied Economics. 35:1469-1476.
- Heath, A,ve Swann, T. (1999). *Reservation Wages and The Duration of Unemployment*. Reserarch Discussion Paper. 1999-02:1-38.
- Hunt, J. (1995). *The Effect of Unemployment Comensation on Unemployment Duration in Germany*. Journal of Labor Economics. 13(1):88-120.

- İnceoğlu, F. (2013). Sağkalım Analiz Yöntemleri ve Karacığer Nakli Verileri ile bir Uygulama (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Malatya: Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Jones, S. R. G. (1988). *The Relationship Between Unemployment Spells and Reservation Wages As A Test of Search Theory*. The Quarterly Journal of Economics. 741-765.
- Karagöz, Y. (2010). *Non parametrik Tekniklerin Güc ve Etkinlikleri*. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi. 9(33):018-040.
- Karasoy, D. , Tutkun , N. ve Bulut, V. (2015). *Türkiye'deki işsizlik Süresini Etkileyen Faktörler*. Uluslar arası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi. 11(56):
- Katz, L. F. ve Meyer, B. D. (1988). *The Impact of The Potential Duration Of Unemployment Benefits On The Duration Of Unemployment*. NBER Working Paper Series. 2741:1-45.
- Kesbiç, C. Y.ve Dündar, Ö. , (2017). *İşsizlik ve Suç Arasındaki İlişkiye Teorik Bir Bakış*. Manisa Celal Bayar Üniversitesi İ.İ.B.F. Yönetim ve Ekonomi. 24(2): 327-348.
- Kuhlenkasper, T. veSteinhardt, M. F. (2011). *Unemployment Duration in Germany – A comprehensive study with dynamic hazard models and P- Splines*. Discussion Paper No: 2011-18: 1-35.
- Kurt, ř. (2006). İşsizliğin Psiko-Sosyal Sonuçları ve Türkiye Üzerine Muhtemel Etkileri.
- Kupets, O. (2006). *Determinants Of Unemployment Duration In Ukraine*. Journal of Comparative Economics, 34, 228-247.
- Lalive, R. (2008). *How do extended benefits affect unemployment duration? A regression discontinuity approach*. Journal of Econometrics. 142:785-806.
- Lechner , F.ve Wetzel, P., (2012). EEO Review: Long-Term Unemployment, 2012 Austria. European Employment Observatory.
- Mahiroğulları, A. (2006). Endüstri Devrimi Sonrasında Emeğin İstismarını Belgeleyen İki Eser: Germinal ve Dokumacılar.
- Meyer, B. D. (1990). *Unemployment Insurance and Unemployment Spells*. Econometrica. 58(4):757-782.

- Mortensen, D. T. (1977). *Unemployment Insurance and Job Search Decisions*, Industrial and Labor Relations Review,30, 505-517.
- Orhan, O. Z. ve Erdoğan, S. (2006). *İktisada Giriş*. Avcı Ofset.2.
- Öncü, F. , Sercan, M. , Ger, C. , Bilici, R. , Ural, C. ve Uygur, N. (2007). *Sosyoekonomik Etmenlerin ve Sosyodemografik Özelliklerin Psikotik Olguların Suç İşlemesinde Etkisi*. Türk Psikiyatri Dergisi. 18(1):4-12.
- Özatay, F. (2011). *Parasal İktisat: Kuram ve Politika*. Efil Yayınevi. 1.
- Özdemir, S. , Ersöz, H. Y. ve Sarioğlu, İ. (2006). *İşsizlik Sorununun Çözümünde Kobilerin Desteklenmesi*. İstanbul Ticaret Odası. 2006(45):1-278.
- Pellizzari, M. (2005). *Unemployment Duration and the Interactions Between Unemployment Insurance and Social Assistance*. IZA. 1-55.
- Prasad, E. (2003). *What Determines the Reservation Wages of Unemployment Workers? New Evidence from German Micro Data*. IZA Discussion paper. 694:1-26.
- Rogers, C. L. (1997). *Job Search and Unemployment Duration: Implications for the Spatial Mismatch Hypethesis*. Journal of Urban Economics. 42:109-132.
- Róed, K.ve Zhang, T. (2003). *Does Unemployment Compensation Affect Unemployment Duration*. The Economic Journal. 113:190-206.
- Saygı, H. (2007). *Su Ürünleri Araştırmalarında Yaşam Modelleri ve Kullanılan İstatistiksel Yöntemler (Yayımlanmamış Doktora Tezi)*, İzmir: Ege Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Sertkaya, D. , Ata, N. ve Sözer, T. (2005). *Yaşam Çözümlemesinde Zamana Bağlı Açıklayıcı Değişkenli Cox Regresyon Modeli*. Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası. 58:153-158.
- Şenocak, M. (2014). *Sağkalım Çözümlemesi İlkeleri*. Elektronik Cerrahpaşa Tıp Dergisi. www.ctf.istanbul.edu.tr/dergi/online/1999v30/s4/994s1.htm
- Sürücü, M. (2014). *İşsizlik, İşsizlikle Mücadelede Pasif İstihdam Politikaları: Almanya ve Türkiye Örnekleri*. (Uzmanlık Tezi). Ankara: T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Dış İlişkiler ve Yurt Dışı İşçi Hizmetleri Genel Müdürlüğü..
- Tansel, A. ve Taşçı, H. M. (2004). *Determinants of Unemployment Duration for Men and Women in Turkey*. IZA Discussion Paper. 1258:1-39.

- Tansel, A. ve Taşçı, H. M. (2010), *Hazard Analysis of Unemployment Duration By Gender In A Developing Country: The Case of Turkey*. Economic Research Forum Working Paper Series. 521:1-32.
- Taş, Y. , (2012). *Türkiye’de İşsizlik Sigortasından Yararlanma Şartları ve İşsizlik Sigortası Ödemeleri: Gebze İşkur Örneği*. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi. 17(3):301-320.
- Taşçı, H. M. ve Özdemir, A. R. (2006). *Trends in Long-Term Unemployment and Determinants of Incidence of Long-Term Unemployment in Turkey*. Journal of Economic and Social Research. 7(2):1-33.
- Taşçı, H. M. veTansel, A. (2005). *Youth unemployment duration in Turkey*. METU Studies in Development. 32:517-545.
- Temurlenk, M.S. ve Başar, S. (2012). *Türkiye İçin Enflasyonu Hızlandırmayan İşsizlik Oranı (NAIRU) Tahmini*. Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi. 27(1): 71-83.
- Trygstad, S. C. ve Olberg, D. (2012). *EEO Review: Long-term unemployment, 2012 Norway*. Fafo, Institute for Labour and Social Research. 1-7.
- Ucal, M. Ş. (2006), *Ekonometrik Model Seçim Kriterleri Üzerine Kısa Bir İnceleme*. Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi. 7(2):41-56.
- Ülgener, Sabri F. (1991), *Milli Gelir İstihdam ve İktisadi Büyüme*. Der Yayınları. 7. İstanbul.
- Üstündağ, G. (2005), *Bazı Parametrik Olmayan İstatiksel Yöntemlerin İncelenmesi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)*. Adana: Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Van den Berg, G. J. ve Van Ours, J. C. (1994). *Unemployment Dynamics and Duration Dependence in France, The Netherlands and The United Kingdom*. The Economic Journal. 104:432-443.
- Yay, M. , Çoker, E. veUysal, Ö. (2007). *Yaşam Analizinde Cox regresyon Modeli ve Artıkların İncelenmesi*. Cerrahpaşa Tıp Dergisi. 38:139-145.
- Yeğen, D. (2015). *Yaşam Çözümlemesinde Zayıflık Modelleri (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi İstatistik Anabilim Dalı.

- Yılmaz, A. E. , Karasoy, D. ve Eroğlu, A. (2013). *Yaşam Çözümlemesinde Çok Orantılı Tehlikeler ve Orantılı Odds Modelleri*. İstatistikçiler Dergisi. İstatistik & Aktüerya. 6(2013):70-78. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi. 12(3):118-133.
- Yüceol, H. M. , (2005) Bir Politika Değişkeni Olarak İşsizliğin Ölçülmesi Sorunu ve Türkiye’de Gerçek İşsizlik Oranı.
- Zeytinoğlu, F. (2009). *Weibull Dağılımının Ölçek ve Biçim Parametreleri İçin İstatiksel Tahmin Yöntemlerinin Karşılaştırılması*. İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. 8(15):73-87.

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı: Hülya ARSLAN

Doğum Yılı ve Yeri: 1983 Tokat

Lisans: Anadolu Üniversitesi İşletme Fakültesi İşletme Bölümü

Yüksek Lisans: Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Bölümü

Yabancı Dil: İngilizce

E-Posta: hly60arsln@hotmail.com